

TILINPÄÄTÖS 2023

Paraisten kaupunki

SISÄLLYSLUETTELO

1. Toimintakertomus

1.1. Kaupunginjohtajan katsaus	3
1.2. Kaupungin hallinto	5
1.3. Talouden kehitys	8
1.4. Kaupungin strategia	14
1.5. Olennaiset muutokset kaupungin ja konsernin toiminnassa	28
1.6. Henkilöstö	30
1.7. Kaupungin ja konsernin tulos ja rahoitus	32
1.8. Riskit ja riskienhallinta	44
1.9. Lausunto sisäisestä valvonnasta (kaupunki ja konserni)	48
1.10. Ympäristö ja kestävyys	51
1.11. Näkymät	53
1.12. Tuloksen käsittely	54

2. Talousarvion toteutuminen (kaupunki ja konserni)

2.1 Yhteenveto	55
2.2. Konsernitavoitteet ja niiden seuranta	56
2.3. Käyttötalousosan toteutuminen ja talouden toteuma	61
Vaalit	61
Tilintarkastus	62
Hallinto ja tukipalvelut	64
Elinvoima	81
Kasvatus ja koulutus	100
2.4. Käyttötalousosan toteutuminen määrärahojen sitovuustasolla	107
2.5. Tuloslaskelma	108
2.6. Investointiosan toteutuminen	109
2.7. Rahoituslaskelma	121

3. Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Tuloslaskelma	122
3.2. Tase	123
3.3. Rahoituslaskelma	125
3.4. Liitetiedot	126

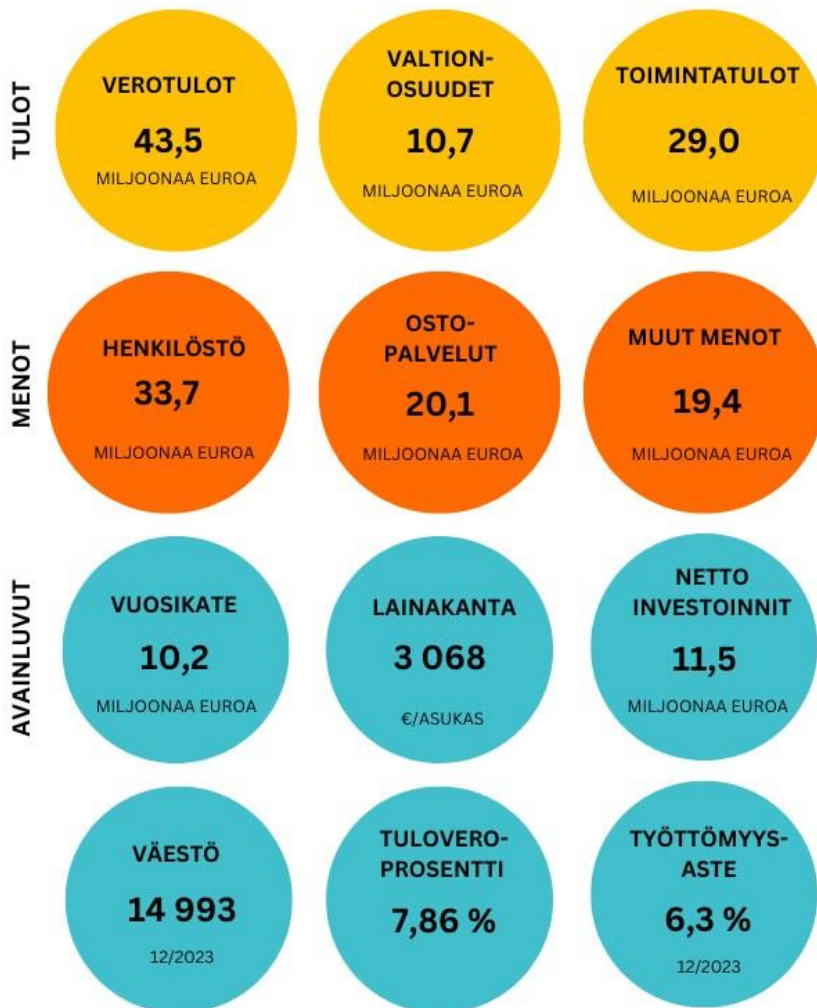
4. Eritetyt tilinpäätökset

4.1. Taseyksikkö vesilaitoksen tilinpäätös	144
--	-----

5. Allekirjoitukset ja merkinnät

5.1. Tilinpäätöksen allekirjoitukset	147
5.2. Tilinpäätösmerkinnät	148
6. Luettelot ja selonteot	149

Avainluvut

1. Toimintakertomus

1.1. Kaupunginjohtajan katsaus

Kulunutta vuotta 2023 leimaa monilta osin epävarmuus koko kuntapuolen talouskehityksessä. Monia vaikeasti ennustettavia osatekijöitä ja jopa tummia pilviä leijuu toimintamme yllä. Kaikesta huolimatta kaupunki onnistui tekemään vielä positiivisen tuloksen eli vuosikattemme vuoden oli 10 233 000 euroa ylijäämäinen. Kuntaliiton mukaan melko vahvat tulosluvut selittyvät poikkeuksellisilla kertaerillä, vuodelta 2022 vuodelle 2023 siirtyi verotilityksiä eli ns. sote-uudistuksen verohäntä. Ilman tätä myös Paraisilla tulos olisi vääjäämättä jäänyt alijäämäiseksi. Kuntatalouden näkyvä tulevat dramaattisesti heikkenemään lähitulevaisuudessa, kun sote-uudistuksen poikkeuserät poistuvat. Myös Parainen valmistautuu näihin heikkeneviin näkyviin käynnistämällä talouden tasapainotustyön vuoden 2024 keväällä.

Vuonna 2023 kuluista lähtivät sote-palvelujen järjestämiskulut, samalla toki myös tulopohja muuttui/väheni. Kunnille maksettiin myös liikaa valtionosuuksia, joita tullaan perimään takaisin lähivuosina. Verotulojen osalta kehitys Paraisilla oli suotuisa edelleen.

Rahoitusmarkkinoiden kireä tilanne on heijastunut korkokuluihin, mutta lainakannan keskimääräiset korkokulut kasvoivat markkinakorkoa hillitymmin. Kaupunki onnistui suojaamaan lainojen korkoja ajoissa, jolloin korkojen rakettimaisella nousulla ei ollut niin dramaattisia vaikutuksia kuin joissakin muissa kunnissa tai kaupungeissa.

Edelleen kaupungilla on haasteita käyttötalousmenojen kurissa pitämisen ja joiltakin osin myös ostopalvelujen suhteen. Toki suurin menoerä ovat luonnollisesti henkilöstön palkat ja tähän talouden tasapainotusohjelmassakin tullaan kiinnittämään huomiota. Toisaalta kaupungin suuri kiinteistömassa aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia ja tarpeettomista kiinteistöistä tulisi pyrkiä kiireesti eroon. Tämä valmistelutyö on jo parhaillaan käynnissä.

Kaupungin lainakanta on nyt yhteensä 45 999 tuhatta euroa eli 3 068 euroa/asukas kun se Suomen kunnissa keskimäärin on 3 316 euroa /asukas. Vuonna 2023 investointeja hallitsi edelleen oppimiskeskus ja monitoimihallin rakentaminen Paraisille.

Työllisyysaste on nyt 93,7 % ja tämä on omalta osaltaan edesauttanut positiivista verokehitystä. Toisaalta kaupunki ei edelleenkään pystynyt kääntämään sisään muuttoa positiiviseksi eli lähivuosina markkinointi/elinvoiman toimenpiteet tulisi kohdistaa kaupungin veto ja pitovoiman lisäämiseksi.

Toiminnan ja investointien sopeuttaminen tuloihin tulee vaikeutumaan vuonna 2024 ja vuodesta 2025 eteenpäin yhä voimakkaammin. Vuoden 2023 alusta voimaan tullut organisaatiouudistus vaatii edelleen jalkauttamista, prosessien hiomista ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Myös toimialojen yhteistyötä tulee tiivistää, jotta kaupungin palvelut pystytään tarjoamaan mahdollisimman laadukkaasti kuntalaisille tässä muuttuneessa maailmantilanteessa ja tiukkenevassa taloudessa. Vastaavasti TE-reformiin liittyvä työ ja kuntalaisten osallistaminen ja hyvinvointi sekä kaupungin työntekijöiden että kuntalaisten näkökulmasta vaativat runsaasti työtä, jotta saavutamme kuntastrategiassa mainitut tavoitteet.

Paraisten kaupungin päätöksenteon näkökulmasta saimme hyväksytyttyä uuden ilmasto- ja ympäristöohjelman, se on erittäin toivottu ja odotettu asiakirja, jonka avulla pyrimme omalta osaltamme edistämään kestävästä kehitystä ja ympäristötekoja. Vastaavasti kaupunki kaavoitti ja laittoi myyntiin uusia tontteja sekä Norrbystrandenin että Klockarbärgetin alueelta. Laadukas ja monipuolinen tonttitarjonta on kaupungin elinvoiman kannalta kärkihankkeita.

Kaupunki on ollut tiiviisti yhteistyössä hyvinvointialue Varhan osalta. Tämä on koskenut mm. tietohallinnon yhteistyösopimusta ja kiinteistöjen vuokrasopimuksia. Osa neuvotteluista on edelleen kesken, mutta kaupunki haluaa

olla uskottava ja yhteistyökykyinen kumppani kaikissa neuvotteluissa nyt ja tulevaisuudessa. Erityisesti palveluverkkoratkaisut ovat tärkeä edusvalvonnan kysymys, kaupunki haluaa laadukkaat ja kaksikieliset palvelut kaupungin alueelle, myös saariston erityisolosuhteet huomioiden.

Kaupunki aloitti merkittävän yhteistyön matkailun osalta kun Visit Turku Arcipelago yhteistyö käynnistettiin yhdessä Turun ja Naantalin kanssa. Tämä tuo merkittävää apua erityisesti kansainväliseen markkinointiin ja kauden pidentämiseen matkailuyrittäjien osalta.

Kaupungin kannalta merkittävät siltahankkeet ovat edenneet alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja valmistuessaan parantavat liikenneyhteyksiä merkittävästi. Kaupungin alueella ei edelleenkään ole riittävästi asuntoja, sama pula ilmenee myös saariston puolella. Tähän työhön kaupungin on pureuduttava entistä määrätietoisemmin tulevaisuudessa.

Vuonna 2023 kaupunki satsasi erityisen vahvasti brändityöhön, erilaisiin markkinointitoimenpiteisiin sekä kaupungin visuaalisen ilmeen uudistamiseen. Myös Te uudistukseen liittyen kaupunki hyväksyi Turun työllisyysaluetta koskevan aiesopimuksen. Loppuvuotta väritti myös kaupunginjohtajan irtisanoutuminen sekä uuden johtajan rekrytointi. Kaupunki teki myös merkittävän päätöksen kaukolämpöyhtiön myymiseksi. Tällä on omalta osaltaan positiivinen vaikutus kaupungin talouteen, vaikka suuri osa myyntivoitosta ilmeisimmin käytetään lainojen lyhennykseen.

Ukrainan pitkittynyt sota on johtanut myös siihen, että Paraisille on tullut yli 100 ukrainalaista, joille on myönnetty tilapäistä suojelua. Osa heistä on asettautunut pysyvästi kaupungin alueelle, työllistynyt ja löytänyt paikkansa yhteiskunnassamme. Tämä on myös merkittävä potentiaali kaupungin väkiluvun lisäämiseksi.

Kaupunki on keskittynyt enemmän varautumiseen vuonna 2023. Koronapandemia on vuoden aikana laantunut, tasaantunut ja muuttunut epidemiaksi. Pysyvä pandemiasta seurannut muutos on se, että ihmiset haluavat yhä enemmän työskennellä etänä. Tämä paikkariippumaton työ luo uusia mahdollisuuksia Paraisille vapaa-ajanpaikkakuntana ja etätyöpaikkakuntana.

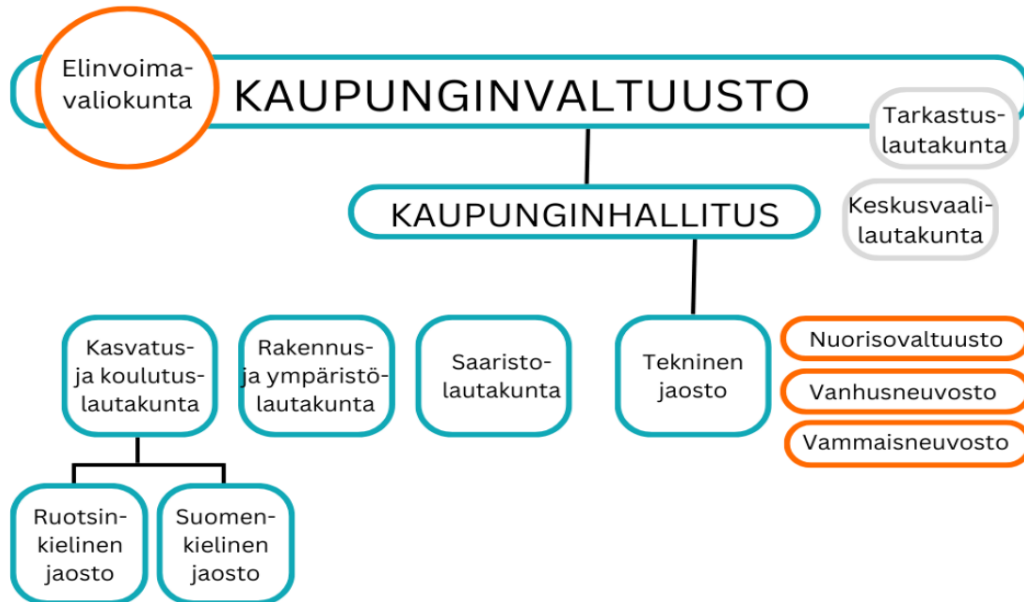
Haluan omalta osaltani kiittää koko kaupungin henkilökuntaa pyyteettömästä työstä kaupungin hyväksi. Olemmehan Suomen kaunein saaristokaupunki. Työ tämän eteen jatkukoon.

1.2. Kaupungin hallinto

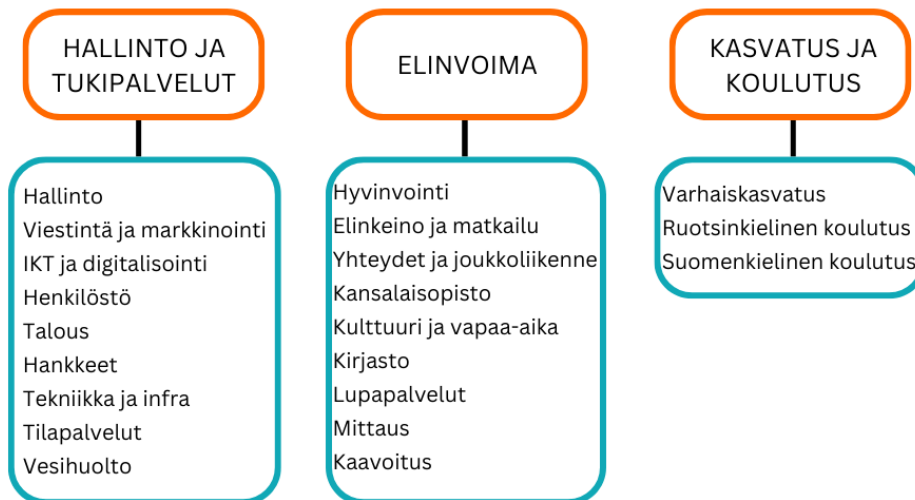
Paraisten kaupungissa tehtiin vuoden aikana organisaatiouudistus vuoden 2023 alusta voimaan tulleen sote-uudistuksen vuoksi. Sote-uudistuksen lisäksi työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kuntien vastuulle vuodesta 2025 alkaen.

Organisaatiomuutostyö on koskenut sekä luottamushenkilöorganisaatiota että hallinto-organisaatiota. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 20.6.2022 §:ssä 95 kaupungin uuden viranhaltija- ja luottamushenkilöorganisaation.

Kaupungin luottamushenkilöorganisaatio 1.1.2023 alkaen:

Hallinto- ja viranhaltijaorganisaatio 1.1.2023 alkaen:

Kaupunginhallitus 2023

Varsinaiset jäsenet

Gunilla Granberg
Staffan Åberg
Markku Orell
Tina Axén
Kaj-Johan Karlsson
Kurt Lundqvist
Regina Koskinen
Maria Sainio
Mikaela Luoma
/ 1.6.2023 alkaen Dan-Peter Henriksson
Egon Nordström
/ 1.6.2023 alkaen Mona Lehtonen
Jarmo Takatupa

Puolue

RKP puheenjohtaja
RKP I varapuheenjohtaja
Kok. II varapuheenjohtaja
RKP
RKP
RKP
RKP
Kok.
SDP
Vihreät
PS

Henkilökohtaiset varajäsenet

Linda Lindberg
Christer Friis
Sammy Järnström
Merja Fredriksson
Jan Eriksson
Kyösti Kurvinen
Jeanette Laaksonen
Petri Abrahamsson
Hanna Karlsson
/ 1.6.2023 alkaen Carita Henriksson
Mona Lehtonen
/ 1.6.2023 alkaen Mika Wallin
Mika Peltokorpi

Kaupunginhallitus on kokoontunut 15 kertaa ja merkinnyt pöytäkirjoihin 382 pykälää. Kaupunginhallituksen kokousten esittelijänä on toiminut 30.9.2023 asti kaupunginjohtaja Patrik Nygrén ja 1.10.2023 alkaen vt. kaupunginjohtaja Hanna-Maria Grandell ja pöytäkirjanpitäjänä 30.9.2023 asti hallintopäällikkö Hanna-Maria Grandell ja 31.10.2023 alkaen talouspäällikkö Petra Palmroos.

Kaupunginvaltuusto 2023

	<u>Puolue</u>			<u>Puolue</u>
Bergqvist Sandra	RKP	puheenjohtaja 30.9.2023 asti		
Björkroth Tomas	RKP	I varapuheenjohtaja 30.9.2023 asti		
Järvinen Hanna	Kok.	puheenjohtaja 1.10.2023 alkaen		
Söderlund Nina	Vas.	II varapuheenjohtaja		
Abrahamsson Petri	Kok.	III varapuheenjohtaja 31.7.2023 asti		
Axén Tina	RKP		Lundqvist Kurt	RKP
Björk Maj	RKP		Luoma Mikaela	SDP
Ekström Kurt	RKP		Nordström Egon	Vihreät
Eriksson Jan	RKP	I varapuheenjohtaja 1.10.2023 alkaen	Nurro Karl	PS
Fredriksson Merja	RKP		Orell Markku	Kok.
Friis Christer	RKP		Peltokorpi Mika	PS
Granberg Gunilla	RKP		Sainio Maria	Kok.
Järnström Sammy	Kok.		Schwartz Rolf	RKP
Karlsson Kaj-Johan	RKP		Silventoinen Erika	RKP
Koskinen Regina	RKP		Strömborg Daniel	RKP
Kurvinen Kyösti	RKP		Särkijärvi Helena	Vihreät
Laaksonen Jeanette	RKP		Takatupa Jarmo	PS
Laaksonen Lotta	Vas.	III varapuheenjohtaja 1.8.2023 alkaen	Wallin Mika	Vihreät
Lindell-Luukkonen Maria	SDP		Wickström Laura	RKP
Lindholm Tom	SDP		Åberg Staffan	RKP
			Yhteensä 35 valtuutettua	

<u>Puolue</u>	<u>Kaupunginvaltuutettujen määrä</u>
Ruotsalainen kansanpuolue	19
Sosialidemokraatit	3
Kokoomus	5
Perussuomalaiset	3
Vihreät	3
Vasemmistoliitto	2

Paraisten kaupunginvaltuusto on kokoontunut kahdeksan kertaa ja merkinnyt pöytäkirjoihin 161 pykälää. Kaupunginvaltuuston kokouksissa pöytäkirjanpitäjänä on toiminut 30.9.2023 asti hallintopäällikkö Hanna-Maria Grandell ja 1.10.2023 alkaen opetuspäällikkö Ulrika Lundberg.

1.3. Talouden kehitys

Suomen taloustilanne oli alkuvuonna 2023 ennakoarvioita huonompi, ja kolmannella neljänneksellä tuotanto väheni selvästi. Hintojen nousu ja korkeat korot ovat vähentäneet investointeja ja kotitalouksien kulutusta vuoden aikana. Sekä korkeammat hinnat, korkojen nousu että epävarmuus tulevaisuudesta ovat hidastaneet kotitalouksien kulutuksen kasvua. Taloustilanne oli loppuvuonna edelleen heikko ja Suomen bruttokansantuote (BKT) supistuu 0,5 % vuonna 2023. Heikoin tilanne on rakentamisessa, mutta myös palveluiden hyvä kasvu pysähtyi loppuvuodesta.

Talouden odotetaan kääntyvän kasvuun vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien ostovoimaa.

Yksityinen kulutus kääntyykin vaimeaan kasvuun vuonna 2024 ja kasvu vahvistuu vuonna 2025.

BKT kasvaa 0,7 % vuonna 2024. Kulutuksen ja investointien kasvu voimistuu vuonna 2025 ja talous kasvaa 2,0 %.

Vuonna 2026 kasvu on 1,6 %. Työllisyys laskee hieman vuonna 2024, mutta kasvaa jälleen vuodesta 2025 lähtien.

Suomessa sekä viennin että tuonnin volyymit ovat supistuneet, samoin kuin ulkomaankaupan hinnat, jolloin viennin ja tuonnin arvossa on näkynyt varsin voimakasta laskua. Suomen talouden kasvun näkökulmasta ulkomaankauppa on kuitenkin tukenut BKT:n kasvua, koska nettovienti on ollut positiivista. Tämä johtuu siitä, että tuonti on vähentynyt voimakkaammin kuin vienti vuonna 2023. Vuonna 2023 tavaroiden tuonti on laskenut voimakkaasti sekä Suomessa että Euroopan laajuisesti. Edellisvuoden kasvu taas oli varsin vahvaa, osin siitä syystä, että yritykset varautuivat Venäjän hyökkäyssodasta johtuvaan epävarmuuteen kasvattamalla varastojaan. Vuonna 2023 yritykset hyödyntävät edellisvuonna kertyneitä varastoja ja talouden alavire vähentää entisestään tarvetta tavaroiden tuonnille. Ennusteen mukaan tuonti laskee 6,1 % vuonna 2023. Vuonna 2024 tuonnin näkymät piristyvät, mutta toipuminen viivästyy vuoden loppupuoliskolle. Toimialakohtaiset erot ovat kuitenkin suuria ja osalla aloista ulkomaankaupan näkymät ovat pysyneet hyvinä tai ovat parantumassa. Vienti kääntyykin kasvuun vuonna 2024, mutta nopeampi kasvu viivästyy vuoden lopulle.

Myös euroalueen talouskasvu on pysähtynyt. Kokonaistuotanto supistui vuoden kolmannella neljänneksellä.

Erityisesti Saksan teollisuuden näkymät ovat vaikeat ja rakentaminen on useassa euroalueen maassa syvässä kriisissä.

Myös Ruotsin talous on taantumassa, ja tilanne on vaikea muun muassa rakennusteollisuuden kriisin takia. Inflaatio on hidastunut euroalueella nopeasti johtaen rahapolitiikan keventymiseen liittyvien odotusten aikaistumiseen.

Maailmantalouden epävarmuuksista huolimatta Yhdysvaltojen talousnäkymät ovat melko suotuisat. Kasvu oli vahvaa vuoden 2023 kolmannella neljänneksellä pitkälti yksityisen kulutuksen ansiosta. Kiinan talousnäkymät ovat haastavat. Kiinan vienti on ollut vaikeuksissa vuonna 2023, joskin loppuvuotta kohti se on hieman piristynyt. Vähittäiskauppa on samaan aikaan elpynyt jossain määrin, mutta yksityisen kulutuksen näkymät ovat yhä epävarmat.

(www.valtioneuvosto.fi/taloudellinen/katsaus, Talvi 2023).

Päätettyjen hakemusten määrä laski 3 % edellisestä vuodesta. Lupapäätöksiä tehtiin 2023 1005 kpl, vuonna 2022

1031 kpl, 2021 1335 kpl ja 2020 1159 kpl. Keskimääräinen päätösten määrä vuosina 2010–2023 on 1164 kpl.

Kerrosneliöitä haettiin vuonna 2023 23949 m², mikä vastaa tarkalleen edellisen vuoden tasoa. Vuonna 2022 neliöitä

haettiin 23611 m², 2021 28362 m² ja 2020 21663 m². Kirjattuja lupia haettiin 1010 kpl, mikä tarkoitti 8 % eli 85 kpl

vähemmän kuin vuonna 2022. Vuonna 2022 haettiin ja ilmoitettiin kohteita 1095 kpl, 2021 1369 kpl ja 2020 1232 kpl.

Muita viranomaispäätöksiä (katselmuksia, joista on oikaisuvaatimusmahdollisuus) tehtiin 2023 1871 kpl, 2022 1807 kpl ja 2021 1752 kpl ja muita katselmuksia tehtiin 2023 654 kpl, 2022 615 kpl ja 2021 814 kpl.

Uusia omakotitalojen rakennuslupia myönnettiin 2023 24 kpl (2022 29 kpl, 2021 40 kpl, 2020 21 kpl). Uusia rivitaloja myönnettiin 1 kpl (2022 2 kpl, 2021 0 kpl, 2020 1 kerrostalo). Uusia vapaa-ajanasuntoja myönnettiin 28 kpl (2022 50 kpl, 2021 70 kpl, 2020 55 kpl, 2019 36 kpl). Muita rakennuksia myönnettiin 190 kpl (2022 225 kpl, 2021 354 kpl, 2020 290 kpl). Erilaisia lupatoimenpiteitä kohdistui 328 rakennukseen (2022 356 rakennukseen, 2021 549 rakennukseen ja

2020 441 rakennukseen).

Rakentaminen on normalisoitunut ennen koronavuosi olleelle tasolle. Omakotitaloille haettiin lupia vielä keskimääräistä enemmän (ka 28 kpl) ja uusien vapaa-ajanasuntojen lupien hakeminen on normalisoitunut ja on alle keskiarvon (ka 43 kpl).

Vuoden 2023 alussa voimaan tullut sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tuo näkyväksi, kuinka suuriksi erot kuntien meno- ja tulorakenteissa ovat ehtineet kasvaa ennen uudistuksen toimeenpanoa. Jotta poikkeamat kunnalta uudistuksessa siirtyneiden kustannusten ja tulojen määrässä eivät aiheuttaisi merkittäviä muutoksia kunnan talouden tasapainoon, uudistuksen vaikutuksia tasataan voimakkaasti valtionosuuksiin sisältyvillä rahoituselementeillä.

Kuntatalouden pitkän aikavälin menopaineet helpottuvat sote-uudistuksen myötä, kun vaikeasti ennustettavat ja nopeasti kasvavat sosiaali- ja terveystaloudet ovat siirtyneet pois kuntien vastuulta. Sote-uudistuksessa kuntien nettokustannukset alenevat lähes 22 miljardia euroa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien järjestämistä vastuuun siirtyessä hyvinvointialueille. Kuntien tuloja leikataan vastaavalla euromäärällä. Kuntien tulorakenteeseen kohdistuu suuria muutoksia sote-uudistuksen myötä. Suhteellisesti eniten vähenevät kuntien valtionosuudet. Väestön ikääntyminen ja työikäisen väestön määrän vähentyminen vaikuttavat kuntien talouteen edelleen heikentävästi esimerkiksi verotulojen kehityksen kautta. Syntyvyyden lasku ja ikäluokkien pienentyminen puolestaan heijastuvat voimakkaasti kuntien järjestämistä vastuulla oleviin kasvatus- ja opetustoimen tehtäviin. Koska väestökehityksessä on kuntien välillä merkittäviä eroja, ovat myös sen aiheuttamat haasteet ja ratkaisuvaihtoehdot eri kunnissa hyvin erilaisia.

Kuntiin vaikuttavat lähivuosina suurten kansallisten uudistusten, kuten sote-uudistuksen ja työllisyysuudistuksen lisäksi niin ilmastomuutos, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, digitalisaatio kuin väestörakenteen muutokset ja kuntien erilaistuminenkin. Kuntien on tasapainotettava talouttaan ja laadittava sopeutusohjelmia, jotta ne pystyvät vastaamaan tulevien vuosien taloudellisiin haasteisiin. (www.valtioneuvosto.fi/taloudellinen/katsaus, Talvi 2023).

Suomen talouden ennuste,
Määrän muutos %

		2022	E2023	E2024	E2025
Tarjonta	BKT	1,6	-0,5	0,7	2,0
	Tuonti	8,5	-6,1	2,4	4,0
Kysyntä	Yksityinen kulutus	1,7	-0,8	0,7	2,0
	Julkinen kulutus	0,8	3,0	0,0	0,1
	Investoinnit	3,2	-5,6	2,2	4,6
	Vienti	3,7	-1,3	2,0	3,8
Muut	Työttömyysaste	6,8	7,1	7,5	7,1
	Kuluttajahintainflaatio	7,1	6,3	2,0	1,4

Lähde: Valtiovarainministeriön julkaisu, talousnäkyvä, talvi 2023:65

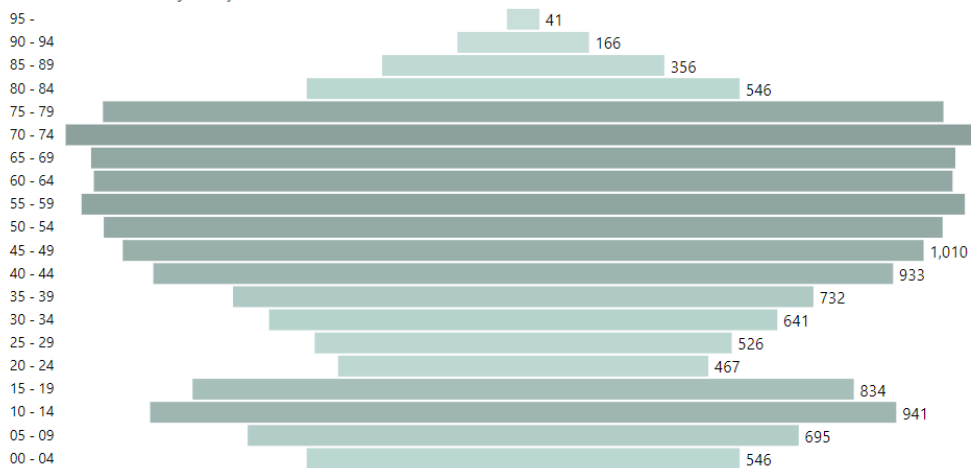
Kaupungin väestö

Kaupungin asukasluku on pienentynyt vuodesta 2012 joulukuuhun 2023 noin 3,65 % eli 15 561 asukkaasta 14 993 asukkaaseen (alustava tieto). Vuosina 2020–2023 asukasluku väheni 113 hengellä. Vuonna 2023 kaupunkiin muutti 90 henkeä. Paraisilla ennustetaan olevan 14 352 asukasta vuonna 2030 ja 13 883 asukasta vuonna 2040.

Kaupungin asukasluvulla on suuri merkitys kaupungin saamien verotulojen kannalta. Asukasluvun laskeva kehitys merkitsee kaupungin verotulojen vähenemistä, mikä puolestaan johtaa siihen, että kaupungin toiminta on sopeutettava taloudellisiin edellytyksiin, jotka tulojen vähenemisestä seuraavat.

Alla on yhteenveto kaupungin asukkaiden ikäjakaumasta.

Väestö kuukausittain ja ikäryhmittäin

Ikä	Henkilöä
Yhteensä	14,993
95 -	41
90 - 94	166
85 - 89	356
80 - 84	546
75 - 79	1,060
70 - 74	1,154
65 - 69	1,090
60 - 64	1,083
55 - 59	1,114
50 - 54	1,058
45 - 49	1,010
40 - 44	933
35 - 39	732
30 - 34	641
25 - 29	526
20 - 24	467
15 - 19	834
10 - 14	941
05 - 09	695
00 - 04	546

Lähde: Dashboard/Kuntamaisema/Tilastokeskus

Paraisten kaupungin asukkaat puhuvat 16 eri äidinkieltä. Muiden äidinkielten (eli jokin muu kuin ruotsi tai suomi) joukossa yleisimmät äidinkielet olivat arabia (84 henkilöä), viro (79), venäjä (63), englanti (53), thai (32), ukraina (28), saksa (22) sekä kiina ja puola (15). Kaupungin asukkaista 55,6 %:n (8 181) äidinkieli on ruotsi ja 41,5 %:n (6 223) äidinkieli suomi. (Tilastokeskus 31.12.2022)

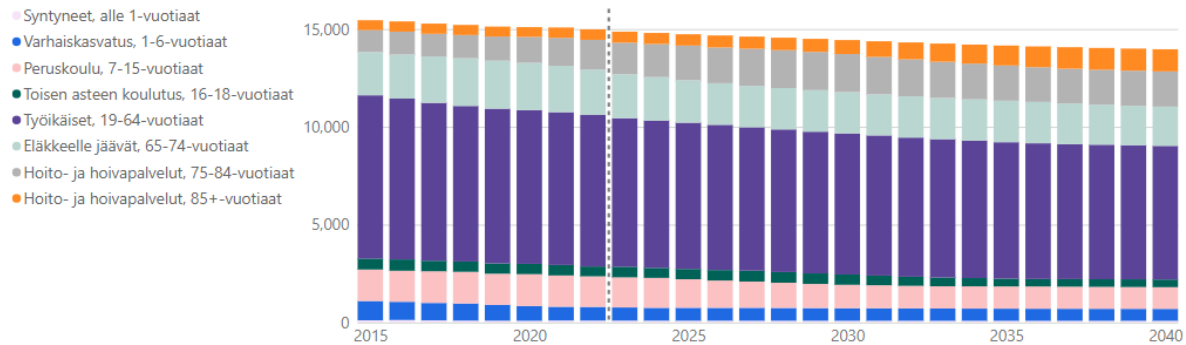
Väestönkehitys

Suomen väestö ikäännyy, ja sama trendi näkyy kaupungin väestössä. Ennuste osoittaa työikäisen väestön eli 19–64-vuotiaiden vähenevän tasaisesti. Ennusteen mukaan työikäisen väestön määrä on kymmenen vuoden kuluttua vähentynyt. Keski-ikä kaupungissamme on 47,2 vuotta.

Väestö 2015–2022, väestöennuste 2023–2040:

Väestö 2015-2022, väestöennuste 2023-2040 (Tilastokeskus)

Lähde: Kuntamaisema/Dashboard

Kehityssuunta on vuodesta 2012 lähtien ollut eri ikäryhmien osalta negatiivinen lukuun ottamatta 75-vuotiaita ja sitä vanhempaa väestöä, jonka osuus on vuosien kuluessa kasvanut tasaisesti ja on edelleen kasvussa. Suomen väestöennusteiden mukaan ikääntyneiden määrä kasvaa voimakkaasti ylimmissä ikäryhmissä. Työikäisten osuus on kymmenen viime vuoden aikana laskenut reilussa kahdessa kolmasosassa Suomen kunnista.

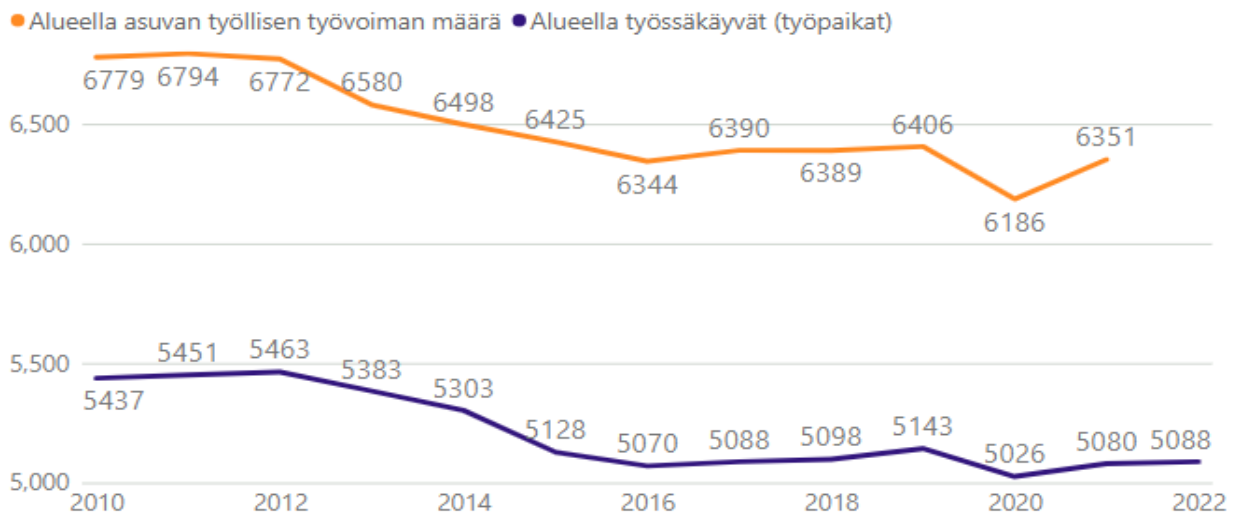
Väestöennusteiden mukaan yli 65-vuotiaiden osuus Suomessa kasvaa 25,6 %:iin (N = 1,476 miljoonaan) vuoteen 2030 mennessä. Ikääntyminen johtuu sekä pienestä syntyvyydestä että elinajanodotteen kasvusta. Hyvin iäkkäiden ihmisten määrä kasvaa Suomessa nopeasti. Siinä missä 1970-luvulla Suomessa oli vain kolmisen tuhatta 90-vuotiasta, on heitä tällä hetkellä jo noin 50 000. Ennusteen mukaan vuonna 2065 yli 90-vuotiaita on jo 190 000. (<https://www.terveyskyla.fi/ikatalo>).

Kunnat vastaavat edelleen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä ja niiden toimintaa on tarpeen kehittää vastaamaan kaupungin asukkaiden tarpeita.

Kaupungin työllisyys

Työllisyys ja tulojen kehitys vaikuttavat kaupungin talouteen. Kun eläkeläisten suhteellinen osuus väestöstä kasvaa, pienenee myös kunnan veropohja. Vuoden 2023 lopussa Paraisilla oli työkäisiä 6 761 kpl ja heistä 6,3 % (424 kpl) oli työttömiä työnhakijoita. Työttömistä työnhakijoista miehiä oli 251 ja naisia 177.

Diagrammi kuvaa työpaikkojen osuutta kaupungissa (violetti viiva) sekä kaupungissa asuvan työllisen työvoiman osuutta (oranssi viiva) vuosina 2010–2022. Kaupungissa asuvan työllisen työvoiman osuus on kasvanut viime vuosina hieman, mikä hyödyttää kaupungin elinvoimaisuutta. Myös työpaikkojen määrässä on tapahtunut positiivista kasvua.

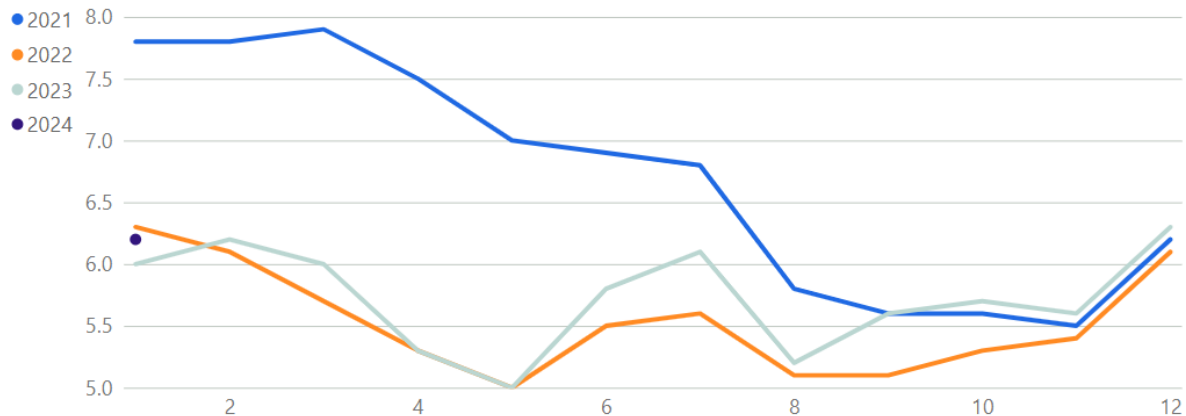

Lähde: Kuntamaisema/Dashboard

Pitkäaikaistyöttömien määrä Paraisilla kasvaa edelleen, ja vuoden 2023 lopussa pitkäaikaistyöttömien osuus oli 28,3 % (29,6 % vuonna 2022). Varsinais-Suomessa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli joulukuun lopussa 10,3 % eli 0,9 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömien osuus työvoimasta oli pienempi kuin koko maassa keskimäärin (11,2 %). Koko alueen alin työttömyysaste on Turunmaan saaristossa (6,5 %), vuoden lopussa työttömiä oli edellisvuotta enemmän kaikissa muissa Varsinais-Suomen seutukunnissa paitsi Turunmaalla. Työttömyys väheni Turunmaalla vajaan prosentin vuodentakaiseen verrattuna (joulukuun).

Koronakriisin seurauksena työttömyys oli vuoden 2020 lopussa korkealla Varsinais-Suomessa ja koko maassa, Paraisilla työttömyysaste oli 8,9 % (sininen viiva). Vuosina 2020–2023 Turunmaan saaristossa on ollut yksi alimmista työttömyysasteista. Vuoden 2023 lopussa Paraisten työttömyysaste on 6,3 % (violetti viiva).

Alla on diagrammi, joka kuvaa työttömien osuutta työvoimasta Paraisilla vuodesta 2020 joulukuuhun 2023.

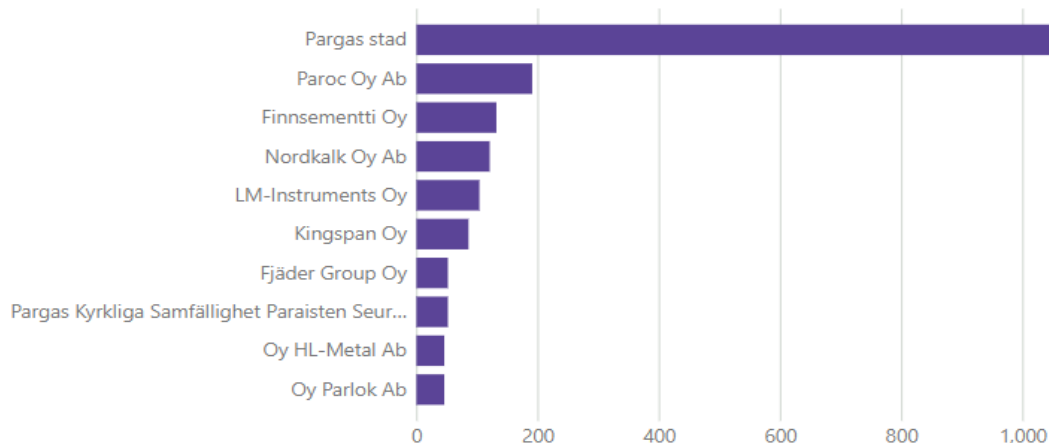
Lähde: ELY-keskus: Työllisyyskatsaus / Kuntamaisema / Dashboard

Varsinais-Suomessa työttömien työnhakijoiden määrä väheni 4 kunnassa ja lisääntyi 23 kunnassa edelliseen vuoteen verrattuna. Kuntien väliset erot työttömyydessä ovat merkittäviä. Työttömyysprosentti oli korkein Turussa (13 %) ja alin Ruskolla (4,8 %). Pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden kohdalla tilanne näytti paranevan edellisvuodesta muissa seutukunnissa paitsi Salossa ja Vakka-Suomessa.

Uusia avoimia työpaikkoja oli Varsinais-Suomessa haettavana vuoden lopussa 49 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin, mikä on selvää seurausta talouden heikkenemisestä. Avoimien työpaikkojen määrää tarkasteltaessa suurin osa niistä on hoito-, teollisuus- ja palvelualoilla, joilla kysyntä ei ole vähentynyt yhtä paljon kuin muilla aloilla. Useimmilla toimialoilla kuten kaupan, hallinnon ja myynnin alalla, majoitus- ja ravitsemusalalla sekä siivousalalla kysyntä on vähentynyt erittäin paljon edellisvuodesta. (www.ely-keskus.fi/tyollisyyskatsaus_joulukuu_2023).

Alla on luettelo kaupungin suurimmista työnantajista vuonna 2022. Paraisten kaupungin vakituisen henkilöstön määrä on vähentynyt noin 400 henkilöllä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön siirryttyä Varhalle.

Suurimmat työllistäjät (Tilastokeskus)

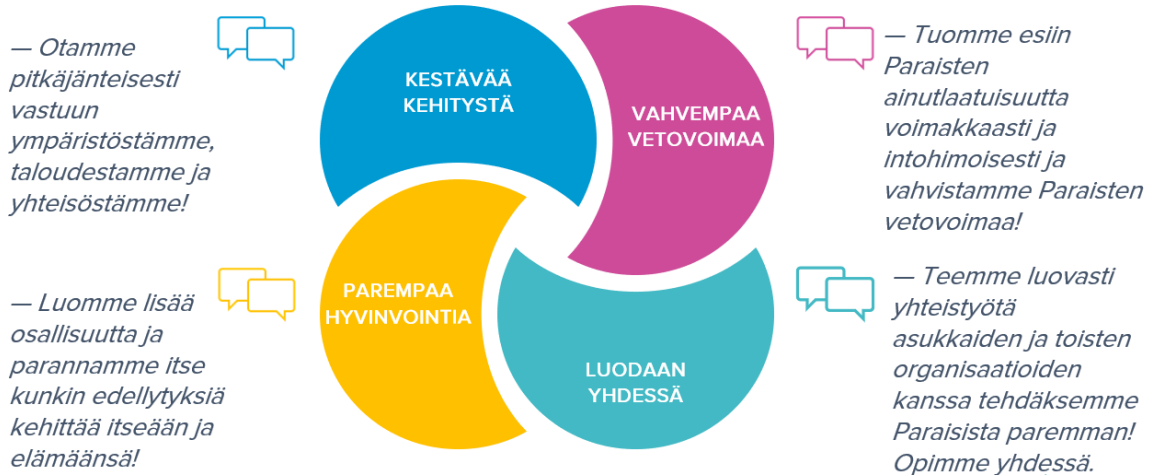

Lähde: Kuntamaisema/Dashboard

1.4. Kaupungin strategia

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Paraisten kaupungin uuden strategian 25.4.2022.

Strategia määrittelee kaupungin tavoitteet ja tavoitellun muutoksen. Strategiassa on määritelty tavoitteet ja mittarit neljälle painopistealueelle. Valtuustokauden tavoitteiden saavuttamiseksi talousarvion laatimisen yhteydessä määritellään vuosittaiset tavoitteet ja toimenpiteet. Valtuustokauden tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja seurataan vuosittain toiminnan ja talouden raportoinnin yhteydessä.

Strategian neljä painopistealuetta ovat: vahvempaa vetovoimaa, kestävä kehitys, parempaa hyvinvointia ja luodaan yhdessä. Painopistealueiden tavoitteet ovat seuraavat:

Kaupungin vuoden 2023 strategiset painopistealueet

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>1. Sovimme yhteisestä brändistä, joka yhdistää kaikki Paraisten osat, ja työskentelemme brändin vahvistamiseksi sekä sisäisesti että ulkoisesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Iso kohdennettu kampanja • Palkataan markkinointiasistentti brändäysprojektia varten vuonna 2023. • Uudistetaan asukasmarkkinoinnissa käytettävää "Ihan oikea pieni kaupunki" -konseptia. • Päivitetään kaupungin graafinen profiili brändin vahvistamiseksi. • Tehdään ulkopuolisen toimijan johdolla kaupungin vahvuuksiin pohjautuva brändiselvitys/määrittely, jonka tuloksena brändi-identiteetti ja -lupaus kiteytyy ja sanoittuu. Tehtävänanto sisältää myös suunnitelmanteon, miten brändi jalkautetaan kaupungin markkinoinnissa ja viestinnässä sisältäen mm. kohderyhmämäärittelyn. <p>Määrärahan käyttö sidotaan hallituksen erilliseen päätökseen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuodaan esiin saariston ainutlaatuisen luonnon vetovoima. 	<p>"Ihan oikea pieni kaupunki" -muuttokampanja on päättynyt vuoden aikana ja työ uuden muuttokampanjan parissa on aloitettu. Lisäksi on toteutettu muita muuttokampanjoita, joissa on keskitytty esimerkiksi eri seutuihin, kuten Helsingin seutuun ja Turunmaan seutuun. Olemme osallistuneet myös isoihin ulkopuolisiin kampanjoihin, kuten Mahanpuruja muovista (PSS ry) ja Miljoona roskapussia (Yle). Markkinointiasistentti palkattiin työskentelemään kaupungin uuden brändäysprojektin parissa ja toimintavuoden aikana on aloitettu myös työ kaupungin graafisen profiilin vahvistamiseksi.</p> <p>Brändiselvitystä on tehty eri vaiheissa, muun muassa graafisen suunnitteluprosessin yhteydessä on pyydetty johtoryhmältä ja kaupunginvaltuustolta palautetta brändiin liittyvistä mielleyhtymistä. Kaupungin asukkaille on lähetetty kysely kaupungin tärkeimmistä ominaisuuksista ja paikoista sekä kysymyksiä brändiin liittyvistä mielleyhtymistä. Taloustutkimus Oy:ltä on tilattu loppuvuodesta "Muuttohalukkuustutkimus 2023". Selvityksessä kootaan yhteen muuttohalukkuuteen vaikuttavia tekijöitä (kaupunkitasoisesti) sekä Paraisten kaupunkiin liittyviä erityisiä vetovoimatekijöitä sekä tekijöitä, joiden parissa Paraisten kaupunki voisi tulevaisuudessa työskennellä vahvemmin tavoittaakseen enemmän potentiaalisia muuttajia.</p> <p>Vetovoimaan on kiinnitetty huomiota uudessa brändäyksessä.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>2. Vahvistamme mediayhteistyötä usealla kielellä Paraisten tunnettuuden lisäämiseksi.</p>	<p>Matkailu järjestää medially ja sosiaalisen median vaikuttajille tutustumismatkoja ja tekee kaupungin näkyväksi matkailualan kohteena.</p>	<p>Saaristomerellä pääkaupunkina Saaristomeri ja ainutlaatuinen luontomme ovat keskiössä ja niihin kiinnitetään erityistä huomiota myös valokuvissa, joita tullaan käyttämään uudessa graafisessa profiilissa.</p> <p>Paraisten kaupunki on tehnyt vuonna 2023 sopimuksen Visit Turku Archipelago Oy:n (VTA) kanssa, joka on käynnistänyt kansainvälisen markkinoinnin yhteisissä asioissa. Saaristokaupunki on vuoden aikana suunnitellut ja toteuttanut kuusi kansainvälisen median mediamatkaa yhteistyössä VTA:n kanssa sekä järjestänyt itsenäisesti pelkästään saaristokaupunkia koskeneita kotimaisia ja kansainvälisiä mediavierailuja.</p> <p>Kaupungin omistamassa HAMA-hankkeessa ”Harvaan asutun saariston matkailupalveluiden tuotteistaminen, näkyvyys ja saavutettavuus” on esitelty uusia matkailutuotteita medially, matkatoimistoille ja vaikuttajille. Vuoden 2023 Michelin Guide Ceremonyn aikana järjestimme 26 kansainväliselle sanomalehdelle ja TV-kanavalle tutustumismatkoja saaristoon.</p> <p>Saaristomerellä kansallispuiston näkyvyyden lisäämiseen on panostettu paljon ja yhteistyön vahvistaminen Saaristomerellä biosfäärialueen kanssa on tuonut mukanaan uusia matkailutuotteita. Myös sekä kansainvälisille että kotimaisille matkatoimistoille on järjestetty tutustumismatkoja saaristokaupunkiin.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>3. Kehitämme uusia ja joustavia asumismuotoja eri elämänvaiheisiin ja elämäntyyleihin.</p>	<p>Asumiskokonaisuudet sisältäen vaihtoehdot palveluasumiseen, tuettuun palveluasumiseen, vuokra-asumiseen ja omistusasumiseen. Elämäntilanteen mukaan valinta asumisvaihtoehtojen välillä lähellä palveluja.</p>	<p>Tarpeesta on keskusteltu yhdessä muiden asumisorganisaatioiden kanssa. Koivukodan alueelle kehitetään konkreettisia suunnitelmia palveluasumisen osalta. Erilaisia vuokra-asumisen ja omistusasumisen vaihtoehtoja on tutkittu konsernin tytäryhtiön Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy:n sekä yksityisten yritysten ja Paraisten seurakuntayhtymän kanssa. Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy on yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa vienyt eteenpäin hanketta uusien vuokra-asuntojen toteuttamiseksi.</p>
<p>4. Luomme paremmat edellytykset etätyölle Paraisilla tutkimalla uudenlaisia konsepteja nykyaikaisten ja toimivien hybridityötilojen toteuttamiseksi yhdessä muiden toimijoiden kanssa.</p>	<p>Haemme yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa hankevaroja konseptin kehittämiseen siten, että meillä on ensi vuonna ainakin yksi ”hubi”.</p>	<p>Yhteistyössä Turun ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin SkäriHub-hanke. Hubit (eli pienyrittäjien ja osa-aika-asukkaiden työskentelytilat) olivat keväällä kokeilujakson ajan käytettävissä Paraisilla, Nauvossa ja Korppoossa. Kokemukset koottiin loppuraporttiin, ja ne muodostavat hyvän pohjan jatkohankkeelle. Tarkoituksena on, että tämä jatkohanke on pitkäkestoisempi ja että siihen osallistuu useampia kuntia. Hakemusta suunnitellaan yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa ja ajatuksena on, että hanke käynnistyy syksyllä 2024.</p>
<p>5. Luomme joustavia päivähoitoratkaisuja.</p>	<p>Miten määrittelemme joustavat päivähoitoratkaisut? Mitä se tarkoittaa varhaiskasvatukselle, luottamushenkilöille, muille toimialoille? Luentoja ja työpajoja vuoden 2023 aikana.</p>	<p>Tätä toimenpidettä ei ole aloitettu vuoden 2023 aikana. Työ joustavien päivähoitoratkaisujen toteuttamiseksi tapahtuu vuoden 2024 aikana.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>6. Tuemme paikallisia yrityksiä yhteistyön ja markkinoinnin keinoin.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laajennetaan "Ihan oikea pieni kaupunki" -konsepti yrittäjyyteen. • Tuodaan yrityksiä esiin Nyttissä + somessa (yhteistyössä yritysten kanssa). • Yhteistyö messuilla kokonaiskuvan antamiseksi siitä, mitä Paraisilla on tarjota • Yhteiset esitteet ja ilmoitukset mediassa – korostetaan yrityksiä, jotka tuovat Paraisille elinvoimaa • Jatketaan yrittäjien näkyvyyttä lisäävän tapahtumakalenterin aktivoimista. • Aktiivinen läsnäolo "siellä missä tapahtuu" 	<p>Kaupunki otti vuoden aikana käyttöön yritys- ja palvelurekisterin. Rekisteri auttaa yrityksiä markkinoimaan palvelujaan ja tuotteitaan samalla, kun asiakas löytää helposti Paraisilla toimivat yritykset. Yritysrekisteri toimii myös kunta-alueittain, hakutoiminto voidaan rajata esimerkiksi Houtskarissa toimiviin yrityksiin.</p>
<p>7. Hyödynnämme ainutlaatuista kulttuuriympäristöämme, biosfäärialuetta ja kansallispuistoa kestävän matkailun markkinoinnissa ja kehittämisessä.</p>	<p>Keskitytään sellaisten kestävien tuotteiden kehittämiseen, markkinointiin ja jakeluun, jotka kytkeytyvät saariston ainutlaatuisiin vahvuuksiin. Keskitytään tukemaan yritysten ja alueen kestävän kehityksen prosesseja ja niiden näkyvyyttä.</p>	<p>"Harvaan asutun saariston matkailupalveluiden tuotteistaminen, näkyvyys ja saavutettavuus" - nimisessä HAMA-hankkeessa on luotu tai jatkokehitetty 20 kestävä matkailutuotetta, jotka keskittyvät kansallispuistoon ja biosfäärialueeseen. Yrityksille on järjestetty koulutusta myös luonto- ja saaristoaktiiviteettien tuotteistamisesta. Hankkeen puitteissa on järjestetty kaksi testaus- ja tutustumismatkaa medialle ja matkatoimistojen edustajille.</p>
<p>8. Hyväksymme maapoliittisen ohjelman.</p>	<p>Valmistellaan maapoliittinen ohjelma, joka hyväksytään valtuustossa.</p>	<p>Työ on aloitettu vuonna 2023 elinvoimavaliokunnassa maaliskuussa pidetyllä esittelyllä. Viranhaltijat ovat osallistuneet maapoliittiseen koulutukseen huhti-toukokuussa. Ensimmäinen tapaaminen rakennus- ja ympäristölautakunnasta, elinvoimavaliokunnasta ja kaupunginhallituksesta nimettyjen edustajien kanssa pidettiin 14.6.2023. Maapolitiikan asiantuntija Matti Holopainen piti syksyllä koulutuksen luottamushenkilöille ja valmistelijoille.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
		<p>Maapoliittisen ohjelman ensimmäinen, maanhankintaa käsittelevä osa esiteltiin rakennus- ja ympäristölautakunnalle ja elinvoimavaliokunnalle sekä viranhaltijoille syksyllä. Referenssiryhmä on kokoontunut joulukuussa laatimaan ehdotuksen maanhankinnalle asetettavista tavoitteista.</p> <p>Ohjelman seuraava osa on tonttien luovutus ja kolmas ja viimeinen osa maapoliittiset sopimukset. Tavoitteena on, että ohjelma valmistuu päätöksentekoa varten vuoden 2024 aikana.</p>
<p>9. Kehitämme kaikenikäisten ympäristökasvatusta ja tietoisuutta siitä, miten saaristossa voi elää kestävästi.</p>	<p>Jatketaan nykyisten yhteistyömuotojen kehittämistä.</p>	<p>Vuosiluokkien 1–6 ns. kestävyyspolku on valmistunut yhteistyössä biosfäärialueen kanssa. Kouluihin on toimitettu painettu aineisto, johon kuuluvat oppilaiden työvihkot, opettajien opas ja juliste. Opettajille on avattu verkkosivut, jotka sisältävät konkreettisia vinkkejä. Koulutustilaisuus järjestettiin syyskuussa. Aineistoa käännetään parhaillaan suomeksi. Yhteistyötä on tehty myös Valonian kanssa erityisesti kestävyden ja demokratiakasvatuksen saralla. Oppilaat ovat olleet aktiivisesti mukana ja tehneet aloitteita erilaisista paikallisista hankkeista. Aineisto on koottu verkkoon.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>10. Otamme aktiivisen roolin Saaristomeren suojelussa.</p>	<p>Saaristomerta korostetaan teemana toimialojen rajat ylittävässä sisäisessä yhteistyössä ja yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa.</p>	<p>Parainen on "Saaristomeren pääkaupunki". Saaristomerta teemana on tuotu esiin teemapäivinä (esim. Ympäristöpäivä 31.8.2023), kaupungin järjestämässä erilaisissa seminaareissa ja yhteistyötyöpajoissa sekä alueellisissa seminaareissa, joihin kaupungin edustajat ovat osallistuneet. Työtä Saaristomerteemalla jatketaan vuonna 2024. Työtä ohjaavat sekä ilmasto- ja ympäristöohjelmassa määritellyt linjaukset että sosiaaliseen kestävyYTEEN keskittyvä työ, jossa korostuu voimakkaasti kaupungin ainutlaatuinen maantieteellinen ympäristö, biosfäärialue mukaan lukien. Saaristomeri on kansainvälisesti ainutlaatuinen ekosysteemi. Kaupunki on mukana alueellisissa ja kansainvälisissä hankkeissa, joissa keskiössä on meren hyvinvointi. Yhteistyössä Åbo Akademin Saaristoinstituutin kanssa vuodesta 2024 alkaen toteutettava saariston asuttavuuteen keskittyvä Habitability-hanke on konkreettinen tulos tehdystä työstä. Yhteistyö A'Pelago Initiativen kanssa johti vuonna 2024 alkaneeseen uuteen A'Pelago Initiative Accelerator kumppanuuteen, joka edistää elinkeinoelämän kehitystä ja innovaatioita keskittyen erityisesti Saaristomereen. Saaristomeri-koordinaattorin tarve on tuotu esiin, mutta kyseiseen tarkoitukseen ei ole varattu määrärahoja.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>11. Lisäämme tekemämme ympäristötyön näkyvyyttä ulospäin.</p>	<p>Toteutetaan ilmasto- ja ympäristöohjelmaa ja järjestetään työpaja vuoden aikana.</p>	<p>Paraisten kaupungin ensimmäinen ilmasto- ja ympäristöohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.2.2023 ja ohjelman ensimmäinen seuranta toteutettiin syksyllä 2023. Kaupunki sai työstä tunnustusta vuoden aikana. Monet ympäristöohjelman mukaisista toimenpiteistä ovat joko toteutettuja tai käynnissä, toisia ollaan vielä suunnittelemassa tai ne ovat alkamassa. Ympäristömessuihin osallistuttiin aktiivisesti ja järjestelyissä hyödynnettiin erityisesti projektityöntekijän työpanosta, mikä mahdollisti monipuolisen tarjonnan. Keväällä Parainen osallistui Ylen Miljoona roskapussia -kampanjaan. Elokuun lopulla Itämeri-päivän yhteydessä järjestettiin runsaan osanoton Saaristomeri ja kalastus -aiheinen seminaari sekä muita päivän teemaan liittyviä tapahtumia, kuten yhteinen pulahdus Itämereen kaupungin eri osissa.</p>
<p>12. Työskentelemme palvelujen turvaamiseksi palvelujen siirtyessä kaupungilta hyvinvointialueelle.</p>	<p>Luodaan yhdyspinnat kaupungin ja hyvinvointialueen välille nimeämällä tehtävään vastuuhenkilö.</p>	<p>Kaupungilla on nimetty työhyvinvointikoordinaattori, jonka tehtäviin on sisältynyt myös Varhan ja Paraisten kaupungin välisen rajapinnan koordinointi ja kehittäminen. Säännönmukaiset kokoukset ovat edistäneet tiedonkulkua ja tämä on koettu erittäin tärkeäksi kaupunkitasoiseksi hankkeeksi. Varhan ja Paraisten kaupungin välisiä yhdyspintoja tullaan kehittämään jatkuvasti.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>13. Kehitämme palvelujamme yhdessä asukkaiden kanssa.</p>	<p>Arvioidaan Kirjastokahveja, järjestetään Erätauko-koulutus, innovatiivisia ja yhteistyöhaluisia asukkaita esittelevät luennoitsijat, Pohjanmaan case-tutkimus</p>	<p>Kirjastokahvit on pidetty vuonna 2023 kolme kertaa, kerran Paraisilla, kerran Nauvossa ja kerran Korppoossa. Tilaisuuksissa on ollut kaikkiaan 35 kävijää.</p> <p>Elinvoiman osallisuusstrategia on kehittynyt osallisuustyöksi, joka jatkuu myös vuonna 2024.</p> <p>Osallisuusryhmä on kokoontunut joka toinen viikko keskustelemaan ja kehittämään kaupungin osallisuutta asukkaille.</p>
<p>14. Luomme kaupunkiin rakenteita yhteistyön turvaamiseksi hyvinvointialueen kanssa.</p>	<p>Nimetään kaupungin toiminta-alueille vastuuhenkilöt, joiden tehtävänä on valvoa kaupungin etua, sekä asetetaan kaupunkiin hyvinvointiryhmä.</p>	<p>Hyvinvointityö, joka on seurausta vuoden 2023 sote-uudistuksesta, hakee muotoaan. Hyvinvointialueet ja kunnat muovaavat uusia rakenteitaan ja toimintatapojaan. Kaupunki on myötävaikuttanut palvelustrategioiden ja alueellisten hyvinvointisuunnitelmien laatimistyöhön.</p> <p>Kaupunginhallitus nimesi 6.3.2023 §:ssä 79 hyvinvointialueen (Varha) verkostoon hyte-koordinaattorin vastuuhenkilöksi, jonka tehtävänä on valvoa kaupungin etuja. Laaja hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 hyväksyttiin valtuustossa 24.4.2023 §:ssä 24.</p> <p>Paraisten kaupungin vuoden 2022 hyvinvointiraportti hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 13.11.2023 §:ssä 120. Kaupunginhallitus päätti 13.2.2023 §:ssä 51 asettaa 30.9.2023 asti toimivan hyvinvointitoimikunnan, jonka tehtävänä on toimia yhteistyössä ja tukea edunvalvontaa sekä kehittää hyvinvointityötä kaupungissa. Kaupunginhallitus jatkoi 11.9.2023 §:ssä 240 työryhmän toimikautta nykyisen valtuustokauden loppuun. Kunnan uusi terveydenedistämisrooli on</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
		<p>kehittymässä.</p> <p>Kaupunki palkkasi hyvinvointityöhön määräaikaisen hankekoordinaattorin (50 %).</p> <p>Tarpeisiin vastaamiseksi vuoden 2024 talousarvioon on varattu varat päätoimista hyvinvointikehittäjää varten.</p>
<p>15. Osallistamme kolmannen sektorin palvelutuotantoon.</p>	<p>Seminaari, opintokäynnit</p>	<p>Paraisilla ja Nauvossa on järjestetty kaksi yhdistystapaamista, joihin oli mahdollisuus osallistua myös etänä. Tapaamisissa on esitelty Salon Seuraparlamentin ja Kulttuurikumppaneiden toimintaa. On perustettu noin 15 yhdistysaktiivista koostuva työryhmä, joka valmistelee yhdessä kulttuurin ja vapaa-ajan vastuualueen kanssa ehdotuksen siitä, miten yhteistyö voitaisiin organisoida yhdistysten kesken ja kaupungin ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Työhön on tähän mennessä osallistunut yhteensä noin 50 henkilöä.</p>
<p>16. Kehitämme perhekeskusmallia yhdessä hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin kanssa.</p>	<p>Kaupunki osallistuu alueelliseen yhteistyöhön perhekeskusmallin kehittämisessä.</p>	<p>Hyvinvointialueen perhekeskusmalli on edelleen muutoksessa. Monialaista kehittämis-yhteistyötä perhekeskusmalliin liittyen on tehty järjestämällä seminaareja, pakolaistyössä, hyvinvointityön, kulttuurin ja vapaa-ajan, yhdistysyhteistyön, kouluyhteistyön, Mona-ryhmän ym. kautta, kiinteistöasioita koskevissa neuvotteluissa sekä kaupungin johtoryhmän kautta tiiviissä yhteistyössä Varhan alueen 4 paikallisen johdon kanssa. TE2024-työllisyysuudistuksen ja KOTO24-kotoutumisuudistuksen valmistelutyö on aloitettu. Kaupunki saa uutta viranomaisvastuuta työllisyystyöstä ja</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>17. Selvitämme ja kehitämme asukasbudjetointijärjestelmää.</p>	<p>Toteutetaan asukasbudjetointi.</p>	<p>kotoutumisen edistäminen muuttaa toimintaympäristöä.</p> <p>Paraisten kaupunki oli varannut 50 000 euroa asukkaiden ideoiden toteuttamiseen osallistuvan budjetoinnin kautta. Seuraavat ehdotukset voittivat äänestyksen ja on toteutettu vuoden aikana: Kiireelliset toimenpiteet Paraisten koirapuiston suhteen, Maisemalaavu Vepon näköalapaikalle, Frisbeegolf Korppoon Verkanin alueelle, Defibrillaattorit lauttarannoille, Kunnostetaan Houtskarın kylännimikyltit sekä Munkvikenin uimaranta (penkit ja roska-astia).</p>
<p>18. Kehitämme luovuukseskusta verkostoitumalla muiden koulutuslaitosten ja yritysten kanssa alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.</p>	<p>Jatketaan nykyisten yhteistyömuotojen kehittämistä.</p>	<p>Oppimiskeskus Bravan neljän koulun toimintakulttuurin rakentaminen uudessa oppimisympäristössä osoittautui ennakoitua haasteellisemmaksi ja työläämmäksi. Bravan koulujen rehtoreiden verkostoituminen ja yhteistyö esim. Varsinais-Suomen kuntien perusopetuksen ja lukiokoulutuksen rehtoreiden kanssa on jatkunut entiseen malliin. Kemiönsaaren kanssa on avautunut uusi yhteistyökuvio Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-hankkeen myötä.</p> <p>Lukiot ovat aktiivisesti mukana Erasmus-hankkeissa, mikä tuo kansainvälisyyttä lukiolaisten opiskeluun.</p> <p>Suomenkielisen koulutuksen painopistealueena oleva yrittäjyyskasvatus on hyvä esimerkki kaupungin yrittäjien ja alueellisen yrittäjäverkoston yhteistyöstä.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
<p>19. Tutkimme ja tuemme uusia elinkeinoja, kuten kestävyyselinkeinoja ja web3:a.</p>	<p>Aloitetaan suunnittelu.</p>	<p>Kaupunki teki kumppanuus-sopimuksen A'Pelago Acceleratorin kanssa, joka on yrityskiihdyttämö erityisesti yrityksille, joilla on kasvuhaluja ja -potentiaalia. Ohjelma keskittyy kestäväen kehityksen innovaatioihin sekä ratkaisujen löytämiseen merellisen ympäristön haasteisiin. Yhteistyö on tarkoitettu ensisijaisesti korkeakouluille, yhteisöille ja yrityksille, joilla on jokin kytkös Saaristomereen. Ohjelman aikana kokeneet liikevalmentajat auttavat osallistuvia yrityksiä laatimaan kasvusuunnitelmia ja käynnistämään varsinaisen toteutuksen hyvällä ja tehokkaalla tavalla.</p>
<p>20. Työskentelemme luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välisen vuoropuhelun ja yhteistoiminnan parantamiseksi.</p>	<p>Kehitetään jatkuvaa vuoropuhelua luottamushenkilöiden kanssa. Vuoden aikana pidetään puheenjohtajakokouksia johtavien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kesken. Kaupungissa otetaan käyttöön johdon dashboard.</p> <p>Nimetään kaupungin sisältä vastuuhenkilö, ns. saaristoasiamies, joka hoitaa käytännön juoksevia saaristoasioita ja voi toimia päivittäisessä työssä kaupungin yhteyshenkilönä eri organisaatioiden ja viranomaisien, kuten esim. ELY-keskuksen ym. suuntaan.</p>	<p>Vuoden aikana on suunniteltu Dashboardia tiedon jakamista varten kaupungissa. Dashboard luo sekä kaupungin henkilöstölle että luottamushenkilöille uusia mahdollisuuksia saada tietoa kaupungin tunnusluvusta ja taloudesta.</p> <p>Lisäksi on järjestetty lukuisia hallituksen iltakouluja, joissa on pureuduttu erilaisiin suuriin asiakokonaisuuksiin. Kaupunginhallitus on myös tavannut johtoryhmää ja näissä tilaisuuksissa on saatu kehitettyä luottamusta puolin ja toisin. Puheenjohtajiston ja vastuuviranhaltijoiden kesken on myös tavattu eri yhteyksissä.</p> <p>Kaupungille on nimetty saaristoasiamies, joka oman toimensa ohella (perusvirkana pakolaiskoordinaattori) toimii saaristoasiamiehenä 20 %:lla työpanoksella.</p>

Strateginen tavoite	Toimenpide	Toteuma 31.12.2023
21. Tuomme kaikissa tilanteissa esiin psykologisen turvallisuuden ja työskentelemme psykologisen turvallisuuden vahvistamiseksi.	Nimetään vastuuhenkilö, joka työskentelee kaupungissa näiden asioiden parissa.	Henkilöstöhallintoon on nimetty työhyvinvointikoordinaattori, joka työskentelee henkilöstöpäällikön rinnalla psykologisen turvallisuuden ja työhyvinvointiin liittyvien asioiden parissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Kuntalain 1 §:n mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Hyvinvointi määritty elämänlaatuna, joka koostuu koetusta fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä ja hyvinvoinnista, sosiaalisista suhteista ja verkostoista. Elämänlaatua edistävät hyvinvointia edistävä elinympäristö, elinolot ja palvelujen saatavuus.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:n mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Tavoitteena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja vahvistaa osallisuutta. Työ on yksilöity vuonna 2023 laajassa hyvinvointikertomuksessa 2021–2025, joka kattaa 1) lapset, lapsiperheet ja nuoret, 2) työikäiset ja 3) ikäihmiset. Seurannasta on raportoitu vuoden 2022 hyvinvointiraportissa.

Kaupungin strategiassa on tunnistettu paremman hyvinvoinnin tavoitteet ja mittarit: luodaan lisää osallisuutta ja parannetaan itse kunkin edellytyksiä kehittää itseään ja elämäänsä. Työ koostuu kolmesta eri tasosta: yksilön hyvinvointi, yhteisön hyvinvointi ja monialainen yhteistyö kaikilla kunnan toiminta-alueilla. Vuonna 2023 painopiste on ollut yksilön hyvinvoinnissa, kun sote-uudistuksen jälkeen on priorisoitu työtä toimivien yhteistyöverkoston parissa.

HYTE-kerroin

Kunnille otettiin vuonna 2023 käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. Kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain (618/2021) 15 §:llä ”Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa” varmistetaan kuntien aktiivinen terveyttä edistävä ja ennaltaehkäisevä toiminta sote-uudistuksen jälkeen. Vaatimalla terveydenedistämistoimia ihmisten arjen ympäristöissä pyritään pysäyttämään sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvu.

Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä [Info 3141](#)

- Indikaattorista ”Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä” [id:3141] ei ole tietoja sukupuolivalinnalla ”miehet”
- Indikaattorista ”Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä” [id:3141] ei ole tietoja sukupuolivalinnalla ”naiset”
- Indikaattorista ”Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä” [id:3141] ei ole tietoja vuodelta/vuosilta 2022

Alue	Sukupuoli	2023
Parainen	yhteensä	100

Kuvateksti: Hyvinvointi- ja terveyseroja kaventavat tavoitteet kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa, pistemäärä 100/100.

https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=s_YzBQA=&region=s04uBAA=&year=sy5zsdY1BAA=&gender=m;f;t&abs=f&color=f&buildVersion=3.1.1&buildTimestamp=202309010633

Indikaattori kuvaa kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa olevien tavoitteiden kattavuutta hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamisen näkökulmasta. Indikaattori on pistemäärä asteikolla 0–100. Pistemäärä on saatu

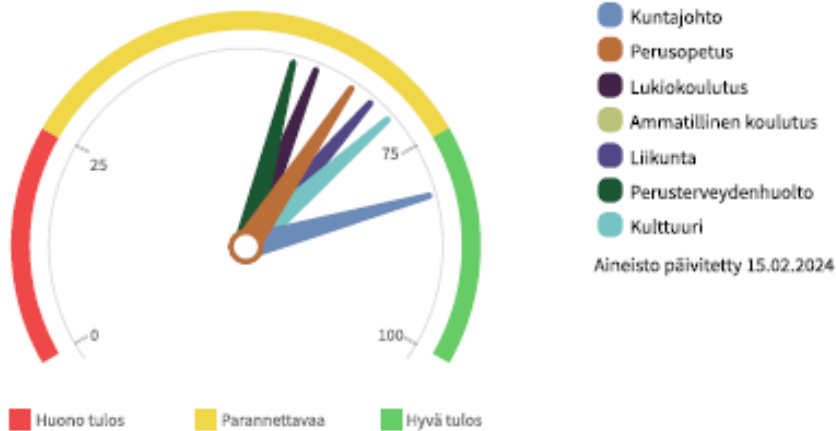
pisteyttämällä toiminta- ja taloussuunnitelmaa kuvaavat tosiasialuonteiset tiedot suhteessa siihen, miten hyvin suunnitelmassa on huomioitu Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta johdetut ikäryhmittäiset tavoitteet. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin ikäryhmittäiset terveyden edistämisen tavoitteet on huomioitu kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että kaikki olennaiset ikäryhmittäiset tavoitteet on huomioitu. Paraisten pistemäärä vuonna 2023 on 100/100.

TEAvisari

Lakisääteiset vaatimukset täytetään, turvataan ja toteutetaan kaupungin terveyttä edistävillä ja ennaltaehkäisevillä toimintatavoilla. Tämä on jatkuvaa pitkäjänteistä ja systemaattista työtä, joka luo edellytyksiä arjen turvallisuudelle ja hyvinvoinnille. Sähköisellä TEAvisari-työkalulla kerätään tietoa koko Suomesta. Digitaaliset tulokset kuvaavat terveydenedistämisasiivisuutta kuntien toiminnassa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Alla oleva kuva osoittaa, miten terveydenedistämisasiivisyys on muuttunut Paraisilla vuodesta 2009 lähtien.

Kaikki sektorit : Parainen 2023

Pisteet	Parainen	Koko maa
Kaikki sektorit	64	70
Kuntajohto	81	82
Perusopetus	64	65
Lukiokoulutus	59	65
Ammatillinen koulutus	..	64
Liikunta	67	72
Perusterveydenhuolto	56	70
Kulttuuri	70	71

1.5. Olennaiset muutokset kaupungin ja konsernin toiminnassa

Kaupungin johtoryhmän kokoonpano on ollut 30.09.2023 asti seuraava: kaupunginjohtaja Patrik Nygrén, hallintopäällikkö Hanna-Maria Grandell, opetuspäällikkö Ulrika Lundberg, elinvoimapäällikkö Maria Leppäkari, elinkeinopäällikkö Tomas Eklund, talouspäällikkö Petra Palmroos, henkilöstöpäällikkö Peter Lindroos, kiinteistöpäällikkö Seppo Pihl, tekninen päällikkö Jonas Nylund, kaavoituspäällikkö Heidi Saaristo-Levin, viestintä- ja markkinointipäällikkö Linda Baarman ja henkilöstön edustaja Annika Norrgård.

Lokakuusta 2023 lukien johtoryhmän ovat muodostaneet vt. kaupunginjohtaja, opetuspäällikkö, elinvoimapäällikkö, talouspäällikkö, henkilöstöpäällikkö, viestintä- ja markkinointipäällikkö ja henkilöstön edustaja. Johtoryhmän lisäksi kaikki vastuualuepäälliköt ovat tavanneet kerran kuussa. Kaupunkikehitys- ja kaavoitusasioita on käsitelty viikoittain kokoontuneessa kaupunkikehitysryhmässä.

Vuonna 2023 kaupungissa tuli voimaan uusi organisaatiomuutos ja toimintaa on mukautettu kaupungin kolmeen uuteen toimialaan: hallinto ja tukipalvelut, kasvatus ja koulutus sekä elinvoima. Muutostyö kaupungin vastuualueilla on jatkunut toimintavuoden aikana ja työprosesseja on tarkistettu ja kehitetty vastaamaan uuden organisaation tarpeita. Vuosi 2023 oli ensimmäinen vuosi, jolloin hyvinvointialue hoiti sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan.

Vuoden 2023 merkittävin työsuorite on hyvinvointialue Varhan kanssa solmitut vuokrasopimukset. Sopimukset allekirjoitettiin 2–3/2023. Rakennuksia vuokrataan alustavan suunnitelman mukaisesti suuruusluokkana 25 000 m², mutta rajallisia muutoksia laajuudessa saatetaan tehdä. Hyvinvointialue reklamoi 12/2023, ettei se hyväksy kaikkia sopimuksia vedoten sopimusmäärittelyyn, jolloin 2 kk aikana sallitaan neuvottelumahdollisuus.

Kaupungin sisäistä viestintää on kehitetty. Vuoden aikana on pidetty henkilöstöinfoja kuukausittain ja syksyllä valmistui kaupungin uusi intranet INES. Kaupunki on ottanut käyttöön Dashboardin eli sähköisen informaatiokanavan kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille. Dashboard sisältää indikaattoreita ja tilastoja väestöstä ja työllisyydestä sekä ajankohtaista tietoa kaupungin taloudesta. Dashboardissa ovat lisäksi kaupungin ilmasto- ja ympäristöindikaattorit sekä kaupungin strategia.

Työskentely ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja sidosryhmien kanssa isojen siltatyömaiden osalta (Kirjalansalmen silta, Hessundinsalmen silta ja Papinholman silta Kaarinan Kuusistossa) oli ajankohtaista myös vuoden 2023 aikana. Kirjalansalmen sillan huonoa kuntoa seurattiin erityisen tarkasti, ja kaupunki järjesti syksyllä laajan tiedotustilaisuuden medialle ja logistiikka- ja kuljetusalan yrityksille yhdessä Väyläviraston ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Edunvalvonta on ollut aktiivista muiden tärkeiden tietosoiden, kuten Paraistenväylän, Prosvikin ja Nauvon välisen jalankulku- ja pyöräilyväylän sekä Saaristotien purjeliikenneympyrän ja ns. Reimarin risteyksen välisen tieosuuden osalta. Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti syksyllä, että Paraistenväylä on yksi valtakunnallisesti merkittävistä hankkeista, joiden rahoituspäätökset tehdään vuonna 2024.

Turun kaupunkiseudun MAL-sopimuksen päivitys aloitettiin syksyllä hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen ja kuntaedustajille järjestettiin ensimmäinen aloitustilaisuus Qvidjassa. Kaupunki on osallistunut aktiivisesti myös alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun.

Suurin yksittäinen tapahtuma vuoden aikana on ollut uuden oppimiskeskuksen Bravan käyttöönotto. Rakentamisen ja sisustamisen lisäksi irtokalusteiden toimitus ajoittui kesäkuulle. Irtokalusteet toimitettiin aikataulun mukaisesti. Syksyn aikana tilattiin ja toimitettiin jonkin verran lisää kalusteita, näkyvimpänä oppilaiden käyttöön varatut oppilaslokerikot. Kevään ja kesän aikana asennettiin myös oppimiskeskuksen IT-laitteet palvelemaan laadukasta oppimista ja opetusta. Yhteistyö käyttäjien ja kaupungin IT-pedagogin kanssa on ollut erittäin toimivaa. Bravassa aloitti elokuussa myös IT-vahtimestari.

Opetus alkoi Bravassa elokuussa suunnitelmien mukaisesti ja opetustilat ovat tehokkaassa käytössä. Koulun henkilökunta on taipunut joustaviin ratkaisuihin ja yhteistyö on ollut keskiössä, samoin luovuus, jotta erilaiset opetukseen liittyvät pedagogiset ideat on onnistuttu myös toteuttamaan. Kansalaisopiston kurssitoiminta alkoi myös

syksyllä Bravassa, painottuen taito- ja taideaineiden opetukseen. Bravan neuvottelutilat ovat niin ikään olleet tehokkaassa käytössä.

Henkilöstö on osallistunut vuoden aikana Työterveyslaitoksen työpajoihin. Työpajoihin on osallistunut myös läheiseen rakennukseen kesällä 2024 muuttava ammattiopisto Axxell. Sarlinska skolan purettiin kesän aikana. Kun massiivipurku saatiin valmiiksi, aloitettiin koulupihan rakennustyöt. Välitunti- ja välituntipiha valmistui loppusyksyllä. Paraistenseudun koulun purkutyö aloitettiin vuoden lopulla hieman suunniteltua aikaisemmin. Kun molemmat piha-alueet ovat valmiit, ulkopedagogiikan toteutukselle on hyvät mahdollisuudet ja oppilailla ja opiskelijoilla monitoimitilat viettää vapaa-aikaa ja välitunteja ulkona koulun alueella.

Opiskeluhoolto ja koko opiskeluhooltohenkilöstö on siirtynyt uudelle hyvinvointialueelle tammikuusta 2023 lukien. Opiskeluhooltosuunnitelma on päivitetty ja se on nyt kaikkien Paraisten kaupungin perusopetuksen koulujen yhteinen.

Ruotsinkielisessä koulutuksessa 3.–6. vuosiluokilla on otettu käyttöön uudet arviointikriteerit, minkä johdosta on pidetty kaksi koulutustilaisuutta koulujen arviointikulttuurista. Koulutustilaisuuksien osalta on tehty yhteistyötä Åbo Akademin elinikäisen oppimisen keskuksen Centret för livslångt läranden kanssa.

Suomenkielisissä alakouluissa opetukseen ja oppimiseen kohdistuva keskeinen uusi asia liittyi oppimisen ja osaamisen arviointiin, kun kuudennella vuosiluokalla otettiin käyttöön osaamisen kuvaukset arvosanoille 5, 7, 8 ja 9. Aiheesta järjestettiin useita työpajoja.

Malms skolan kattava kuntotutkimusprosessi saatiin tasolle, jolloin oli mahdollista laatia peruskorjauksen hankesuunnitelma. Kokonaishinta ja aikataulu määritettiin vuosille 2024–2027.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia (1503/2016) muutettiin 1.3.2023. Tulorajoja nostettiin, minkä seurauksena yhä useammalla lapsella on ollut maksuton varhaiskasvatus maaliskuusta lähtien. Ennen lakimuutosta maksuton varhaiskasvatus oli 31 %:lla lapsista ja maaliskuusta lähtien maksuton varhaiskasvatus oli 52 %:lla lapsista.

Lupia myönnettiin vuoden 2023 aikana 54, mikä on noin kolmanneksen vähemmän kuin edellisvuonna.

Huomionarvoista on, että käyttötarkoituksen muutoshakemusten määrä vapaa-ajanasunnoista vakituiseksi asunnoiksi kasvoi aikaisempiin vuosiin verrattuna (vuonna 2023 = 16 kpl, vuonna 2022 = 7 kpl, vuonna 2021 = 7 kpl). Muutoksen syynä on kasvava kiinnostus vakituiseen asumiseen Paraisilla samoin kuin mahdollinen kiinteistövero- tai muu verotuksellinen hyöty, jota vakituinen asuminen voi tuoda.

Vuosi on ollut hyvin tapahtumarikas kaupungin konsernissa. Kaupungin kaikissa kolmessa tytäryhtiössä on toteutettu isoja hankkeita vuoden aikana. Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy osallistuu rivitalojen rakentamiseen Nauvossa investoimalla yhteen osakehuoneistoon. Vastaavanlainen hanke on suunniteltu toteutettavaksi Paraisilla, jossa Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy niin ikään suunnittelee investoivansa yhteen osakehuoneistoon. Paraisten kaupunki on myöntänyt kunnallisen takauksen näille kahdelle osakehuoneistolle.

Uuden liikuntahallin rakentaminen PUNT:n hallin viereen on aloitettu vuoden aikana. Hankkeen toteuttaja ja omistaja on kaupungin tytäryhtiö Paraisten Urheilu- ja Nuorisotalo Oy. Vuoden aikana on pidetty suunnattu osakeanti ja kaupunki on merkinnyt yhtiöstä 80 000 uutta osaketta 600 000 eurolla.

Paraisten Kaukolämpö Oy:ssä on vuonna 2023 valmisteltu 75 %:n osuuden myyntiä yhtiön osakkeista.

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 18.12.2023 hyväksyttiin kaupunkiraja 75 %:n osuuden myymiseksi yhtiöstä ja osakassopimus Adven Oy:n kanssa.

1.6. Henkilöstö

Vuoden 2023 merkittävimpiä henkilöstöön ja toimintaan vaikuttaneita asioita olivat Paraisten kaupungin uusi organisaatorakenne sekä toteutunut sote-uudistus ja sen vaikutukset (Varha) kaupungin henkilöstömäärään ja toimintoihin.

Voimaan tulleen organisaatiouudistuksen vuoksi henkilöstön hyvinvointiin kiinnitettiin erityisen paljon huomiota vuoden 2023 aikana. Henkilöstö on kaupungin tärkein voimavara ja siksi muutosjohtamiseen pyrittiin kiinnittämään erityistä huomiota. Muutosprosessissa osallistettiin henkilökuntaa ja pidettiin runsaasti henkilöstöinfoja sekä työpaikkakokouksia. Kaupungin johtoryhmän kokoa pienennettiin vuoden 2023 syksyllä, työtä ja fokusta terävöitettiin tukemaan tapahtuneita muutoksia. Vastaavasti perustettiin avainvalmistelijoille ja vastuualuepäälliköille omat fooruminsa tiedonkulun ja ajatustenvaihdon parantamiseksi.

Vuoden 2023 aikana henkilöstön tehtäväkuvat käytiin läpi kehityskeskustelujen yhteydessä. Tämä oli merkittävä ponnistus. Kehittämistyössä ilmeni, että osassa yksiköjä ei ollut käyty kehityskeskusteluja moneen vuoteen. Tämä on työhyvinvoinnin ja henkilöstön tasapuolisen kohtelun kannalta ydinkysymyksiä. Muutoinkin henkilöstöhallinnossa keskityttiin muutoshaviloihin (esihenkilöiden tuki ja yhteistyöfoorumi), erilaisiin workshoppeihin sekä muutoksen hallintaan. Myös ulkopuolista apua ostettiin henkilöstön tueksi. Työsuojelupäällikkö aloitti tehtävässään ja toi jo loppuvuonna helpotusta myös ylimmän johdon apuna.

Vastuu työterveyshuollon järjestämisestä siirtyi kunnilta hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Toimintavuonna 2023 kaupungilla on ollut Mehiläisen kanssa väliaikainen sopimus, joka on kattanut lakisääteiset työterveyshuollon palvelut. Syksyn aikana on valmisteltu uutta työterveyshuollon hankintaa, joka kattaa yleislääkäritasoisien sairaanhoidon palvelut. Työterveyshuollon palvelut siirtyvät Pihlajalinnalle vuoden 2024 alusta lukien. Sopimus on hankittu kolmeksi vuodeksi, ja siihen sisältyy kaksi yhden vuoden optiokautta.

Koska henkilöstörakenteen ja -määrän muutos on ollut merkittävä organisaatiomuutoksen vuoksi, ilmoitetaan alla vain uuden organisaation rakenteen mukaisia henkilöstölukuja vuodelta 2023. Vuosi 2023 muodostaa ikään kuin uuden alun ja lähtökohdan seuraavien vuosien seurantatiedoille.

Palvelussuhteet

Palvelussuhteet	Miehiä	Naisia	Yhteensä 2023
Vakituiset	124	381	505
joista toisessa tehtävässä kaupungilla	2	19	21
Määräaikaiset	38	144	182
joista sijaiset	8	44	52
Yhteensä	162	525	687
Henkilötyövuodet	155	492	647

Eri osastojen ja konsernipalvelujen vakinainen henkilöstö 31.12.2023:

Vakituinen henkilöstö	2023
Hallinto ja tukipalvelut	90
Elinvoima	73
Kasvatus ja koulutus	342
Yhteensä	505

Henkilöstökulut

Kunnallisten pääsopimusten sopimuskausi 2022–2025 tuli voimaan 1.5.2022. Sopimusratkaisut nostivat henkilöstökuluja keskimäärin 3,05 prosenttia vuonna 2023. Keskimäärin 2 prosentin yleiskorotus maksettiin 1.6.2023 alkaen.

	Talousarvio 2022	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	Toteutuma 1-12 / 2023	Tot-% 2023	Tot-% 2022
Henkilöstökulut yhteensä	-54 302 923	-54 679 473	-33 520 695	-33 664 259	100,43 %	100,69 %
Palkat ja palkkiot	-43 649 530	-44 068 654	-26 826 422	-27 148 557	101,2 %	100,96 %
Henkilösivukulut	-10 653 393	-10 610 819	-6 694 273	-6 515 702	97,33 %	99,6 %
Eläkekulut	-8 945 464	-8 952 023	-5 546 863	-5 601 187	100,98 %	100,07 %
Muut henkilösivukulut	-1 707 929	-1 658 796	-1 147 410	-914 515	79,7 %	97,12 %

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolot esitetään kalenteripäivinä siten, että yksi kokonainen poissaoloviikko on 7 kalenteripäivää, vaikka se pääsääntöisesti koostuukin 5 työpäivästä. Sairauspoissaolojen kuvaamiseksi suhteessa työpanokseen sairauspoissaolot kuvataan suhteessa henkilötyövuosien määrään. Sairauspoissaoloja oli vuonna 2023 keskimäärin 14,31 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohden, mikä vastaa noin 10 työpäivää.

1.7. Kaupungin ja konsernin tulos ja rahoitus

Tuloslaskelma ja tunnusluvut

Toimintatulot ja -menot

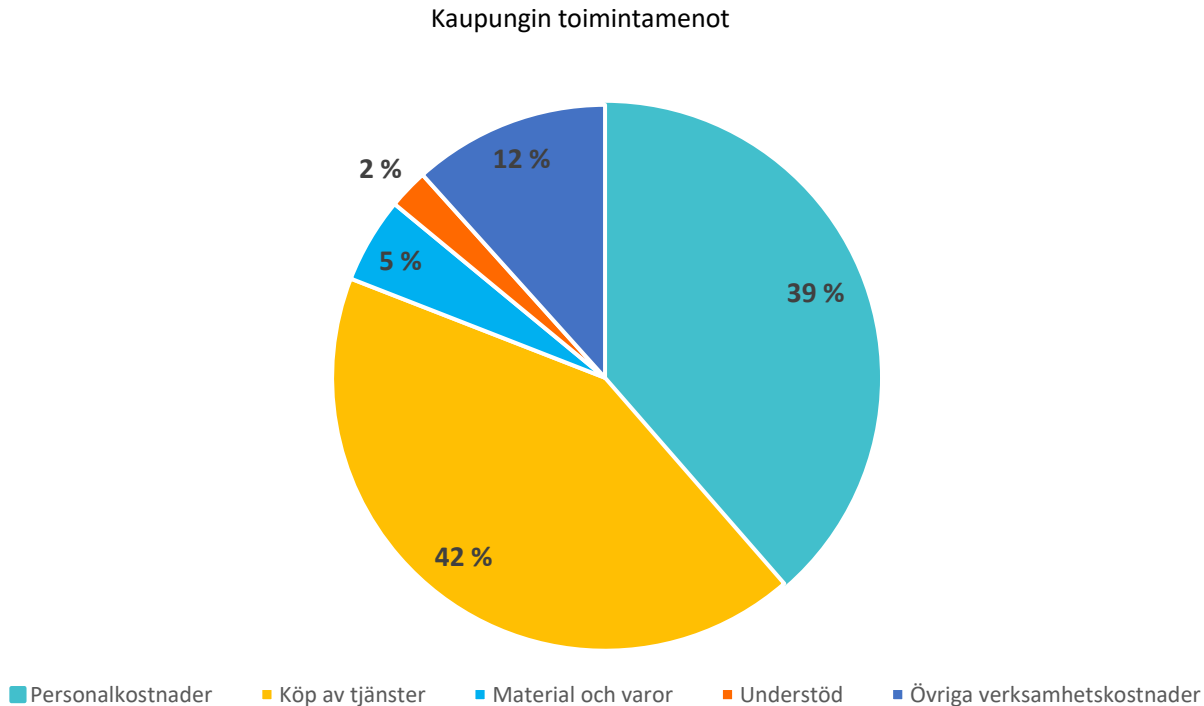
Kaupungin ulkoiset toimintatulot olivat vuonna 2023 yhteensä 17 114 000 euroa.

Vuoden aikana vesimaksuista kertyi 1 163 511 euroa, jätevesimaksuista 1 193 608 euroa, kotikuntakorvauksista 558 374 euroa, päivähoitomaksuista 569 414 euroa, rakennusvalvonnasta 651 361 euroa ja ulkoisista vuokratuloista 7 165 099 euroa.

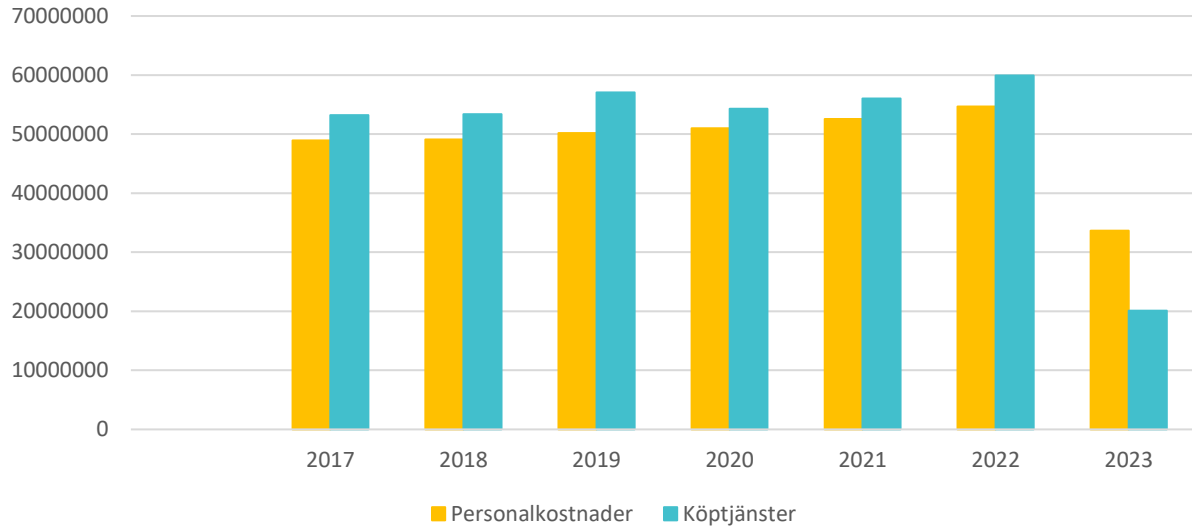
Ulkoiset kustannukset yhteensä olivat 61 332 556 euroa. Henkilöstökulut olivat yhteensä 33 664 259 euroa ja ulkoiset ostopalvelut 17 951 940 euroa. Suurimpia ostopalveluja ovat varhaiskasvatuspaikkojen ostot 1 611 747 euroa, asiantuntijapalvelut 2 416 079 euroa, ICT-palvelut 1 312 337 euroa, siivouspalvelut 1 225 184 euroa, rakennuspalvelut 2 382 714 euroa, ruokapalvelut 1 980 171 euroa ja kuljetuspalvelut 2 705 745 euroa.

Sekä tulo- että menopuolella on kertaluonteinen satunnainen kustannus uponneen troolarin aiheuttamasta öljyvuodosta.

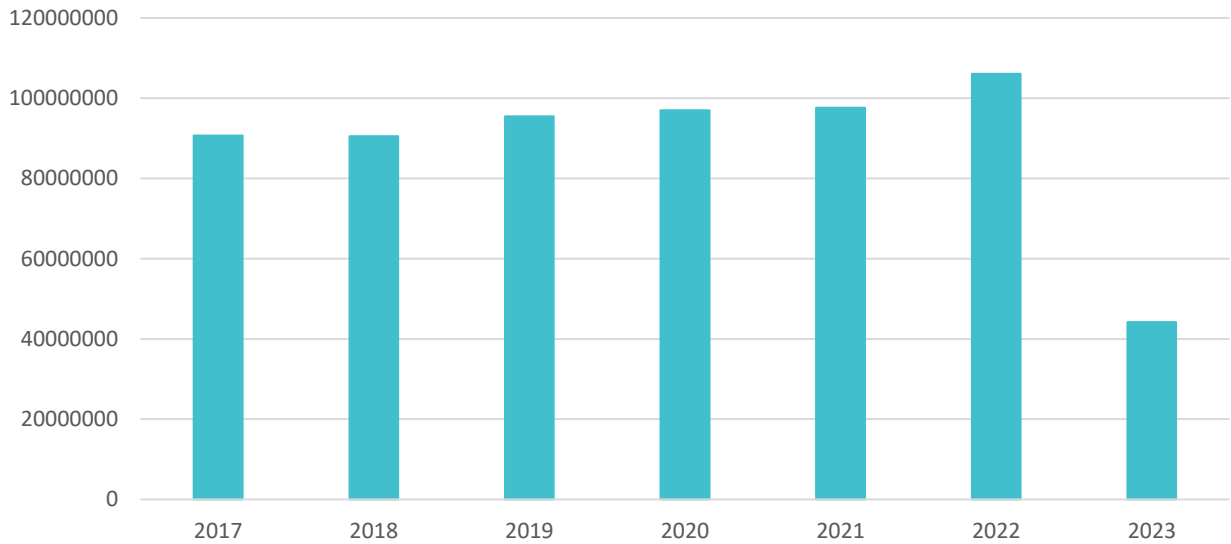
Kaupungin toimintakate (toiminnan nettomenot) oli 44 218 547 euroa.

Henkilöstökulujen ja ostopalvelujen kehitys

Toimintakatteen kehitys

Verotulot ja valtionosuudet

Valtiovarainministeriö ja Kuntaliitto ovat vuoden aikana tarkistaneet veroennusteitaan neljä kertaa, ja ennusteet osoittivat noin 1 miljoona euroa parempaa toteumaa kuin alkuperäinen arvio. Vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa verotulojen kokonaismääräksi arvioitiin 42,4 miljoonaa euroa. Vuoden aikana tehtiin 957 568 euron talousarviomuutos, joten muutettu talousarvio oli 43 395 381 euroa. Kaupunki sai verotuloja lopulta 43 479 382 euroa, mikä on 84 001 euroa enemmän kuin hyväksytty talousarvio.

Kaupungin vuoden 2023 tuloveroprosentti oli 7,86 %.

Kiinteistöveroprosentit pysyivät vuonna 2023 ennallaan ja olivat seuraavat:

Yleinen kiinteistöveroprosentti 1,50 %

Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti 0,47 %

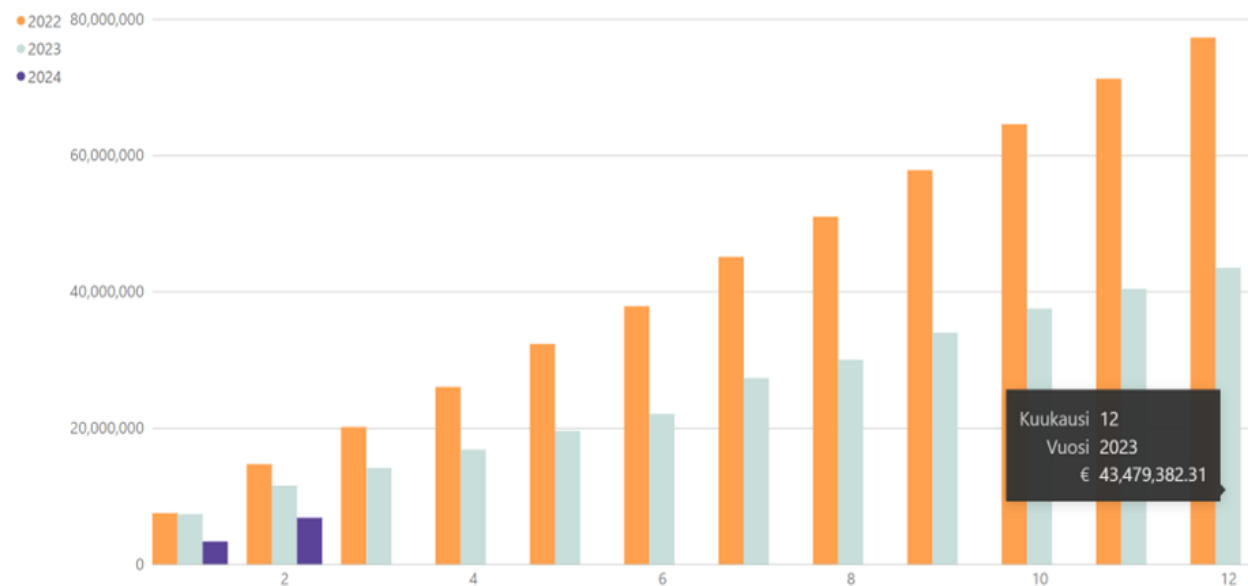
Muiden asuinrakennusten veroprosentti 1,50 %

Rakentamattoman rakennuspaikan veroprosentti 3,00 %

Voimalaitosten veroprosentti 3,10 %

Summat tuhansina euroina	Tilinpäätös 2018	Tilinpäätös 2019	Tilinpäätös 2020	Talousarvio 2021	Tilinpäätös 2021	Tilinpäätös 2022	Tilinpäätös 2023	Muutos 2022– 2023
Tulovero	54 276	55 114	57 437	57 878	59 976	63 196	30 541	-32 655
Kiinteistövero	9 109	9 399	8 673	9 401	9 542	10 017	10 310	+296
Yhteisövero	2 304	2 534	2 600	3 046	3 735	4 042	2 628	-1 414
Verotulot yhteensä	65 689	67 047	68 710	70 325	73 253	77 255	43 479	-33 776

Verotulot

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtiovarainministeriön hallinnoima peruspalvelujen valtionosuus on näistä taloudellisesti merkittävämpi. Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan tasauksesta. Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta.

Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriyttynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus maksetaan kunnille ja muille rahoituksen saajille yhtenä eränä jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä.

Vuoden 2023 alusta alkaen sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimi siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Uudistuksen rahoittamiseksi kunnilta siirretään yhtä paljon tuloja kuin siirtyvät palvelut maksoivat ennen uudistusta. Kuntien valtionosuuksista leikattiin uudistuksen rahoittamiseksi kaksi kolmasosaa, mutta yksittäisen kunnan leikkausosuus vaihtelee.

Valtionosuusjärjestelmään lisättiin toistaiseksi pysyvänä sote-kustannusten ja -tulojen siirrosta johtuvan muutosrajoitin ja kunnan talouden tasapainotilan muutoksia rajoittava järjestelmämuutoksen tasaus.

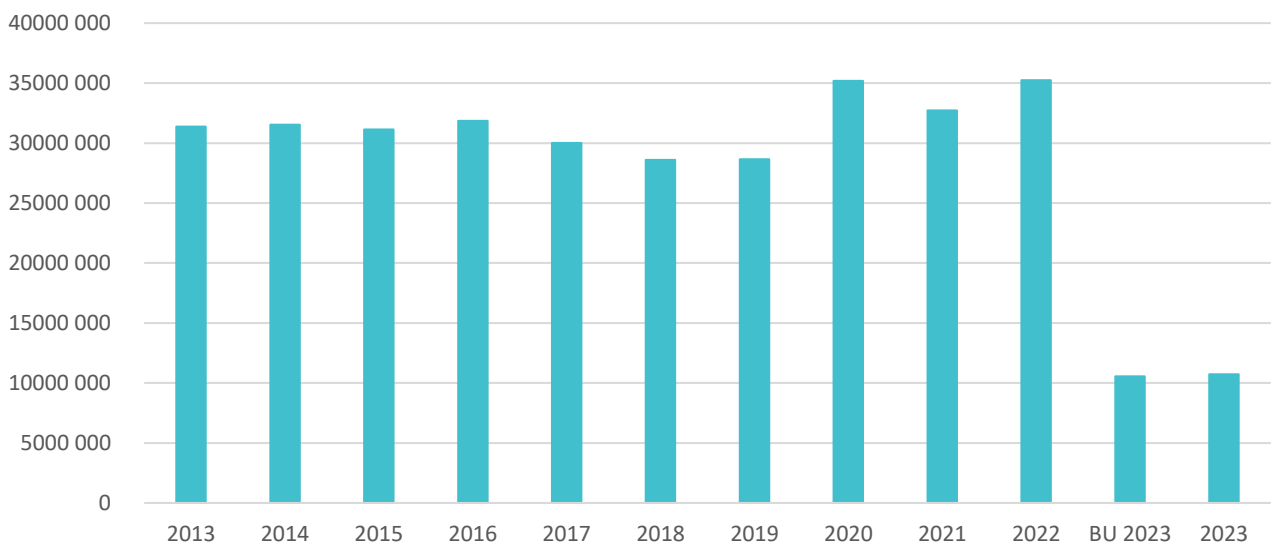
Nämä erät lasketaan osana peruspalvelujen valtionosuutta. Koko maan tasolla vaikutus kuntiin on kustannusneutraali, mutta yksittäisellä kunnalla nämä sote-erät voivat olla tärkeimmässä roolissa valtionosuuksien tason kannalta.

Valtionosuudet ovat yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty. (Lähde: www.kuntaliitto.fi)

Paraisten kaupunki on yksi niistä kaupungeista, joihin sote-uudistus on vaikuttanut.

Kaupunki sai vuonna 2023 valtionosuuksia yhteensä 10 717 475 euroa, mikä on 163 017 euroa enemmän kuin hyväksytty talousarvio.

Valtionosuuksien kehitys

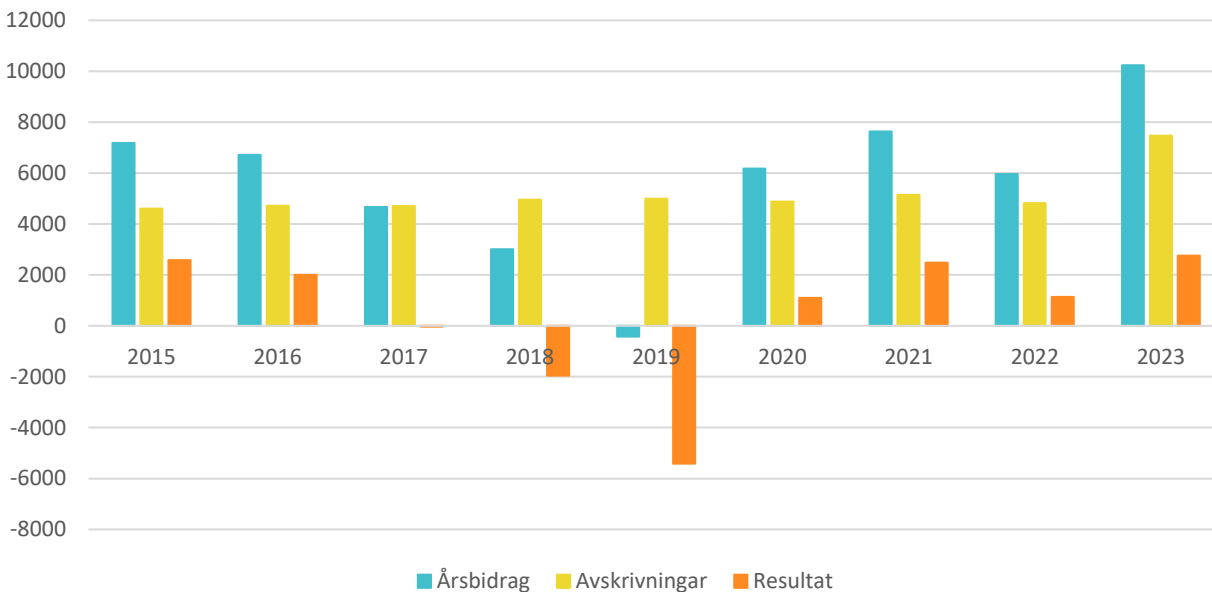
Rahoitus

Korot nousivat koko vuoden 2023 ajan. Kaupungin yhteenlasketut rahoitustuotot ja -kulut olivat vuonna 2023 +254 206 euroa. Kaupungin lainakannan rahoituskulut olivat 875 154 euroa (2022: 794 440 euroa). Vuoden aikana myytiin korkosuojaussopimus, mikä merkitsi yhteensä 978 141 euron kertaluonteista tuloa.

Kaupunki sai vuoden aikana osinkotuloja Paraisten Kaukolämpö Oy:ltä 100 000 euroa, Kaarea Oy:ltä 25 872 euroa ja Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:ltä 20 166 euroa.

Rahoituskuluihin sisältyy 65 000 euron korkosuojauskulut kaupungin osuudelle Turun Seudun Vesi Oy:n lainoista.

Vuosikate – Poistot – Tulos

Tilikauden tulos

Poistot olivat vuonna 2023 yhteensä 7 470 452 euroa (2022: 4 823 232 euroa).

Tilikauden tulokseksi muodostui 2 762 065 euroa (2022: 1 141 211 euroa).

Tilikauden ylijäämä oli 2 803 217 euroa (2022: 1 182 891 euroa).

Konserni

Konsernin toimintakate oli -43 353 000 euroa (-104 294 000 euroa). Konsernitasolla vuosikatteen muodostui 10 995 000 euroa (7 406 000 euroa), mikä on 3 589 000 euroa enemmän kuin vuonna 2022. Konsernin poistot olivat 8 059 000 euroa. Konsernin tulos oli 2 936 000 euroa, mikä on 2 671 000 euroa parempi kuin vuonna 2022. Tuloslaskelma osoittaa ylijäämää 2 863 000 euroa (2022: 186 000 euroa).

Tuloslaskelma

1 000 €

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Toimintatuotot	17 114	18 499	21 077	55 744
Toimintamenot	-61 333	-124 559	-64 427	-160 006
Osuus osakkuusyhteisöjen tuloksesta			-4	-32
Toimintakate	-44 219	-106 060	-43 353	-104 294
Verotulot	43 479	77 254	43 479	77 254
Valtionosuudet	10 717	35 251	10 717	35 251
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	3	0	20	9
Muut rahoitustuotot	1 175	341	1 103	254
Korkokulut	-875	-802	-914	-1 018
Muut rahoituskulut	-48	-21	-58	-49
	254	-481	151	-805
Vuosikate	10 233	5 964	10 995	7 406
Poistot ja arvonalennukset	-7 470	-4 823	-8 059	-7 141
Tilivuoden tulos	2 762	1 141	2 936	265
Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	41	42		
Tilikauden verot			-81	-90
Laskennalliset verot			0	10
Vähemmistöosuudet			8	2
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 803	1 183	2 863	186
Tuloslaskelman tunnusluvut				
Toimintatuotot / Toimintakulut %	27,9 %	14,9 %	32,7 %	34,8 %
Vuosikate / Poistot %	137,0 %	123,7 %	136,4 %	103,7 %
Vuosikate, €/ asukas	682	398	733	494
Asukasmäärä	14 993	14 991	14 993	14 991

Tunnuslukujen kaavat

Toimintatuotot/Toimintakulut

100xToimintatuotot / (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

100xVuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Tase ja tunnusluvut

Kaupungin ja kaupunkikonsernin tavoite – joka niiden tavoitteena tulee myös kuntalain mukaisesti olla – on talouden tasapainottaminen pitkällä aikavälillä. Jos kaupunki täyttää yhden tai useamman kriisikuntakriteerin, sen toimintavapaus sekä käyttötalouden että erityisesti investointimahdollisuuksien osalta kapenee. Tämä johtuu lähinnä kuntalain säädöksistä, joissa on lähtökohtana, että talous on tasapainotettava ja kertyneiden tulojen on katettava sekä käyttö- että investointikulut.

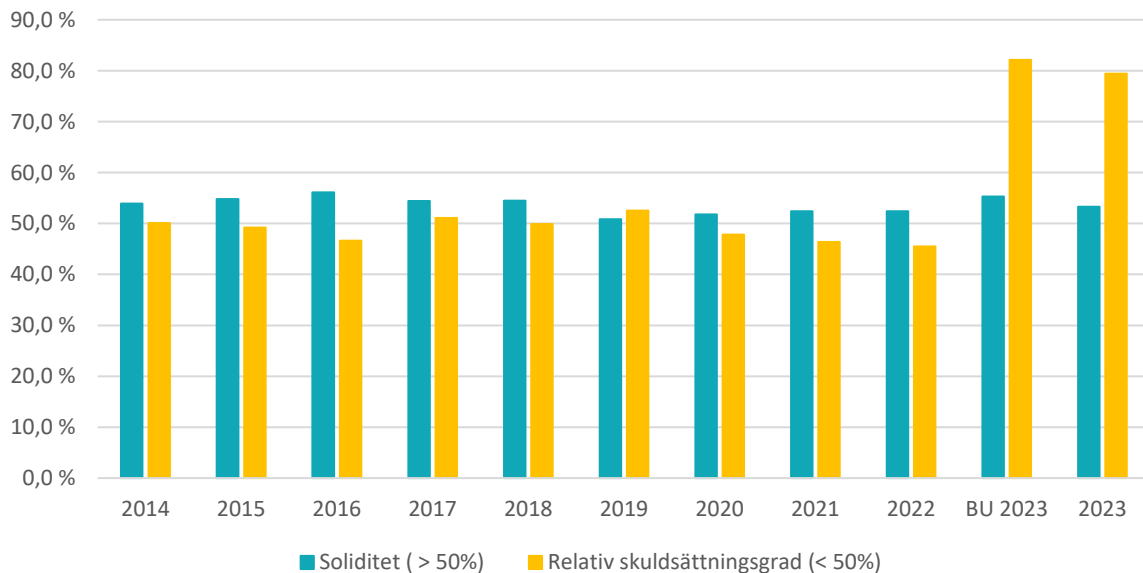
Tärkein yksittäinen kriisikuntakriteeri on se, että kaupungin tase osoittaa ylijäämää. Kaupungilla on kertynyttä ylijäämää 13 770 000 euroa (2022: 10 967 000 euroa) ja konsernilla 16 856 000 euroa (2022: 14 341 000 euroa).

Omavaraisuus kuvaa sitä, kuinka paljon omaa pääomaa kaupungilla on suhteessa taseen loppusummaan. Mitä korkeampi omavaraisuusaste on, sitä parempi on organisaation asema rahoitusmahdollisuuksien muuttuessa odottamattomasti ja sitä vähemmän haavoittuvaisia kaupunki ja sen tytäryhtiöt ovat korkotasojen noustessa. Paraisten kaupungin omavaraisuusaste vuonna 2023 oli 53,3 % (2022: 52,4 %) ja konsernin omavaraisuusaste 53,1 % (2022: 45,9 %).

Velkaantuneisuusaste kertoo, kuinka suuri osa vuoden toimintatuotoista tarvitaan kaikkien korollisten velkojen takaisin maksamiseen. Kaupungin suhteellinen velkaantuneisuusaste vuonna 2023 oli 79,4 % (2022: 45,5 %) ja konsernin suhteellinen velkaantuneisuusaste 78,5 % (2022: 47,6 %). Kaupungin velkaantuneisuusasteen tulisi olla alle 50 %, mitä ei vuonna 2023 saavutettu.

Kaupungilla oli lyhytaikaisia joukkovelkakirjalainoja 25 miljoonaa euroa ja kaupungin kokonaislainakanta oli 45 999 000 euroa (2022: 41 508 000 euroa), mikä on 3 068 euroa/asukas (2022: 2 769 euroa/asukas). Kaupungin kokonaislainakanta kasvoi 4 491 000 eurolla vuodesta 2022. Konsernin kokonaislainasumma oli 47 714 000 euroa (2022: 55 038 000 euroa).

Kaupungin omavaraisuusasteen ja velkaantuneisuusasteen kehitys

Tase ja tunnusluvut

VASTAAVA	Kaupunki		Konserni	
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
1 000 €				
PYSYVÄT VASTAAVAT				
	120 178	122 675	123 540	141 753
Aineettomat hyödykkeet	430	531	676	758
Aineettomat oikeudet	0	0	18	29
Muut pitkävaikuttaiset menot	430	531	658	729
Aineelliset hyödykkeet	109 517	105 982	118 527	135 978
Maa- ja vesialueet	16 178	16 054	16 325	16 666
Rakennukset	60 762	48 064	67 929	72 643
Kiinteät rakenteet ja laitteet	30 883	30 142	30 912	30 217
Koneet ja kalusto	765	216	1 150	2 784
Muut aineelliset hyödykkeet	8	10	1 290	1 346
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	920	11 496	921	12 322
Käyttöomaisuusarvopaperit ja muut pitkäaikaiset sijoitukset	10 231	16 162	4 337	5 017
Osusyhteisöosuudet			29	450
Osakkeet ja osuudet	10 231	16 127	4 238	4 479
Muut lainasaamiset	0	35	0	36
Muut saamiset	0	0	70	52
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	107	107	786	748
Valtion toimeksiannot	0	0	211	168
Muut toimeksiantojen varat	107	107	575	579
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 318	8 584	9 549	14 848
Vaihto-omaisuus	5	144	78	677
Aineet ja tarvikkeet	5	141	74	672
Valmiit tuotteet	0	0	3	2
Ennakkomaksut	0	3	0	3
Saamiset	4 748	6 086	5 525	8 958
Myyntisaamiset	1 816	2 832	2 214	4 567
Lainasaamiset	16	16	16	16
Muut saamiset	1 042	1 810	1 374	2 485
Siirtosaamiset	1 873	1 428	1 920	1 890
Rahoitusomaisuusarvopaperit	7	7	262	294
Osakkeet ja osuudet	7	7	7	7
Muut arvopaperit	0	0	255	288
Rahat ja pankkisaamiset	2 559	2 348	3 686	4 919
	127 603	131 366	133 876	157 350

VASTATTAVAA
1 000 €

	Kaupunki		Konserni	
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA	67 450	68 234	70 666	71 759
Peruspääoma	53 556	57 143	53 556	57 143
Peruspääoma säätiöissä	0	0	0	2
Muut omat rahastot	124	124	255	274
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 967	9 784	13 993	14 155
Tilikauden yli-/alijäämä	2 803	1 183	2 863	186
VÄHEMMISTÖOSUDET			388	421
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	592	634	0	0
Kertynyt poistoero	592	634	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	1 563	1 463	1 563	2 777
Pakolliset varaukset	1 563	1 463	1 563	2 777
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 342	1 446	2 021	2 087
Valtion toimeksiannot	0	0	211	168
Muut toimeksiantojen pääomat	1 342	1 446	1 810	1 919
VIERAS PÄÄOMA	56 656	59 590	59 237	80 306
Pitkäaikainen	16 848	15 218	19 577	26 759
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 735	15 103	19 397	26 617
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	0	0
Lainat muilta lainanantajilta	0	0	0	3
Saadut ennakot	21	20	21	20
Ostovelat	0	0	45	1
Muut pitkäaikaiset velat	91	95	0	95
Siirtovelat	0	0	91	0
Laskennalliset verot			22	22
Lyhytaikainen	39 808	44 372	39 661	53 548
Joukkovelkakirjalainat	25 000	23 000	25 000	23 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 208	2 618	3 317	5 417
Lainat julkisyhteisöiltä	0	1	0	1
Lainat muilta lainanantajilta	1 057	786	0	0
Saadut ennakot	0	0	133	238
Ostovelat	4 786	7 558	5 236	9 982
Muut lyhytaikaiset velat	1 038	1 514	1 114	2 102
Siirtovelat	4 719	8 896	4 861	12 807
	127 603	131 366	133 876	157 350

	Kaupunki		Konserni	
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2022
Taseen tunnusluvut				
Omavaraisuusaste, %	53,3 %	52,4 %	53,1 %	45,9 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	79,4 %	45,5 %	78,5 %	47,6 %
Kertynyt ylijäämä (1000€)	13 770	10 967	16 856	14 341
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	918	732	1 124	956 641
Lainakanta 31.12. (1000€)	45 999	41 508	47 714	55 038
Laina, €/asukas	3 068	2 769	3 187	3 673
Lainat ja vuokravastuut 31.12. (1000€)	46 460	42 103	48 248	60 307
Lainat ja vuokravastuut €/asukas	3 099	2 809	3 218	4 023
Lainasaamiset 31.12. (1000€)	0	35	0	36 415
Asukasmäärä	14 993	14 991	14 993	14 991

Tunnuslukujen kaavat

Omavaraisuusaste % =

$100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % =

$100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainakanta 31.12. =

$\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainakanta ja vuokravastuut 31.12. =

$\text{Lainakanta} + \text{vuokravastuut}$

Rahoituslaskelma ja tunnusluvut

Jotta kaupungin rahoitus olisi pitkällä aikavälillä tasapainossa, vuosikatteen on oltava vähintään yhtä suuri kuin poistojen ja poistojen on oltava pitkällä aikavälillä yhtä suuria kuin investointien; tällöin tulot ovat riittäneet investointien rahoittamiseen eikä lisälainaa ole tarvittu.

Kaupungilla on tavoitteena, että nettoinvestointeja saataisiin rajoitettua ja että ne olisivat noin 5–5,5 miljoonan euron tasolla. Tässä ei Bravan takia ole pysytty, ja kaupungilla on edelleen kova investointipaine ja tarve isoille investoinneille.

Vuoden 2023 vuosikate oli 10 233 000 euroa ja nettoinvestoinnit olivat rahoitusosuuksien ja myyntitulojen jälkeen 11 547 651 euroa. Kaupungin lainanhoitokate oli 2,97. Konsernin vastaava luku oli 3,05.

Kaupungin investointien tulorahoitusprosentti oli 86,9 % ja konsernin 83,7 %. Kaupungin maksuvalmius riittää 12 päivän maksuihin (2022: 6 päivän maksuihin) ja konsernin 18 päivän maksuihin. Pankkisaamisten määrä kasvoi 211 000 eurolla, ja 31.12.2023 kaupungilla oli kassavaroja 2 566 000 euroa ja konsernilla 3 947 000 euroa.

Taseeseen sisältyvien kassavarojen lisäksi kaupungilla on käytettävissään 1,5 miljoonan euron sekkiluottolimiitti.

Rahoituslaskelma ja tunnusluvut

1 000 €	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	10 233	5 964	10 995	7 406
Tilikauden verot			-81	-90
Tulorahoituksen korjaukset	44	-211	46	-198
Investoinnit				
Käyttöomaisuuden investointimenoihin	-11 856	-11 431	-13 212	-20 016
Rahoitusosuudet investointimenoihin	76	143	76	359
Käyttöomaisuuden myyntitulot	305	459	307	528
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta	-1 199	-5 076	-1 869	-12 011
Rahoitustoiminnan kassavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0	0	-67	-3
Antolainauksen vähennykset	35	9	35	
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 000	10 000	6 065	17 462
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 869	-2 424	-2 988	-4 314
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 360	-6 801	2 363	-5 536
Oman pääoman muutokset	0	0		75
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-104	-106	-104	-105
Vaihto-omaisuuden muutos	3	64	17	116
Lyhytaikaisten saamisten muutos	1 339	677	778	1 258
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-4 355	314	-4 079	76
Rahoitustoiminnan nettokassavirta	1 410	1 733	2 020	9 030
Kassavarojen muutos	211	-3 343	151	-2 981
Kassavarat 31.12.	2 566	2 354	3 947	5 214
Kassavarat 01.01.	-2 354	-5 698	-3 796	-8 195
	211	-3 343	151	-2 981

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Tunnusluvut				
Investointien tulorahoitus %	86,9 %	52,8 %	83,7 %	37,7 %
Pääomamenojen tulorahoitus, %	70,0 %	43,5 %	68,1 %	30,9 %
Lainanhoito	2,97	2,10	3,05	1,58
Kassan riittävyys (pv)	12	6	18	10
Asukasmäärä	14 993	14 991	14 993	14 991

Tunnuslukujen kaavat

Investointien tulorahoitus % =
 $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Pääomamenojen tulorahoitus % =
 $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Investointien omahankintameno} + \text{Antolainojen nettolisäys} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate =
 $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

- >1 lainakannan vähentäminen
- =1 tulorahoitus riittää lainojen hoitoon
- <1 joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälaina

Kassan riittävyys (pv) =
 $365 \text{ pv} \times \text{Kassavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

1.8. Riskit ja riskienhallinta

Kaupungin riskienhallintaa ohjaavat valtuuston 14.3.2017 hyväksymät ”Paraisten kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet”. Näiden perusteiden ja hallintosäännön määräysten lisäksi sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan pätevät seuraavat asiakirjat:

- kaupunginhallituksen antamat ohjeet sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta
- konserniohjeet
- rahoituspolitiikka
- kaupungin valmiussuunnitelma.

Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kaupungin ja kaupunkikonsernin yksiköiden toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa Paraisten kaupunkikonserni tai jokin sen yksiköistä ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Riski ei ole ainoastaan negatiivisen asian mahdollinen toteutuminen, vaan myös se, että jokin mahdollisuus jää toteutumatta.

Kaupungin kriittiset tehtävät on määritelty valmiussuunnitelman yleisessä osassa (kaupunginhallitus 17.4.2023 § 125):

- Kaupungin operatiivinen johtaminen ja päätöksenteko
- Viestintä ja riittävän tilannetiedon saaminen
- Vesi- ja jätevesihuolto
- Tiettyjen rakennusten ylläpito sekä näiden sähkön ja lämmön varmistus
- Koulujen, päiväkotien sekä evakuoitujen ruokahuolto ja majoitus
- Päivähoito
- Perusopetus
- Ympäristöterveydenhuolto
- Ympäristönsuojelu
- Jätehuolto
- Palkanmaksu ja taloushallinto
- Tietoliikenne

Vastuut, jotka ovat siirtyneet 1.1.2023 alkaen Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle Varhalle:

- Perusterveydenhuolto
- Sosiaaliturva ja psykososiaalinen tuki
- Asumispalvelujen ruokahuolto ja majoitus

Toimintaympäristö

Ulkoisiin olosuhteisiin liittyvillä riskeillä voi olla laajoja paikallisia vaikutuksia. Ukrainan sota ja jännittynyt maailmantilanne ovat vaikuttaneet koko vuoteen 2023. Inflaatio on vuonna 2023 hidastunut vuoteen 2022 verrattuna ja joulukuussa 2023 se oli 3,6 %.

Paraisten kaupungin maantieteellisellä alueella upposi hylätty troolari vuonna 2023. Pelastuslaitos vastaanotti ilmoituksen vedessä olevasta öljystä 12.5.2023. Troolarin havaittiin uponneen ja meressä oli kevyttä polttoöljyä.

Läheisten rantojen öljypitoisuutta on analysoitu vuoden aikana, ja kaupunki on osallistunut aktiivisesti alueen puhdistamiseen ja troolarin poisviemiseen. Työ on tehty yhdessä ELY-keskuksen ja öljysuojarahaston kanssa sen varmistamiseksi, että tehdään oikeat toimenpiteet, jotta öljysuojarahasto voi korvata kustannukset. Kaupungin ympäristönsuojeluyksikkö on valvonut työtä ja sen tuloksia. Kaupungin kustannukset ovat noin 1,1 miljoonaa euroa. Tukihakemus koko noin 1,1 miljoonan euron summasta on toimitettu helmikuussa 2024 ELY-keskukselle, joka toimittaa sen edelleen öljysuojarahastolle. Tätä kirjoitettaessa tukipäätös ei ole vielä saapunut. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä kaupunki on arvioinut saavansa korvauksen koko summasta.

Toiminnalliset riskit

Hyvän riskienhallinnan lähtökohtana on riskien, niiden todennäköisyyksien ja vaikutusten kartoittaminen. Tämän analyysin perusteella riskit ja niiden hallinnan tarve priorisoidaan ja päätetään suojautumistoimenpiteet. Sen ollessa taloudellisesti aiheellista ja käytännössä mahdollista, riskit on katettava vakuutusin, mutta esimerkiksi ulkoisiin uhkiin, yleiseen yhteiskuntakehitykseen tai kustannuskehitykseen liittyviä riskejä ei voida kattaa vakuutusin. Tällaisia riskejä on hallittava toimintasuunnitelmien ja huolellisesti harkittujen prosessien ja ohjeiden avulla, kun niiden vaikutukset ovat merkittävät ja/tai riskin toteutumistodennäköisyys on suuri.

Kaupunki vahvisti vuonna 2018 Paraisten kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan. Varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on turvallisen elinympäristön luominen, kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut, koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautumisen suunnittelu on jatkuva prosessi, joka tapahtuu laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa.

Toimintaympäristön muutos, Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa sekä kaupungin 1.1.2023 toteutettu organisaatiomuutos ovat antaneet aihetta valmiussuunnitelman päivittämiseen vuonna 2023.

Kaupunginhallitus hyväksyi Paraisten kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan 17.4.2023 §:ssä 125.

Työturvallisuuslain mukaan työnantajan tulee tuntea kaikki kaupungin toiminnassa työpaikoilla esiintyvät riskit. Kaikilla kaupungin työpaikoilla tehdään joka kolmas vuosi yleinen yhteinen riskiarviointi, mutta työsuojelun taholta korostetaan jatkuvan riskiarvioinnin merkitystä kaikilla työpaikoilla ja erityisesti silloin, kun henkilöstössä tapahtuu muutoksia tai työn luonne muuttuu. Arvioitavat riskialueet ovat ergonomia, psyykkiset ja sosiaaliset riskit, fysikaaliset, kemialliset ja biologiset riskit sekä tapaturmariskit. Jos riskejä havaitaan, työnantajalla on lain mukaan velvollisuus korjata ne mahdollisimman nopeasti käytettävissä olevin keinoin.

Kaupungin henkilöstöstä useat ovat vuonna 2023 raportoineet kuormituksesta työssään. Vuonna 2023 tehtiin päivitetty riskikartoitus kaupungintalon hallinnon henkilökunnalle, johon liittyen toteutettiin myös Työterveyslaitoksen työyhteisöselvitys ja Mehiläisen työpaikkaselvitys.

Kaupungilla on 1.12.2023 lähtien ollut työsuojelupäällikkö (20 %).

Tietoturvaan liittyvät riskit voivat ilmetä monilla eri tavoilla, kuten tietomurtoina, tietovuotoina, haittaohjelmina, palvelunestohyökkäyksinä ja sosiaalisena manipulaationa. Nämä riskit voivat aiheuttaa vakavia taloudellisia vahinkoja,

maineen menetyksiä, luottamuksen heikkenemistä, sekä jopa vaarantaa ihmisten turvallisuuden ja yksityisyyden. Tietoturvat ovatkin muodostuneet yhdeksi suurimmista haasteista niin yrityksille, organisaatioille kuin yksilöillekin.

Tietoturvat ovat jatkuvassa muutoksessa, ja niiden torjuminen vaatii jatkuvaa päivitystä ja ennakoitua. Tämän vuoksi riskienhallinta on keskeinen osa tietohallinnon varautumista. Riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa, arvioida, torjua ja hallita tietoturvaan liittyviä riskejä mahdollisimman tehokkaasti.

On tärkeää huomata, että tietoturvariskienhallinta ei ole pelkästään tekninen haaste, vaan se vaatii myös organisaation kulttuurin ja johtamisen sitoutumista. Kaikkien organisaation jäsenten, aina ylimmästä johdosta alkaen, on ymmärrettävä tietoturvan merkitys ja tehtävä osansa sen varmistamiseksi.

Lisäksi tietoturvallisuuden ylläpitäminen vaatii usein yhteistyötä eri sidosryhmien välillä, kuten yritysten, hallitusten ja kansalaisjärjestöjen välillä. Tietoturvaongelmat eivät tunne rajoja, ja yhteinen toiminta on välttämätöntä niiden torjumiseksi tehokkaasti. Tehokas riskienhallinta edellyttää jatkuvaa huomiota, sitoutumista ja yhteistyötä kaikilta osapuolilta. Tietoturvan varmistaminen ei ole pelkästään tekninen haaste, vaan se on osa laajempaa strategiaa, joka kattaa niin teknologiset, organisatoriset kuin inhimillisetkin näkökulmat.

Omaisuuksien riskit

Kaupungilla on suuri käyttöomaisuusmassa, jota käytetään toiminnassa. Tämä omaisuus on suurelta osin vakuutettu täydestä arvosta. Kaikkeen toimintaan liittyy vastuukysymyksiä, jotka voivat johtaa merkittäviin kustannuksiin. Kaupunki on kattanut riskin vastuuvakuutuksin. Henkilökunnan lakisääteisten vakuutusten lisäksi kaupunki on ottanut vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen, matkavakuutuksen ja vastuuvakuutuksen kaupunginhallitukselle. Myös kaupungin eri toiminnoissa vapaaehtoisina toimivat ovat tapaturmavakuutuksen piirissä. Vakuutusten hallinnointi ja valvonta hoidetaan yhdessä kaupungin vakuutusmeklarin kanssa, joka hoitaa myös kaikkien vapaaehtoisten vakuutusten säännölliset kilpailutukset. Kaupunki kilpailutti kaikki vakuutuksensa syksyllä 2018 ja tämän tuloksena kaupunki vaihtoi vakuutusyhtiötä 1.1.2019 alkaen. Hankinnan yhteydessä käsiteltiin kaupungin omaisuuden liittyviä riskejä ja vakuutusturvaan tehtiin tarvittavat päivitykset. Vakuutusturvaan on vuoden aikana tehty joitakin pieniä päivityksiä, jotta se vastaa nykyistä tilannetta.

Kaupunki omistaa vanhoja kiinteistöjä, mikä merkitsee korkeita kunnossapitokuluja. Kartoittamalla kiinteistömassan kunto ja eri toimintojen tarpeet voidaan tehdä priorisointeja sekä korjaushankkeiden että uusien investointien suhteen. Suuri osa kaupungin kiinteistömassasta on laajojen korjausten tarpeessa; korjausvelka kasvaa noin 1 miljoonalla eurolla vuodessa.

Kasvavaan korjausvelkaan liittyvät riskit koskevat myös katuja (korjausvelka kasvaa noin 1 miljoonalla eurolla vuodessa) sekä vesijohto- ja viemäriverkostoa. Käyttötaloudessa ei ole määrärahoja uusien asunto-/teollisuusalueiden kunnossapitoon. Tilanne on todella haastava ottaen huomioon, että nykyinen budjettitaso ei riitä pienentämään korjausvelkaa, eikä edes pitämään sitä nykyisellä tasolla. Tämä lisää asukkaille ja käyttäjille aiheutuvien häiriöiden riskiä tai mahdollisten ennakoimattomien infran käytön keskeytymisten riskiä tulevaisuudessa.

Kaupungin kiinteistömassa on noin 100 000 m², ja 1.1.2023 lukien tästä kiinteistömassasta vuokrataan noin 25 000 m² Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle Varhalle. Varhan kanssa käytävät vuokrasopimusneuvottelut ovat osoittautuneet haasteellisiksi, ja niistä voi aiheutua kaupungille taloudellisia riskejä. Kaupunki pyrkii minimoimaan sote-kiinteistöihin liittyvät omaisuusriskit tulevaisuudessa lakisääteisen vuokra-ajan 3 + 1 vuotta jälkeen laatimalla strategian ja selvittämällä eri vaihtoehtoja. Tilankäytön tehostamisella ja kaupungin kiinteistömassan pienentämisellä on suuri merkitys kaupungin taloudelle ja merkitys kasvaa vuodesta 2023 lukien, kun sosiaali- ja terveydenhuolto siirtyy Varhalle, kuntien liikevaihto pienenee ja talousnäköymät ovat haastavat. Riski, että kiinteistömassaa ei onnistuta pienentämään, on toteutunut vuonna 2022, ja työ jatkuu.

Taloudelliset riskit

Kaupungin rahoituspolitiikka ohjaa kaupungin varainhoitoa määrittelemällä tavoitteet, vastuut ja valtuudet, antamalla rahoitukselle suuntaviivat ja kehukset, säätelemällä riskinottoa ja selkeyttämällä rahoituksen riskinottovaltuuksia.

Kaupungin tilintarkastusyhteisö suoritti vuonna 2022 taloushallinnon sisäisten valvontatoimintojen riskikartoituksen kaupungin taloushallinnon riskien kartoittamiseksi sekä kaupungin valvontatoimintojen tason arvioimiseksi. Raportissa todettiin, että Paraisten kaupungin sisäinen valvonta on tällä hetkellä hyvällä tasolla. Olennaisia riskejä ei ilmennyt.

Paraisten kaupungin merkittävimmät rahoitusriskit ja toimintasuunnitelmat ovat seuraavat:

Likviditeettiriski	Maksuvalmius ja jälleenerahoitusriski	Kuntatodistusohjelma usean pankin kanssa mahdollistaa joustavan lyhytaikaisen rahoituksen markkinakorkotasolla.
Luottoriski	Myyntisaatavat ja vastapuoliriski	Myyntisaatavat peritään tehokkaasti ulkopuolisen avun turvin. Vastapuoliriski katetaan säännönmukaisesti takauksin.
Markkinariski	Korkoriski ja rahoitustarjonta	Korkoriski on katettu korkosuojauksin. Kaupungin omavaraisuuden parantaminen helpottaa ulkoisen rahoituksen saamista.

Julkisen talouden riskit ovat lisääntyneet huomattavasti Suomen valtiontalouden tilanteen ja globaalin taloustilanteen myötä. Uusien hyvinvointialueiden syntyyn johtaneeseen rakenneuudistukseen sisältyy taloudellinen riski. Kaupungin rahoitukseen vaikuttaa merkittävästi tulevien vuosien valtionosuuksien jakautuminen ja se, miten sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen organisointi jatkossa hoidetaan. Valtionosuusuudistuksen lopputulos voi muuttaa kaupungin rahoitusmahdollisuuksia merkittävästi.

Kaupungin rahoituspolitiikan periaatteet:

- Olemassa oleva lainakanta on suojattava vähintään 30 %:n ja enintään 90 %:n tasoon asti. Vuoden 2023 lopussa suojaustaso oli 88,4 %.
- Kaupungin on lainakannan suojaamiseksi hyväksyttävä ainoastaan lineaarisia, yksiselitteisiä ja konservatiivisia suojausinstrumentteja, joihin ei sisälly ennakoimattomia elementtejä. Tällaisia ovat esimerkiksi koronvaihtosopimukset, korkolattiat ja -katot, korko-optiot, optiolliset koronvaihtosopimukset (swaptiot), kynnyselliset koronvaihtosopimukset tai näiden yhdistelmät. Johdannaisten on oltava yleisluonteisia ja ne on voitava kilpailuttaa. Kaikki johdannaiset on kilpailutettava vähintään kolmessa luottolaitoksessa.
- Mahdolliset muussa valuutassa kuin euroissa otetut lainat on suojattava aktiivisesti niin, että suojaus eliminoi valuuttariskin. Kaupungin toimintaan ei sisälly valuuttariskiä.

Korkojen oltua useita vuosia miinusmerkkisiä korkotasot ovat nousseet vähitellen koko vuoden 2023 ajan. Kaupungin kaikkien kuntatodistusten ja pitkäaikaisten lainojen korkotasot on ollut koko vuoden 2023 ajan plusmerkkinen. Korkoriskien minimoimiseksi kaupunki suojaa lainansa korkosuojauksella. Kaupungin korkosuojausta käsitellään tilinpäätöksen liitetiedossa 3.4.25.

Korkean korkosuojaustason vuoksi 10.8.2023 myytiin 5 miljoonan euron korkosuojaussopimus noin 970 000 eurolla. Korkean korkosuojaustason syynä on se, että kaupungin lainakanta ei ole kehittynyt aikaisemmin ennustetussa suuruusluokassa.

Kaupungin myyntisaatavat on perittävä tehokkaasti luottotappioiden välttämiseksi. Perinnän ja muistutusten lähettämisen hoitaa Lowell. Paraisten kaupungin päivitetty laskutus- ja perintäohje hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 23.1.2023 §:ssä 23.

Kaupungin ensimmäinen hankintastrategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 24.4.2023 §:ssä 22.

1.9. Lausunto sisäisestä valvonnasta (kaupunki ja konserni)

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Paraisten kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet 14.3.2017. Kaupungin organisaatio on määritelty hallintosäännössä ja talousarvio ja -suunnitelma on laadittu sen mukaisesti. Ohjeissa säädetään sisäisen valvonnan järjestämisvastuusta sekä sisäisen valvonnan tavoitteista ja tilivelvollisuudesta. Kaupungin tilintarkastusyhteisön vuonna 2022 laatimassa raportissa todettiin, että Paraisten kaupungin sisäinen valvonta on tällä hetkellä hyvällä tasolla. Olennaisia riskejä ei ilmennyt.

Kaupungin hallintosääntö, joka perustuu 1.1.2023 aloittaneeseen uuteen organisaatioon, hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 28.11.2022 §:ssä 161.

Vuoden 2023 talousarvio hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.12.2022 §:ssä 174.

Sisäisen valvonnan tavoitteena on lisätä todennäköisyyttä, että kaupungille ja kaupunkikonsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäinen valvonta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää sekä kaupungin johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta ohjausta, riskienhallintaa ja toiminnan tuloksellisuuden arviointia.

Lautakunnat vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginjohtaja ja toimialajohtajat sekä vastuualueiden vetäjät vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta alueellaan, ohjeistavat alaisiaan tulosyksiköitä sekä raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kaupungin vastuualueet seuraavat talousarvion toteutumista kolmen kuukauden välein. 30.6.2023 laadittiin puolivuotisraportti, joka kattoi sekä toiminnan että talouden seurannan vastuualueetasolla. Talouden seuranta 31.3.2023 ja 30.9.2023 sekä toiminta- ja talousraportti 30.6.2023 annettiin tiedoksi sekä kaupunginhallitukselle että kaupunginvaltuustolle.

Vuoden aikana todettiin ylitysriskkejä useissa yksiköissä. Alla on lista kaupunginvaltuuston vuoden aikana hyväksymistä talousarviomuutoksista:

KÄYTTÖTALOUSARVIO

Päätös	Yksikkö	Määrä
Kvalt § 108	2014 Talous	183 580
Kvalt § 106	2020 Tekniikka ja infra	24 000
Kvalt § 106	2021 Tilapalvelut	329 000
Kvalt § 106	2022 Vesihuolto	240 000
Kvalt § 144	2023 Vesihuolto	30 000
Kvalt § 107	5500 Varhaiskasvatus	213 000
Kvalt § 107	5501 Ruotsinkielinen koulutus	190 000
Kvalt § 107	5502 Suomenkielinen koulutus	145 000
		1 354 580

RAHOITUS JA POISTOT

Päätös	Yksikkö	Määrä
Kvalt § 108	2014 Talous / Verotulot	-957 568
Kvalt § 108	2014 Talous / Korkotuotot	-978 141
Kvalt § 108	5501 Ruotsinkielinen koulutus / Poistot	-29 716
Kvalt § 108	5502 Suomenkielinen koulutus / Poistot	1 013 188
		-952 237

INVESTOINTITALOUSARVIO

Päätös	Yksikkö	Määrä
Kvalt § 143	2012 IKT ja digitalisaatio	15 000
Kvalt § 105	2022 Vesihuolto	76 566
Kvalt § 141	2052 Elinkeinoelämä ja matkailu	21 709
		113 275

Hankinnoissa on noudatettu julkisista hankinnoista annettua lakia sekä kaupungin sisäistä hankintaohjetta. Lisäksi on tehty yhteishankintoja hankintakeskus Hanselin ja kaupungin yhdessä Turun seudun kuntien kanssa muodostaman hankintarenkaan kanssa. Kaupungin omat hankinnat tehdään sähköisen Cludia-hankintajärjestelmän kautta. Syksyllä 2023 tehtiin myös kehitystyötä, jotta hankintasopimukset voidaan vuonna 2024 kytkeä siirtymään automaattisesti hankintajärjestelmän ja kaupungin Dynasty-asianhallintajärjestelmän välillä.

Kaupunki on vuoden aikana myös julkaissut kaupungin ostolaskut kaupungin verkkosivuille. Jatkossa kaupunki julkaisee tiedot tavaroiden ja palvelujen ostolaskuistaan vuosittain tilinpäätöksen hyväksymisen jälkeen.

Tiedot julkaistaan avoimena datana ja ne on koottu kaupungin kirjanpitojärjestelmästä.

Julkaistavat euromäärät eivät sisällä arvonlisäveroa. Aineisto ei sisällä yksityisten elinkeinonharjoittajien ostolaskuja (silloin kun henkilön yksityisyyden suoja ei toteudu), kaupungin tytäryhtiöiden ostolaskuja eikä kaupungin sisäisiä laskuja.

Kaupungin perinnästä huolehtii Lowell Suomi Oy.

Kaupunki on kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston lausunnon 128 mukaisesti toimittanut pyydyt tiedot kaupungin taseesta hyvinvointialue Varhalle 31.12.2022 siirtyneestä omaisuudesta. Tämä tarkoittaa sitä, että peruspääoman kokonaisvähennys on 6 658 435,49 euroa (kaupunginhallitus 15.5.2023 § 150, irtaimisto 165 908,08 euroa, ja kaupunginhallitus 16.10.2023 § 290, jäsenosuudet 6 492 527,41 euroa). 31.12.2022 peruspääoma oli 57 142 641,83 euroa ja Varhalle 1.1.2023 siirtyneen omaisuuden kirjausten jälkeen kaupungin peruspääoma on 50 484 206,34 euroa.

Konserni

Kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan tehtävänä on vastata kuntakonsernin ohjauksesta ja operatiivisesta johtamisesta. Kaupunginjohtaja seuraa konserniohjauksen toteutumista ja ilmoittaa havaitsemistaan epäkohdista kaupunginhallitukselle.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupungin uudistetun konserniohjeen 25.5.2021 ja se tuli voimaan 1.7.2021 alkaen.

Kaupungilla ja niillä konserniyhteisöillä, joissa kaupungilla on päätäntävalta, on samat ulkopuoliset tilintarkastajat.

Kaupungilla on edustajat konserniyhteisöjen yhtiökokouksissa ja hallituksissa, jotka ohjaavat kunkin yhtiön toimintaa ja taloutta ja ovat niistä vastuussa. Kaupungin tavoitteet tytäryhtiöille ja -yhteisöille sisältyvät kaupungin talousarvioon ja näiden seuranta sisältyy kaupungin tilinpäätösaineistoon.

Vuodesta 2021 lähtien myös kaupungin tytäryhtiöiden taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita on seurattu saman mallin mukaisesti kuin kaupungin tavoitteita. Kaupungin kolmannesvuosiraporteissa on esitetty myös tytäryhtiöiden toteuma.

Kaupungin tytäryhtiöstä Paraisten Kaukolämpö Oy:stä on tehty vuoden aikana useita selvityksiä ja tarkasteluja, joilla on valmisteltu 75 %:n osuuden myyntiä yhtiön osakkeista. Kaupunki on käyttänyt ulkopuolisina asiantuntijoina prosessissa BDO Oy:tä ja EY:tä. Kaupunginvaltuuston kokouksessa 18.12.2023 §:ssä 157 hyväksyttiin Paraisten Kaukolämpö Oy:n osakkeiden kauppakirja koskien 75 %:n osuuden myyntiä ja osakassopimus Adven Oy:n kanssa. Kauppa johtaa konsernirakenteen muuttumiseen. Vuoden 2024 tuloslaskelmaan kirjataan tulona closing date -päivän jälkeen noin 10,873 miljoonan euron myyntivoitto (tarkka arvo selviää closing date -päivänä), josta vähennetään tasearvo 62 818,19 euroa (eli 75 % nykyisestä 83 757,59 euron tasearvosta). Kaupunki nosti sopimuksen mukaisesti myös 960 560,54 euroa lisäosinkoa ennen kaupan loppuunsaattamista. Myyntiprosessista aiheutuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan menoiksi vuosina 2023 ja 2024.

Kaupunki on kaupunginvaltuuston 12.12.2022 §:ssä 170 tekemän päätöksen mukaisesti myöntänyt Paraisten Urheilu- ja Nuorisotalo Oy:lle omavelkaisen takauksen enintään 1 800 000 euron suuruiselle lainalle. Paraisten Urheilu- ja Nuorisotalo Oy on 5.10.2023 kilpailuttanut yhteensä 1 500 000 euron lainan. PUNT Oy:n hallitus on 17.10.2023 pitämässään kokouksessa päättänyt, että 10 vuoden kiinteään korkoon sidottu yhteensä 1 500 000 euron laina nostetaan OP:sta. Kaupunginhallitus valtuutti kokouksessaan 6.11.2023 §:ssä 311 vt. kaupunginjohtajan Hanna-Maria Grandellin allekirjoittamaan takaussitoumuksen Paraisten kaupungin puolesta.

1.10. Ympäristö ja kestävyys

Paraisten kaupungin ensimmäinen ilmasto- ja ympäristöohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.2.2023 ja ohjelman ensimmäinen seuranta toteutettiin syksyllä 2023. Monet ympäristöohjelman mukaisista toimenpiteistä ovat joko toteutettuja tai käynnissä, toisia ollaan vielä suunnittelemassa tai ne ovat alkamassa.

Paraisten kaupunki on osallistunut Turku amk:n Järviruoko hyötykäyttöön, Ruokohelmi II ja Älönlahden pilotti yhteistyöhankkeisiin, joiden tarkoituksena on sekä tehdä vesiensuojellisia toimia että osaltaan kehittää järviruokoon liittyvää liiketoimintaa. Pargas Pärlor Paraisten Helmet -KuntaHelmi-hanke päättyi loppuvuodesta 2023. Seudullinen yhteistyö mm. Valonian kanssa jatkui vahvana mm. yhteisen pienvesikartoituksen ja yhteisesti elokuun lopulla järjestetyn Paraisten ympäristö- ja ilmastotyön foorumin muodossa.

Ympäristömessuihin osallistuttiin aktiivisesti ja järjestelyissä hyödynnettiin erityisesti projektityöntekijän työpanosta, mikä mahdollisti monipuolisen tarjonnan. Keväällä Parainen osallistui Ylen Miljoona roskapussia kampanjaan. Elokuun lopulla Itämeri-päivän yhteydessä järjestettiin runsaan osanoton Saaristomeri ja kalastus -aiheinen seminaari sekä muita päivän teemaan liittyviä tapahtumia, kuten yhteinen pulahdus Itämereen kaupungin eri osissa.

Kestävyyskasvatukseen panostaminen on ollut kouluissa keskiössä. Vuosiluokkien 1–6 ns. kestävyyspolku valmistui syksyksi ja materiaali toimitettiin kouluille ja samaan aikaan avattiin verkkosivusto, joka sisältää oppaan ja käytännön opetusvinkkejä kasvatushenkilöstölle. Kaikille vuosiluokkien 1–6 opettajille pidettiin koulutustilaisuus syyskuussa. Vuosiluokkien 1–6 kestävyyspolun tavoitteena on, että jokainen oppilas on 6. luokalta päästessään tietoinen kestävyden kolmesta ulottuvuudesta (ekologinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys ja taloudellinen kestävyys) ja siitä, miten hänen omat päätöksensä ja tekonsa liittyvät niihin.

Paraisten kaupunki on rakentanut EU:n Leader-hankkeen tuella Korppoosen luontopolun, ”biosfääripolun”. Biosfääripolku on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä Korppoon päiväkodin ja koulujen sekä paikallisten yhdistysten kanssa ja se palvelee niin paikallisia asukkaita kuin matkailijoita.

MÅSSE-hankkeen yhteydessä on järjestetty webinaareja kestävästä yrittäjyydestä ja julkaistu kestävä kehityksen käsikirja mikroyrityksille. Paraisten kaupunki toteuttaa Saaristomeren biosfäärialueen kolmivuotista ”Unga för en hållbar framtid” -hanketta (2023–2025), jonka tavoitteena on voimaannuttaa nuoria ja vahvistaa heidän tunnettaan yhteisöön kuulumisesta. Hankkeen puitteissa toteutetaan muun muassa Junnulan toimintaa Saaristokeskus Korpoströmissä, Kalakamat-toimintaa varhaiskasvatuksessa sekä peruskoulujen Kestävyyspolkua.

Kaupungin vesihuoltolaitos on yhdessä Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n (LSJH Oy) kanssa saneerannut ja parantanut Korppoon jätevedenpuhdistamoja ja rakentanut uuden lietteenvastaanottoaseman umpi- ja sakokaivolietteelle. Lietteen vastaanotto ja käsittely keskitetään Korppooseen, mikä on merkittävä parannus, joka lyhentää kuljetusmatkoja ja mahdollistaa lietteen käsittelyn paikallisesti saaristossa.

Paraisten kaupungin hankintastrategia hyväksyttiin 24.4.2023. Kaupungin hankintastrategialla pyritään varmistamaan ja kehittämään kestävä ja vastuullinen hankintaprosessi, jossa otetaan huomioon taloudelliset, sosiaaliset sekä ilmasto- ja ympäristönäkökohdat. Noudatamme ilmasto- ja ympäristönäkökohtien osalta julkisia hankintoja koskevia kansallisia vaatimuksia hankintalain edellyttämällä tavalla. Laatukriteerejä ja sopimusehtoja laadittaessa kansallisissa ja EU-hankinnoissa tulee ottaa huomioon kaupungin ilmasto- ja ympäristöohjelma.

Kaavoitusohjelmaa on noudatettu olennaisilta osin. Henkilöstöresurssipulan vuoksi osa kaavoituksesta ei edennyt suunnitellusti. Sekä Valoniemessä että Lehtiniemessä on lisäksi vielä neuvoteltava maankäyttösopimuksista. Paraisten Isoniitty II -alueen asemakaavoitukseen saatiin keväällä avustusta ympäristöministeriöltä käytettäväksi hulevesiratkaisujen suunnitteluun ja sisäisen yhteistyön tehostamiseen hulevesiasioissa. Hankkeen johtaminen ja koordinointi ovat vaatineet kaavoittajan henkilöresurssia ennakoitua enemmän, mutta odotamme hankkeen johtavan parempaan, tehokkaampaan ja sujuvampaan toimialarajat ylittävään yhteistyöhön.

Vuoden aikana käynnistettiin kaksi elinkeinoelämän kehittämisen, keskusta-alueiden kehittämisen ja kaupungin elinvoiman kannalta tärkeää hanketta, jotka eivät sisällyneet kaavoitusohjelmaan. Vapparintie 4:n osalta aloitettiin yhteistyö Kesko Oy:n kanssa ja Nauvon keskustaan laaditaan asemakaava Nagu Distilleryn tarpeisiin. Se, että kaupunki pystyy tarjoamaan asiantuntevaa, nopeaa ja joustavaa kaavoitusta, on eduksi tällaisille kehittämishankkeille.

1.11. Näkymät

Suomen Pankki julkaisi 19.12.2023 ennusteensa vuosille 2023–2026. Talouskasvun heikkous on tällä hetkellä laaja-alaista. Talouden toipumista rajoittaa myös investointien huomattava supistuminen. Nopean inflaation aika näyttää Suomessa jääneen taakse. Inflaatio pysyy maltillisena ennustevuosina 2024–2026. Energian hinnat ovat laskeneet, ja niiden odotetaan laskevan edelleen. Rahapolitiikan kiristymisen ja matalasuhdanteen myötä hintapaineet pysyvät vähäisinä etenkin vuonna 2024. Kun inflaatio hidastuu nopeasti, kotitalouksien ostovoima vahvistuu ja talous alkaa hitaasti elpyä. Rahoitusmarkkinoilla korkojen odotetaan laskevan ennustevuosina ja vientimarkkinoiden kasvu toipuu vähitellen, mikä voimistaa talouskasvua vuoden 2024 loppupuolelta alkaen. Euroopan keskuspankki ennustaa, että 12 kuukauden Euribor-korko laskee noin 3 %:iin vuoden 2024 loppuun mennessä.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeiden arviointi on käynnistynyt syksyllä 2023 ja uudistuksen tavoitteena on varmistaa erikokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografinen kehitys sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytyksiä investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. Kunnilla on uusi rooli peruspalvelujen järjestämisessä, kun sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelujen järjestäminen on siirtynyt hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta.

Tulevien vuosien talousnäkymät ovat kaupungille haastavat ja tulevat vaatimaan toimenpiteitä. Kaupunki päätti syksyllä 2023 aloittaa talouden tasapainottamistyön ja laatia talouden tasapainottamisohjelman talousarviovuodelle 2025 ja suunnitelmavuosille 2026–2027. Verotulo- ja valtionosuusennusteet osoittavat tasoa, joka ei vastaa kaupungin ylläpitämisen olemassa olevan toiminnan kustannuskehitystä. Kaupungin kasvavat käyttö- ja investointimenot ylittävät merkittävästi tulevien vuosien verotulo- ja valtionosuusennusteet. Kaupungin verotulot ja valtionosuudet alenevat noin 4,7 miljoonalla eurolla vuodesta 2023 vuoteen 2024. Lisäksi Varhan käytössä olevat kiinteistöt siirtyvät viimeistään vuonna 2026 muunmuotoiseen omistukseen, mikä hyvin todennäköisesti merkitsee kaupungin vuokratulojen vähenemistä. Talouden tasapainottamistoimenpiteiden käynnistämisen tarkoituksena on, että kaupunki pystyy tulevana vuosina turvaamaan taloudelliset realiteetit ja palvelutuotannon kaupungin asukkaille. Kaupungin talouden tasapainottamistyö on nähtävä pitkäjänteisenä työnä, joka luo vakaan pohjan kaupungin taloudelle. Toimenpiteiden tavoitteena tulee olla elinvoimaisen yhteisön ja elinvoimaisen talouden luominen.

Myös työllisyysuudistus tulee vaikuttamaan sekä kaupungin toimintamenoihin että valtionosuusrahoitukseen. TE-toimistojen julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Kunnille siirretään tehtäviä myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksen julkisista työvoimapalveluista. Työllisyysuudistus käsittää järjestämisvastuun, palvelun, rahoituksen, henkilöstön ja tietojärjestelmät. Kunnat saavat uuden viranomaistehtävän, joka rahoitetaan valtionosuuksilla, ja uudistuksen tarkoituksena on integroida työllisyyspalvelut kuntien muihin elinkeinopalveluihin, jotta asiakkaille voidaan tarjota kohdennettuja ja paikallisiin tarpeisiin sopivia palveluja. Lähipalvelut tuotetaan työllisyysalueen toimintamallin ja palvelukonseptin mukaisesti tasapuolisten ja yhdenvertaisten palvelujen varmistamiseksi koko työllisyysalueella. Palvelujen saavutettavuuden turvaamiseksi henkilökohtaisiin palveluihin lähellä asiakkaita on kohdennettava riittävät henkilöstöresurssit.

1.12. Tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamisesta.

Paraisten kaupungin tilikauden tulos osoittaa 2 762 064,55 euroa plussaa.

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että poistoeroa vähennetään 41 152,92 euroa ja että tilikauden 2 803 217,47 euron ylijäämä siirretään edellisten tilikausien ylijäämään.

2. Talousarvion toteutuminen (kaupunki ja konserni)

2.1 Yhteenveto

Koko organisaatio	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	TA muutokset 2023	Muutettu ta 2023	Käyttö 31.12.2023	Käyttöaste %
Myyntituotot	8 452 745	6 442 935	-131 176	6 311 759	6 586 808	104,4
Maksutuotot	6 121 946	1 684 300	0	1 684 300	1 668 477	99,1
Tuet ja avustukset	3 152 856	1 430 830	0	1 430 830	3 053 184	213,4
Muut toimintatuotot	17 877 471	17 784 165	-305 100	17 479 065	17 658 045	101,0
Toimintatuotot	35 605 018	27 342 230	-436 276	26 905 954	28 966 515	107,7
Henkilöstökulut	-54 679 473	-32 972 695	-548 000	-33 520 695	-33 664 259	100,4
Palvelujen ostot	-59 949 266	-18 759 978	-144 724	-18 904 702	-20 121 728	106,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 181 526	-6 074 857	-90 000	-6 164 857	-5 681 557	92,2
Avustukset	-3 342 609	-1 555 575	-60 000	-1 615 575	-1 646 661	101,9
Muut toimintakulut	-16 511 657	-11 875 537	-75 580	-11 951 117	-12 070 857	101,0
Toimintakulut	-141 664 532	-71 238 642	-918 304	-72 156 946	-73 185 061	101,4
Toimintakate	-106 059 513	-43 896 412	-1 354 580	-45 250 992	-44 218 547	97,7
Suunnitelman mukaiset poistot	-4 823 232	-6 584 000	-983 472	-7 567 472	-7 470 452	98,7
Laskennalliset erät	-1	0	0	0	0	
Netto	-110 882 746	-50 480 412	-2 338 052	-52 818 464	-51 688 998	97,9

Vuodelle 2023 budjetoitu alkuperäinen toimintakate oli 43 896 412 euroa. Vuoden aikana tehtiin talousarviomuutoksia 1 354 580 miljoonalla eurolla, minkä jälkeen budjetoitu toimintakate oli 45 250 992 euroa. Toteutunut toimintakate oli 44 218 547 euroa, eli tarkistettu talousarvio alittui 1 032 445 eurolla.

Toimintatulojen toteutumisaste oli yhteensä 28 966 515 euroa ja toimintamenojen 73 185 061 euroa.

Sekä tulo- että menopuolella on satunnainen runsaan 1 miljoonan euron kertaerä, joka liittyy hylätystä troolarista aiheutuneeseen öljyvahinkoon.

2.2. Konsernitavoitteet ja niiden seuranta

Kaupunginvaltuusto on 25.5.2021 hyväksynyt kaupungin uuden konserniohjeen, jonka mukaan kaupunki ohjaa tytäryhteisöjään ja sääntelee kuntakonsernin sisäistä yhteistyötä. Konserniohjeessa on esitetty konserniyhteisöjen velvollisuudet, ja ohje on annettu tiedoksi tytäryhteisöjen päättävissä elimissä istuville kaupungin edustajille. Konsernitavoitteet kaupunginvaltuusto on hyväksynyt talousarviossa.

Yleiset konsernitavoitteet

1. Tytäryhteisöjen toiminnan on tuettava kaupungin strategian toteutumista.

Kaupungin tytäryhtiöt ovat olleet vuoden aikana mukana muotoilemassa kaupungin strategiaa. Kaikki tytäryhtiöt toimivat kaupungin strategian mukaisesti ja ovat myös useilta toiminnallisilta perusteiltaan sitoutuneita neljään teemakokonaisuuteen, joihin kaupungin strategia perustuu.

2. Kaupungin konserniohjeet otetaan kaikilta osin huomioon tytäryhteisöjen toiminnassa ja kaupungin toteuttamassa yhtiöiden ohjauksessa ja lisäksi varmistetaan, että ohjeet ovat tytäryhtiöiden ja niiden johdon käytettävissä.

1.7.2021 voimaan tullutta kaupungin konserniohjetta noudatetaan kaikissa yhtiöissä. Konsernijohto pitää jatkuvasti kokouksia yhtiöiden hallitusten puheenjohtajien ja toimitusjohtajien kanssa.

3. Konserniyhteisöt ja kuntayhtymät toimivat taloudellisesti itsensä kannattavasti ja niiden tulee Paraisten kaupungin tavoin tehostaa toimintaansa jatkuvasti.

Ks. yhtiökohtaiset tiedot taulukoista.

4. Paraisten kaupunki määrittelee ammattimaisuuden ja toimialaosaamisen kriteerit valittaessa kaupungin edustajia tytäryhtiöihin, ja valittavien edustajien tulee täyttää nämä vaatimukset.

On tärkeää, että valittavilla on tarvittavat taidot ja osaaminen tytäryhtiöiden toiminnan arvioimiseksi suhteessa kaupungin asettamiin ja hyväksymiin tavoitteisiin ja strategioihin. Hallitusten jäseniltä edellytetään liiketalouden ja ko. yhtiön toimialan tuntemusta. Pyrkimyksenä on, että hallituksessa on tasapainoinen sukupuolijakauma.

5. Tytäryhteisöt pyrkivät minimoimaan lainarahoituksen, ja kaupungin talouspalveluja konsultoidaan ryhdyttäessä mahdollisiin operaatioihin ulkoisen rahoituksen saamiseksi.

Ks. yhtiökohtaiset tiedot taulukoista.

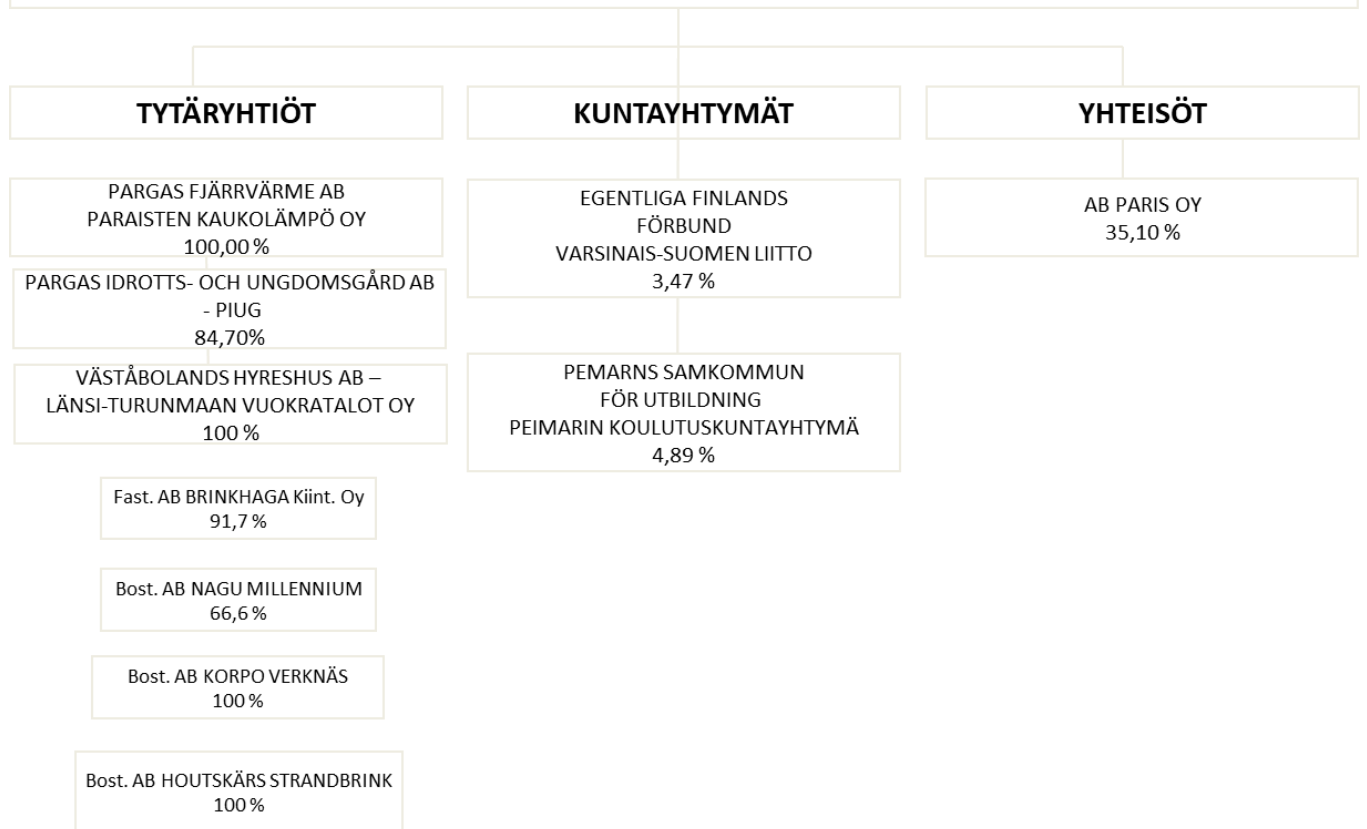
6. Kuntakonsernin tavoitteena on, että omavaraisuusaste on yli 50 % ja velkaantuneisuusaste alle 50 %.

Kaupunkikonsernin omavaraisuusaste vuonna 2023 oli 53,10 %.
Kaupunkikonsernin velkaantuneisuusaste vuonna 2023 oli 78,5 %.

7. Konserniohjeet päivitetään niin, että niissä otetaan huomioon kuntalain muutokset ja tarve pitää tytäryhtiöiden ja kaupungin taloudet läpinäkyvästi erillään toisistaan siitä huolimatta, että yhteistyötä samalla kehitetään.

Konserniohje päivitettiin viimeksi vuonna 2021 yhdessä tytäryhtiöiden kanssa ja se tuli voimaan 1.7.2021. Vuoden aikana ei ole katsottu olevan syytä uudelle päivittämiselle.

PARAISTEN KONSERNI 2023

Paraisten Kaukolämpö Oy

Toiminta

Paraisten Kaukolämpö Oy:n tavoitteena on toimittaa asiakkailleen ympäristöystävällistä lämpöä kilpailukykyiseen hintaan ja hyvällä toimitusvarmuudella tuotantoyksiköistään. Yhtiön toiminta-alue on Paraisten keskusta-alueilla, joilla on 32 kilometrin pituinen jakeluverkko. Yhtiön biolämpökeskus sijaitsee Lehtiniemen teollisuusalueella.

Lämmöntuotannossa käytetään lähinnä metsähaketta ja suurteollisuuden prosessilämpöä. Hiilineutraalin tuotannon osuudeksi on budjetoitu 98 %.

Yhtiön seuraava merkittävä investointi tuotantokapasiteettiin tai lämpövarastoihin toteutetaan lähivuosina osittain täydentämään nykyistä tuotantoa ja osittain korvaamaan polttamiseen perustuvaan tekniikkaan pohjautuvaa tuotantoa. Vuonna 2023 fossiilisten osuus lämmöntuotannosta oli 1,6 %.

DNV tarkasti ja hyväksyi yhtiön ISO-9001-sertifikaatin joulukuussa 2023.

Yhtiön henkilöstön muodostavat toimitusjohtaja Roald von Schoultz ja käyttöpuolella kolme prosessinhoitajaa, Stefan Hermansson, Jonas Holmén ja Jim Bäckman. Käyttöpäällikkönä toimii Mika Laaksonen Paraisten kaupungin vesihuoltolaitokselta. Jonas Holmén toimii myös yhtiön sähkövastaavana. Varallaolo hoidetaan yhteistyössä Paraisten kaupungin vesihuoltolaitoksen kanssa. Kaikki muut yhtiön palvelut ovat ostopalveluja kaupungilta tai ulkopuolisilta toimijoilta.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	2 673 950	3 057 000	2 983 980
Liiketoiminnan muut tuotot	121 193	26 000	146 594
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	-1 851 704	-2 185 714	-2 167 917
Poistot	-319 891	-300 000	-347 965
Liiketoiminnan muut kulut	-273 957	-327 150	-266 894
Liikevoitto/-tappio	349 591	278 136	347 798
Rahoitustuotot ja -kulut	961	10 500	7 864
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot	-32 235	-92 000	-80 902

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Omavaraisuusaste, %	92	N/A	89,1
Investoinnit, tuhatta €	192 000	2 500 000	366 045
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	7	N/A	11,2
Yrityskohtainen tunnusluku: Fossiilisilla polttoaineilla tuotetun lämmön osuus, %	1,52	< 2,0 %	1,63 %

Paraisten Urheilu- ja Nuorisotalo Oy

Toiminta

Yhtiö pyrkii tukemaan ja kehittämään liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksia Paraisilla eikä sen tavoitteena ole tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen. Yhtiö toteuttaa pyrkimyksiään hallinnoimalla urheilu-, nuoriso- ja kulttuuritaloa ja vuokraamalla talosta tiloja korvausta vastaan. PUNT:ssa käy vuosittain noin 50 000 kävijää.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	186 918	197 800	183 710
Liiketoiminnan muut tuotot	45 000	45 000	45 000
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	21 190	27 500	24 734
Poistot	69 507		70 271
Liiketoiminnan muut kulut	125 953	158 700	179 770
Liikevoitto/-tappio	15 356	55 600	178 935
Rahoitustuotot ja -kulut	89	-2 000	3588
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot			

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Omavaraisuusaste, %	97.3		73,9
Investoinnit, tuhatta €	52 384	0	1 763 952
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	29.2		640,66
Yrityskohtainen tunnusluku: Kävijämäärä	68 524	55 000	65 132

Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy -konserni

Toiminta

Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy:n tarkoituksena on omistaa, hallita ja ylläpitää kiinteistöjä ja rakennuksia, hankkia ja omistaa kiinteistöjen ja huoneistojen hallintaan oikeuttavia osakkeita ja vuokrata asuntoja asunnontarvitsijoille asuntotarpeen tyydyttämiseksi Paraisten kaupungin eri kunta-alueilla.

Tarkoituksena toteuttamiseksi yhtiö omistaa kiinteistöjä ja osakehuoneistoja sekä toimii tarvittaessa rakennuttajana ja tekee rakennuttamissopimuksia Paraisten kaupungin ja muiden rakennuttamista harjoittavien yhteisöjen kanssa.

Yhtiö tulee investoimaan yhteen osakehuoneistoon ainakin Nauvon keskustassa, mahdollisesti myös Paraisten keskustassa.

Tuloslaskelma	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Liikevaihto	654 340	702 180	658 261
Liiketoiminnan muut tuotot			
Kulut (materiaali- ja henkilöstökulut)	570 568	579 972	558 152
Poistot	69 098	70 049	70 091
Liiketoiminnan muut kulut			
Liikevoitto/-tappio	14 675	52 159	30 019
Rahoitustuotot ja -kulut	16 315	26 301	19 779
Tilinpäätössiirrot ja tuloverot			

Tunnusluku	Toteuma 2022	TA2023	Toteuma 2023
Omavaraisuusaste, %	73,5	78	75,2
Investoinnit, tuhatta €	79 196	300	81 031
Suhteellinen velkaantuneisuusaste, %	202	151	188
Yrityskohtainen tunnusluku: Omavaraisuusaste	73,5	77	75,2

2.3. Käyttötalouden toteutuminen ja talouden toteuma

Vaalit

Keskusvaalilautakunta

Toiminta-alue

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on luoda edellytykset turvallisten vaalien järjestämiselle niin, että kaikilla kunta-alueilla on riittävästi esteettömiä äänestyspaikkoja.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	37 742	26 000	0	26 000	28 474	109,5
Toimintakulut	-43 875	-35 156	0	-35 156	-43 272	123,1
Toimintakate	-6 132	-9 156	0	-9 156	-14 798	161,6

Toiminta 2023

Eduskuntavaalit toimitettiin sunnuntaina 2.4.2023.

Valtio maksaa valtiollisista vaaleista äänioikeutettujen määrään perustuvan korvauksen. Paraisten kaupungissa on viisi äänestysaluetta. Ennakkoäänestys järjestettiin viidessä kiinteässä ennakkoäänestyspaikassa, kahdessa yksipäiväisessä paikassa ja neljällä yhteysaluksella.

Ennakkoon äänesti 5 069 henkilöä (38,0 %) ja vaalipäivänä 3 975 henkilöä (29,8 %). Äänestysaktiivisuus kaupungissa oli kaikkiaan 67,8 % (74,7 %, ellei mukaan lueta ulkosuomalaisia). Koko maassa äänestysaktiivisuus oli 72,0 %.

Vaalityöhön on vuoden aikana osallistunut ennakoitua useampia henkilöitä, mistä johtuen kokous- ja korvauskustannukset ovat kasvaneet. Joitakin korvauksia korotettiin ennen vaaleja, eikä tätä ollut otettu huomioon talousarviossa.

Tilintarkastus

Tarkastuslautakunta

Toiminta-alue

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten kuntalain 121 §:n mukaisesti.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-52 432	-67 781	0	-67 781	-57 046	84,2
Toimintakate	-52 432	-67 781	0	-67 781	-57 046	84,2

Toiminta 2023

Ammattitilintarkastajat ovat suorittaneet kaupungin hallinnon ja talouden (vuoden 2023 tilinpäätöksen) tarkastuksen. Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat arvioineet kaupunginvaltuuston asettamien sitovien tavoitteiden toteutumista. Tarkastuskustannukset ovat nykyisen tilintarkastushankinnan mukaiset. Toimintavuoden 2024 tarkastus on aloitettu.

TAVOITTEET TARKASTUSLAUTAKUNTA 2023			
Tavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteuma 31.12.
UUODEN 2022 ARVIOINTIKERTOMUKSEN LAATIMINEN			
Arviointikertomuksen laatiminen	Vuoden aikana kuultujen painopistealueen vastuuhenkilöiden määrä	Painopistealueen palveluista vastaavista viranhaltijoista kuultu 75 %:a	Vuoden 2022 arviointikertomus on laadittu toukokuussa 2023. Kaikkia vastuuhenkilöitä on kuultu vuoden 2022 arviointikertomusta laadittaessa.
SIDONNAISUUSREKISTERIN YLLÄPITO			
Kaikki ilmoitusvelvolliset ovat toimittaneet oikeanlaisen sidonnaisuusilmoituksen.	Niiden luottamushenkilöiden määrä, jotka eivät ole toimittaneet ilmoitusta sidonnaisuusrekisteriin, ja sidonnaisuuksien tarkastaminen pistokokein Asiakastiedolta	100 % jättänyt ilmoituksen.	Saatujen tietojen mukaan 100 % ilmoitusvelvollisista on toimittanut sidonnaisuusilmoituksensa.
ARVIOINTISUUNNITELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTTAMINEN			
Toimintaa on toteutettu arviointisuunnitelman mukaisesti.	Arviointisuunnitelma toteutettu	100 % arviointisuunnitelman tavoitteista toteutetaan.	Arviointisuunnitelma on toteutettu.

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Tarkastuspäivien määrä	40		40	43
Lautakunnan kokousten määrä			7	8
€ / Asukas	4	4	4,50	3,80

Hallinto ja tukipalvelut

HALLINTO JA TUKIPALVELUT	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	TA muutokset 2023	Muutettu ta 2023	Käyttö 31.12.2023	Käyttöaste %
Myyntituotot	6 060 638	5 717 245	-131 176	5 586 069	5 766 988	103,2
Maksutuotot	45	0	0	0	2 368	
Tuet ja avustukset	1 053 759	897 847	0	897 847	2 317 219	258,1
Muut toimintatuotot	16 466 267	17 040 265	-305 100	16 735 165	16 762 913	100,2
Toimintatuotot	23 580 710	23 655 357	-436 276	23 219 081	24 849 489	107,0
Henkilöstökulut	-6 393 952	-6 561 741	0	-6 561 741	-6 781 958	103,4
Palvelujen ostot	-8 611 988	-8 386 536	-144 724	-8 531 260	-9 998 260	117,2
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 069 856	-5 054 807	-90 000	-5 144 807	-4 607 831	89,6
Avustukset	-231 586	-280 000	-60 000	-340 000	-424 743	124,9
Muut toimintakulut	-1 927 185	-2 120 061	-75 580	-2 195 641	-2 115 593	96,4
Toimintakulut	-21 234 566	-22 403 145	-370 304	-22 773 449	-23 928 384	105,1
Toimintakate	2 346 144	1 252 212	-806 580	445 632	921 105	206,7
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 859 554	-3 550 743	0	-3 550 743	-3 405 041	95,9
Laskennalliset erät	-7 485 769	-5 178 753	0	-5 178 753	-5 178 753	100,0
Netto	-7 999 178	-7 477 284	-806 580	-8 283 864	-7 662 690	92,5

oN

Hallinto

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Yksikkö toimii johdon apuna kaupungin johtamis-, kehittämis- ja edunvalvontatehtävissä. Yksikkö tukee ja luo edellytyksiä toimialojen tulokselliselle toiminnalle ja seuraa asetettujen tavoitteiden toteuttamista.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	10 853	5 000	0	5 000	5 981	119,6
Toimintakulut	-1 452 318	-1 576 070	0	-1 576 070	-1 489 910	94,5
Toimintakate	-1 441 465	-1 571 070	0	-1 571 070	-1 483 928	94,5

Toiminta 2023

Kaupungin uusi luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaatio aloitti toimintansa. Erityisen ilahduttavaa oli saaristolautakunnan ja uuden elinvoimavaliokunnan aktiivinen ote. Vastaavasti hyvinvointitoimikunta aloitti työskentelynsä ja toimi toimeksiantonsa mukaisesti edistämässä kaupungin ja kaupunkilaisten hyvinvointia, rajapinnassa hyvinvointialueeseen.

Tiedonkulkuun viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden kesken kiinnitettiin yhä enemmän huomiota ja hallituksen iltakouluja/seminaareja järjestettiin enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Tilanne vaatii toki edelleen kehittämistä erityisesti kaupunginjohtajan äkillisen eron/luottamuspuolan vuoksi. Uusi kaupunginjohtaja saatiin valittua ja hän aloittaa virassaan 1.4.2024.

Viranhaltijapuolella pyrittiin tiivistämään toimialojen välistä yhteistyötä, mutta edelleen on tarkisteltava prosesseja, työskentelytapoja ja pyrittävä madaltamaan vastuualueiden/toimialojen rajoja. Erinomaisena esimerkkinä vastuualueiden yhteistyöstä on talous- ja henkilöstöhallinnon tiivistynyt yhteistyö. Tämä toimii kannustavana esimerkkinä siitä, että yhteisellä tahtotilalla ja henkilöiden osaamisprofiilin kartoittamisella saadaan lyhyelläkin aikakaudella erinomaisia tuloksia aikaan.

Hallinnon osalta ei vielä päästy tavoitteeseen kaupungin toimielinten esityslistojen, pöytäkirjojen, täytäntöönpanon, viranhaltijapäätösten, kirjaamotoimintojen sekä asiahallinnan keskittämisessä. Tälle hankkeelle tarvitaan enemmän valmistelu-aikaa ja ymmärrystä sekä ylimmän johdon yhtenäistä kantaa, jotta sen toteuttaminen ylipäätään olisi mahdollista. Poikkihallinnollista yhteistyötä tiivistettiin käyttämällä yhteistä suunnittelijaresurssia kaikkien kolmen toimialan kesken. Tämä toimii kannusteena henkilöstöressurssien joustavasta ja innovatiivisesta käytöstä.

Uusi hyvinvointialue Varha aloitti toimintansa ja Paraisten kaupunki haluaa toimia aktiivisena yhteistyökumppanina riippumatta siitä, onko neuvottelujen kohteena vaikkapa tietohallinnon yhteistyö tai kiinteistöjen vuokrasopimukset.

Kuntalain velvoittamana kaupunginhallitus vastasi muun muassa kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta, valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta sekä edusti kuntaa työnantajana,

vastasi kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä huolehti sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	9,1	7,2
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,5
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	9,1	7,7

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Kaupunginvaltuuston kokoukset	7	10	8	8
Kaupunginhallituksen kokoukset	17	16	15	15
Jaoston kokoukset	10	9	8	9
€ / Asukas	87	96	104,34	98,97

Viestintä ja markkinointi

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Viestintä ja markkinointi vastaa sekä sisäisestä että ulkoisesta viestinnästä sekä kaupungin markkinoinnista, johon sisältyy sekä kaupungin brändäys että asukasmarkkinointi.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	15 212	4 000	0	4 000	13 967	349,2
Toimintakulut	-498 151	-580 621	0	-580 621	-619 288	106,7
Toimintakate	-482 939	-576 621	0	-576 621	-605 321	105,0

Toiminta 2023

Kaupungin näkyvyytyötä on tuotu toimintavuoden aikana esiin strategisilla kampanjoilla yhteistyössä asukasmarkkinoinnin kanssa. "Ihan oikea pieni kaupunki" -kampanja päättyi alkuvuodesta, minkä jälkeen aloitettiin työ uuden, kaupungin suuntaa paremmin edustavan kampanjan toteuttamiseksi.

Kaupungin henkilöstön uusi intranet (INES) otettiin käyttöön marraskuussa. Uuden intranetin tavoitteena on vahvistaa sisäistä viestintää ja yksiköiden välistä yhteistyötä sekä lisätä organisaation sisäistä tiedonkulkua ja tehokkuutta.

Syksyllä aloitettiin viestintäsuunnitelman, markkinointisuunnitelman ja kaupungin henkilöstön viestintä-/someohjeiden laatiminen sekä päivitettiin uusille asukkaille lähetettävän tervetulokirjeen ulkoasu.

Työ kaupungin visuaalisen ilmeen parissa on jatkunut koko vuoden ajan. Kaupungin visuaalista profiilia koskevia kyselyjä lähetettiin sekä kaupungin asukkaille että kaupungin poliitikoille. Visuaalinen ilme sisältää kaupungin logon, värit, fontit, kuvapankin, muut graafiset elementit sekä sisäiset ja ulkoiset materiaalit (mm. Powerpoint, Word ja sosiaalisen median ja markkinoinnin pohjamateriaalit).

Työtä parainen.fi-sivuston käyttökokemuksen ja Nytt-tiedotuslehden parissa on jatkettu vuoden aikana. Nytt-tiedotuslehdestä tehtiin markkinatutkimus, ja kävi ilmi, että tietoisuus lehdestä oli heikkoa ja että tiedotuslehteä ei luettu saaristossa. Nytt-tiedotuslehti tullaan korvaamaan vuoden 2024 aikana asukaslehdellä, joka keskittyy erityisesti asukkaiden tiedon lisäämiseen erilaisista kaupungin tarjoamista palveluista.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	5,3	5,1
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,8
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	5,3	5,9

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Mediaseuranta: Maininnat Paraisten kaupungista mediassa (Meltwater)			12 000	12 000
Sivuston oikeapienikaupunki.fi kävijämäärä			5 000	
Some-seuranta: FB-/Twitter-seuraajien määrä			7 000/1 100	FB :7 015 IG: 3 360 Twitter/X: 956
€ / Asukas			38,21	40,37

IT ja digitalisaatio

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

IT-yksikkö tarjoaa kaupungin toimialoille tietoteknisiä asiantuntija- ja infrapalveluita. Visiona on toimivan ja tietoturvallisen IT-ympäristön tuottaminen ja ylläpitäminen sekä työtehtävien tehokkaan hoitamisen mahdollistavien välineiden tarjoaminen työntekijöille.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	805 742	678 515	0	678 515	716 419	105,6
Toimintakulut	-809 697	-936 286	0	-936 286	-758 039	81,0
Toimintakate	-3 955	-257 771	0	-257 771	-41 620	16,1

Toiminta 2023

Toimintatuotot ylittivät johtuen Varsinais-Suomen hyvinvointialueelle myydyistä palveluista. Vastaavasti Varhalle tuotettavista palveluista syntyy vielä toimintakuluja. Kokonaisuutena talousarvio näyttäisi toteutuvan suunnitellusti. Palkkakustannukset tulevat ylittymään korotuksista johtuen.

Vuoden aikana selvitettiin tietohallinnon osalta mahdollisuuksia tuottaa palvelut muulla tavoin kuin omana työnä. Tieran kanssa tehtiin selvitystyö mahdollisesta it-puolen ulkoistamisesta työnimellä "Polku Tieraan", ja linjattiin palvelujen tuottamistavat. Omana työnä tuotettava palvelu valittiin lähinnä taloudellisten syiden vuoksi.

Palvelujen ostot alittuivat, koska ulkoistuskulut jäivät toteutumatta (Tiera-päätös).

Tietoturvaan kohdistuviin riskeihin on pyritty varautumaan teknisin toimenpitein ja koulutuksin. Henkilöstöstä siirrettiin yksi tukihenkilö hyvinvointialueen palvelukseen.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	5,2	5,2
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	5,2	5,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Service deskissä luotujen tapahtumien määrä	793	746	800	416
Service deskissä ratkaistujen tapahtumien määrä	1295	745	650	421
Asiakastyytyväisyysindeksi (1 - 5)	3,64	3,73	3,8	3,82
€ / Asukas			17,10	2,76

Henkilöstö

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Henkilöstöpalvelujen vastuualue vastaa palkanmaksusta, henkilöstökoulutuksesta, työkyvyn ylläpitämisestä ja työsuojeluasioista. Jotta Parainen kaupunki voisi kehittää ja ylläpitää hyvää henkilöstöpolitiikkaa, tarvitaan kaupungin johtoa selkeästi ohjaavia henkilöstöpoliittisia linjauksia.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	79 677	108 000	0	108 000	72 593	67,2
Toimintakulut	-1 015 166	-854 462	0	-854 462	-819 522	95,9
Toimintakate	-935 489	-746 462	0	-746 462	-746 929	100,1

Toiminta 2023

Henkilöstöpalvelut on toimintasuunnitelman mukaisesti tarjonnut esimiehille jatkuvaa tukea johtamiseen, sopimuksiin ja työläinsäädäntöön liittyvissä asioissa.

Parainen kaupungissa 1.1.2023 lukien toteutetun organisaatiomuutoksen jalkauttamiseksi tiedottamisen ja tehtävänkuvauksista ja työnjaosta käytyjen keskustelujen tarve on johtanut siihen, että henkilöstöpäällikkö on osallistunut useampiin työpaikkakokouksiin kuin alun perin oli suunniteltu. Muutoskahvilatyöpajat ovat saaneet esimiehiltä hyvää palautetta; keskustelutilaisuuksien lomassa on annettu koulutusta sopimusasioista ja juridiikasta.

Työsuojelupäällikkö (20 %) palkattiin 1.12.2023 alkaen, tehtävää hoiti aikaisemmin henkilöstöpäällikkö.

Organisaatiomuutos ja sen jalkauttaminen, johtamisessa tapahtuneet muutokset ja henkilöstön ikääntyminen lisäävät kasvavaa sisäistä kysyntää henkilöstön työhyvinvoinnin ja työkyvyn tukemiselle. Tukea tarvitsevat ensisijaisesti esihenkilöt, mutta myös muu henkilöstö. Nykyinen henkilöstöhallinnon resurssointi on riittämätön tätä tarvetta ajatellen ja tähän pitäisi pikaisesti puuttua.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	6,6	5,5
Määräaikaiset	0,0	0,5	1,2
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	7,1	6,7

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Teemapäivät esimiehille ja muulle henkilöstölle (työsuojelu, henkilöstöpolitiikka, sopimustulkinnat, toimintamallit ym.)	4	35	12	43
€ / Asukas	46	64	53	49,82

Talous

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Talouden vastuualueeseen kuuluvat kaupungin taloustoiminnot, rahoitus ja hankintojen koordinointi. Vastuualue tarjoaa tukea kaupungin koko taloushallinnossa ja siihen liittyvien tietoteknisten taloustyökalujen käytössä.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	557 332	250 000	-130 000	120 000	236 240	196,9
Toimintakulut	-1 315 156	-914 694	-53 580	-968 274	-1 016 147	104,9
Toimintakate	-757 823	-664 694	-183 580	-848 274	-779 906	91,9

Toiminta 2023

Yksikkö on vuoden aikana kehittänyt työprosessejaan vastaamaan paremmin kaupungin tulevia tarpeita ja koko henkilöstö on ollut mukana prosessissa. Henkilöstöyksikön kanssa tehtävää työtä on vuoden aikana tiivistetty, jotta yksiköt voisivat työskennellä paremmin ja tehokkaammin yhteisten työprosessien parissa, mistä molempien yksiköiden näkemyksen mukaan on paljon hyötyä.

Uuden tiedolla johtamiseen perustuvan tietojärjestelmän kehittäminen on saatu päätökseen vuoden aikana, ja se implementoidaan henkilöstön ja luottamushenkilöiden työvälineeksi vuoden 2024 alussa. Uuden Dashboard-tietojärjestelmän tavoitteena on yksinkertaistaa ja tehostaa tiedonhallintaa ja antaa käyttäjille reaaliaikaista tietoa kaupungin taloudesta sekä tilastoja kaupungin väestöstä, työllisyydestä, erilaisista tunnusluvuista sekä kaupungin työstä kestäväen kehityksen edistämiseksi.

Talousarvioon varattiin toimintavuodeksi 2023 varat osallistuvaan budjetointiin. Asukkaiden esittämien ideoiden toteuttamiseen käytettiin yhteensä 50 000 euroa. Kaupunki otti tasapuolisesti huomioon kaikki kunta-alueet. Ideoiden jättöaika oli 1.–23.3.2023 ja äänestäminen tapahtui 6.–24.4.2023. Seuraavat ehdotukset voittivat äänestyksen ja on toteutettu: Kiireelliset toimenpiteet Paraisten koirapuiston suhteen, Maisemalaavu Vepon näköalapaikalle, Frisbeegolf Korppoon Verkanin alueelle, Defibrillaattorit lauttarannoille, Kunnostetaan Houtskararin kylännimikyltit sekä Munkvikenin uimaranta (penkit ja roska-astia).

Kaupungin uusi hankintastrategia hyväksyttiin keväällä 2023. Projekti kaupungin ostolaskujen julkaisemiseksi kaupungin verkkosivuilla on saatettu loppuun. Kaupungin laskutusohje on päivitetty.

Saaristoverkot Oy:lle aikanaan annettu kaupungin pääomalaina on myyty. Kiinteistöjä on myyty vähemmän kuin budjetointivaiheessa suunniteltiin, mikä johti pienempiin tuloihin.

Kaupungin sisäisen korkosuojauspolitiikan mukaisesti elokuussa 2023 myytiin yksi korkosuojaussopimus noin 978 000 eurolla. Kyseessä oli kertaluonteinen liiketoimi, joka vaikutti kaupungin tulokseen positiivisesti.

Kaupungin tytäryhtiön Paraisten Kaukolämpö Oy:n myynnin valmistelu on vaatinut paljon työtä.

Myös suunniteltu eläköityminen toteutui vuoden aikana, eikä yksikköön ole palkattu uutta henkilöä.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	6,3	6,4
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,1
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	6,3	6,5

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Ostolaskut	29 535	30 467	14 200	20 891
Myyntilaskut	64 013	62 408	29 500	29 993
Sähköisten myyntilaskujen osuus (%)			36	40
€ / Asukas	55	51	44,11	52,01

Hankkeet

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Kaikki kaupungin yksiköt tekevät hankehakemuksia kehittämistarpeiden ja toimintasuunnitelmien sekä käytettävissä olevien rahoitusmahdollisuuksien pohjalta.

Yksiköt toteuttavat ulkoista rahoitusta saavia hankkeita hankekoordinaattorin hallinnollisella tuella.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	828 414	865 847	0	865 847	1 194 449	138,0
Toimintakulut	-1 084 616	-1 323 650	0	-1 323 650	-1 636 795	123,7
Toimintakate	-256 202	-457 803	0	-457 803	-442 346	96,6

Toiminta 2023

Kaupunki oli vuodenvaihteessa mukana noin 40 ulkoisesti rahoitettavassa kehittämishankkeessa, joista noin puolet on kasvatus- ja koulutustoimialan hankkeita.

Suurimmat yksittäiset hankkeet (hankebudjetin suuruuden mukaan), joissa kaupunki tällä hetkellä on mukana, ovat biosfäärialueen ”Ungdomar för en hållbar framtid” ja kulttuurin ja vapaa-ajan vastuualueen ”Harrastamisen Suomen malli”.

Ulkoista rahoitusta on vuoden aikana myönnetty hankkeisiin, joiden teemana on ollut muun muassa digitaalinen oppiva kulttuuri, elävä kaksikielisyys sivistystoimialalla ja tulevaisuuden saaristomatkoilun tekninen kehittäminen sekä Saariston rengastien, Pienen rengastien ja Pyhän Olavin pyhiinvaellusreitit yhteen liittämiä kuntien ja kaupunkien välinen yhteistyö.

Kaupungissa on aloittanut toimialarajat ylittävä hanketyöryhmä, jonka tehtävänä on sisäisten hankeprosessien yhteinen suunnittelu ja kehittäminen.

Kaupungin omarahoitussuosus ulkoisesti rahoitettavissa hankkeissa vaihtelee suuresti aihealueesta ja rahoittajasta riippuen ollen yleensä 20–50 %. Viime vuosina ulkoisesti rahoitetuissa hankkeissa on tapahtunut siirtymää kohti suurempaa omarahoitussuutta.

Myös hankkeiden kokonaisbudjetit ovat kasvaneet ja omarahoituksen osuus on senkin myötä suurentunut.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	2,4	6,6
Määräaikaiset	0,0	8,6	14,4
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	11,0	21,0

Tekniikka ja infra

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Tekniikan ja infran vastuulle ja tehtäviin kuuluvat yleiset viheralueet ja puistot, liikuntapaikkojen kunnossapito, Parfix, kadut ja yleiset alueet, vuokralaiturit ja vierasvenesatamien laiturit, sulku, katuvalaistus, hulevesien hallinta ja uimarannat.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	581 652	461 795	0	461 795	1 598 924	346,2
Toimintakulut	-3 670 994	-3 739 654	-24 000	-3 763 654	-4 906 367	130,4
Toimintakate	-3 089 342	-3 277 859	-24 000	-3 301 859	-3 307 444	100,2

Toiminta 2023

Tekniikan ja infran vastualueen toiminta on perustunut tavoitteisiin ja talousarvion määrärahoihin. Taloudellisesti vuosi 2023 oli edelleen haastava, koska erityisesti tavaroiden, materiaalien ja polttoaineiden kustannukset olivat edelleen korkealla tasolla, vaikka hintataso onkin hieman tasoittunut vuoteen 2022 verrattuna. Tämän seurauksena vastuualue tarvitsi 24 000 euron lisämäärärahan, ja samaan aikaan joitakin kunnossapitotoimia jouduttiin lykkäämään kustannusten pienentämiseksi.

Katuverkon korjausvelan trendi taittui vuonna 2023, kun korjausvelka pieneni ensimmäistä kertaa vuoden 2018 jälkeen. Korjausvelkaa on noin 7 miljoonaa euroa, mikä vastaa vuoden 2022 tasoa. Syynä korjausvelan pienenemiseen oli Sydmontien ja Mäntymäentien saneeraus; niiden kuntoluokka oli 3. Ennuste osoittaa kuitenkin, että pieneneminen on tilapäistä, ja korjausvelan ennustetaan vuonna 2024 jälleen kasvavan.

Henkilöstömäärä noudattaa talousarviota lukuun ottamatta sitä, että viherpalvelusuunnittelija oli työvapaalla vuoden loppuun saakka ja liikuntapaikkojen henkilöstömäärässä on pieni poikkeama. Puistomestari sijaisti viherpalvelusuunnittelijaa tämän työvapaan ajan. Vastuualueella on vuoden aikana tehty aktiivisesti työtä työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Teollisuuskadun jalankulku- ja pyöräilyväylä on saatettu vuoden aikana valmiiksi Traficomien myöntämän noin 150 000 euron tuen turvin. Nauvon uuden Klockarberget II -asuinalueen rakentaminen aloitettiin ja sen on määrä valmistua vuonna 2024. Bläsnäsiin rakennettiin yleinen katu rivitalotontin toteuttamiseksi. Keskuspuiston kehittämistä on jatkettu, jotta se säilyisi houkuttelevana ja suosittuna puistokokonaisuutena aivan kaupungin keskustassa. Isoniityn uuden asuinalueen infran suunnittelu aloitettiin ja olemassa olevien asuinalueiden hulevesisaneerausten suunnittelu on tehty. Skräbbölen kaupunginosan hulevesisaneeraus aloitettiin ja se on 4–5 vuotta kestävä laajemman kokonaisuuden ensimmäinen vaihe.

Nauvon Vikomissa keväällä uponnut troolari aiheutti mittavia toimia yksityisten ranta-alueiden puhdistamiseksi ja ennallistamiseksi. Kaupunki käytti puhdistustoimiin asiantuntevaa urakoitsijaa, ja toimet saatiin päätökseen syksyllä. Öljyvahinko aiheutti isot kustannukset, jotka kaupunki ensi kädessä maksoi. Kaupunki anoo näistä kustannuksista korvausta öljyvuorarahastolta.

Vuoden aikana hyväksyttiin kaupungin ensimmäinen ilmasto- ja ympäristöohjelma. Kaupungille on myönnetty Green Flag Award -sertifikaatti kahtena peräkkäisenä vuonna. Vuonna 2023 kaupunki sai tunnustuksen Keskuspuistosta ja Finbyn liikuntakeskuksesta.

Parfix-toiminnassa on jatkettu mielekkään toiminnan kehittämistä ja tarjoamista osana kaupungin työllistämistoimintaa.

Kaupunki on muutaman vuoden tauon jälkeen jakanut teiden kunnossapitoavustuksia virallisille tiekuntien teille. Yhteensä teille jaettiin avustuksina noin 150 000 euroa. Tie kuntien lossit, joita on neljä, saivat yhteensä 105 000 euroa teiden kunnossapitoavustuksina. Koska palveluja pyritään digitalisoimaan ja automatisoimaan, teiden kunnossapitoavustusten haku toteutettiin sähköisenä.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	21,5	20,2
Määräaikaiset	0,0	3,3	3,0
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	24,8	23,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä	0		0	1
Käyttöhäiriöiden määrä, sulku	0		0	1
Vuokralaiturit, vuokrausaste	98%		85%	90,7% *
€ / Asukas	157,23		207,55	220,60

*) Suntain varrella olevat venepaikat eivät sisälly.

Tilapalvelut

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Kiinteistöt

Tulosyksikkö kiinteistöt vastaa kaupungin omien rakennettujen kiinteistöjen (88 864 m²) sekä niiden piha-alueiden hoidosta ja korjaamisesta sekä rakennustoiminnasta. Poikkeuksen muodostavat vesihuoltolaitoksen ja jätehuollon rakennukset, jäähalli, PUNT ja Skyttalan museo.

Strateginen tavoite on tehostaa tilojen käyttöä ja pienentää kiinteistömäärän laajuutta. Vuoden 2022 tilinpäätösarvosta 95 731 m² kiinteistömäärän suuruus on muuttunut laajuuteen 88 864 m².

Kaupungin palvelutuotannolle luodaan toimintaedellytykset toimitilojen osalta ja elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä täydennetään paikallisesti. Tilat ovat tarkoituksenmukaisia, tehokkaita ja joustavia. Muita prioriteetteja ovat monikäyttöisyys ja terveellisyys. Sisäilman haasteet muokkaavat prioriteetteja terveellisuuden suuntaan, jolloin tarvitaan resursseja ja määrärahaa rakennusten säilyttämiseksi käytössä.

Tilapankki

Tilapankin laajuus on kasvanut Axxell-kiinteistön siirryttyä tilapankkiin kaupungin väistötilojen osalta.

Tilapankin näkyvyyttä pyritään lisäämään, jotta tiloja tarvitsevat tiedostavat vapaat tilat. Tilat rasittavat kaupungin taloutta siihen asti, kunnes ne on myyty ja tilapankin sisällön analysoinnin aktiivisuutta lisätään.

Siivous

Siivous vastaa kaupungin siivouspalvelujen tuottamisesta.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	16 545 860	16 858 600	-96 276	16 762 324	16 755 986	100,0
Toimintakulut	-8 564 533	-9 259 041	-232 724	-9 491 765	-9 517 931	100,3
Toimintakate	7 981 327	7 599 559	-329 000	7 270 559	7 238 055	99,6

Toiminta 2023

Kiinteistöt

Tarkastelujaksolla solmittiin sopimukset 2/2023 Varhan kanssa hyvinvointialueen tilojen vuokrauksesta. Sopimusten mukaisesti Varha vuokraa suuruusluokkana 24 000 brm² tiloja toimintaansa varten ja paloasemat lisäävät vuokrattavaa pinta-alaa.

Brava oppimiskeskus valmistui 5/2023 ja elokuussa koulu alkoi uudessa rakennuksessa. Paraistenseudun koulu purettiin. Hankekokonaisuus on valmis 5/2024.

Energiansäästöohjelman mukaiset toimenpiteet suoritettiin pääosassa kohdistettuja kohteita, jolloin saavutettiin suuruusluokkana 5,5 % lisäsäästöpotentiaali. Säästöpotentiaali on osavuoden tulos.

Kiinteistöjen tulokertymä alittaa suuruusluokkana 0,1 M€ budjetoidun tason 15,6 M€ ja menokertymä on budjetoidulla tasolla 8,3 M€, jolloin toimintakate alittaa budjetoidun tason 7,3 M€ suuruusluokkana 0,1 M€. Kiinteistöihin on kohdistettu varaus tulokertymään -80 000 € Varhan esittämän vuokrareklamaation perusteella. Energiansäästöinvestoinnin kustannuskertymän kohdistus laajasti käyttöbudjettiin aiheuttaa käyttöbudjetin kohtuutonta nousua ja investoinnin vajaakäyttöä.

Kiinteistöjen menokertymä on kasvanut energian hinnan ja palvelujen oston kallistumisen mukaisesti. Kiinteistökustannusten arvioidaan pysyvän kokonaisuutena korkealla tasolla.

Tilapankki

Tilapankkiin tuodaan enemmän kohteita ja budjettivuoden käytössäoloajan aikana kertyneet tulot kasvattavat tulokertymää, jolloin ne kohdistetaan tilapankkiin.

Myytyjä kohteita vuoden 2023 aikana ovat olleet Pargas Ax:n leipomotilat ja Merituulen päiväkotit (kauppakirja 2/2024).

Siivous

Tulo- ja menokertymät vastaavat suuruusluokkina budjetoituja arvoja. Tulokertymän budjetoitu suuruus on 1,06 M€ ja menokertymän 1,0 M€.

Talouden tulos noudattaa talousarviota.

Oppimiskeskus Bravan siivoustoimintaa on sopeutettu yhdessä koulujen rehtorien kanssa säännöllisillä tapaamisilla syyslukukaudella.

Laatupoikkeamia esiintyi keväällä kaupungintalolla ja Malmin koululla henkilöstön vaihtuessa.

Bravan aloituksessa oli paljon muuttuvia tekijöitä, joiden mukaan siivoustoimintaa organisoitiin tilanteiden mukaan.

Oman toiminnan kohteissa siivoushenkilöstössä ei muutoksia.

Toiminta suoritetaan palvelukuvausten mukaisesti, mutta käyttäjätahon mahdolliset muuttuvat tarpeet huomioidaan toiminnassa.

Tilapalvelut

Kokonaisuutena tulokertymä on budjetoidulla tasolla 16,8 M€ ja vastaavasti menokertymä on budjetoidulla tasolla 9,5 M€. Tilapankin talouden suuruus on kasvanut, kohteita pyritään tarjoamaan mahdollisille käyttäjille enemmän.

Toimintakate on 7,3 M€, joka on edellistä budjettivuotta suuruusluokkana 0,7 M€ pienempi.

Toimintakatteeksi muodostuu -32 000 €, mutta huomioiden tulovaraus kiinteistöjen osalla 80 000 € katteeksi muodostuu positiivinen arvo +48 000 €.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	23,7	24,2
Määräaikaiset	0,0	0,9	1,8
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	24,6	26,0

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Pääomavuokra, €/m ²	5,52		7,32	5,25
Korjausvastuu, €/m ²	0,64		0,44	0,58
Käyttövuokra, €/m ²	4,90		5,83	8,67
Pinta-ala, m ²	96 559		95 815	88 864
Siivottavat neliöt	52.229 m ²		42.769 m ²	42.148 m ²
Siivous €/m ² /kk	2,25 €/m ² /kk		1,97 €/m ² /kk	1,98 €/m ² /kk
Siivous, oma resurssi			2,73 €/m ² /kk	2,63€/m ² /kk
Siivous, ostopalvelu			1,70 €/m ² /kk	1,74€/m ² /kk
Siivous, €/asukas	93,49		67,03	66,75
€ / Asukas	455,10		547,37	482,76

Vesihuolto

Hallinto- ja tukipalvelut
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Vesihuoltolaitoksella on toimintaa Paraisten, Nauvon, Korppoon ja Houtskarın kunta-alueilla ja kaikilla näillä on vaikutusalueellaan omat vesilaitokset ja jätevedenpuhdistamot, sekä verkostot. Kanta-Paraisten alueelle talousveden toimittaa Turun Seudun Vesi Oy.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	4 155 967	4 423 600	-210 000	4 213 600	4 254 929	101,0
Toimintakulut	-2 823 935	-3 218 667	-60 000	-3 278 667	-3 164 387	96,5
Toimintakate	1 332 032	1 204 933	-270 000	934 933	1 090 543	116,6

Toiminta 2023

Vastuualueen toiminta on perustunut vuoden 2023 tavoitteisiin.

Taloudellisesti vuosi 2023 oli edelleen haastava ja vaati yhteensä 240 000 euroa lisämäärärahaa. Rakennusala on edelleen taantumassa, mikä on vähentänyt uusia liittymiä ja liittymismaksuja. Veden ja jäteveden volyymiperusteisen myynnin väheneminen jatkuu. Vastaava trendi on jatkunut koko maassa usean vuoden ajan.

Henkilöstömäärä noudattaa talousarviota muutamia pieniä poikkeamia lukuun ottamatta. Vastuualueella on tehty työtä työhyvinvoinnin parantamiseksi.

Vuoden aikana on tehty vesi- ja viemäriverkoston perussaneerauksia. Viemäriverkostoa on saneerattu vuoden aikana suunnilleen yhden kilometrin matkalta, mikä vastaa noin yhtä prosenttia koko viemäriverkostosta. Vesi- ja viemäriverkoston laajentaminen Nauvon uudelle Klockarberget II -asuinalueelle aloitettiin syksyllä 2023 ja sen on määrä valmistua keväällä 2024. Korppoon jätevedenpuhdistamon laajennus ja saneeraus ympäristöluvan mukaisesti aloitettiin vuonna 2023. Hanke toteutetaan yhteistyössä LSJH Oy:n kanssa, joka rakentaa saariston keskitetyn lietteen vastaanottoaseman Korppooseen jätevedenpuhdistamon yhteyteen. Hessundinsalmen ja Kirjalansalmen siltahankkeiden yhteydessä on jouduttu siirtämään ja muuttamaan vesi- ja viemäriverkostoa. Skräbbölen ja Pjukalan kaupunginosien vedenjakelun toimintavarmuus on parantunut, kun vuonna 2023 rakennettiin ja otettiin käyttöön kiertolinja.

Koska kaupunki ulottuu maantieteellisesti laajalle ja hajanaiselle alueelle, vesihuoltolaitos on toimintavuoden aikana edelleen digitalisoinut ja automatisoinut toimintaansa toteuttaakseen sitä kustannustehokkaasti. Korppoon jätevedenpuhdistamo on saanut uutta automatiikkaa ja puhdistamo voidaan kauko-ohjata.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	14,2	13,9
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,3
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	14,2	14,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Fosforin puhdistusprosentti (Norrby)	95	98	95	98 *)
Typen puhdistusprosentti (Norrby)	70	77	70	82 *)
Laskuttamaton talousvesi prosentteina	22	20	20	25
Viemäriverkostoon vuotava vesi prosentteina	70	54	60	58
Verkostosta vuotava talousvesi (Parainen), m ³ /km	1 400	1 427	1 400	168
Parainen	23	23	20	28
Laskuttamaton vesi prosentteina	62	55	60	59
Viemäriverkostoon vuotava vesi prosentteina				
Saaristo	6	0	6	17
Laskuttamaton vesi prosentteina	35	25	32	42
Viemäriverkostoon vuotava vesi prosentteina				
€ / Asukas	96		87,91	72,74

*) alustava

Elinvoima

ELINVOIMA	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	TA muutokset 2023	Muutettu ta 2023	Käyttö 31.12.2023	Käyttöaste %
Myyntituotot	163 866	116 000	0	116 000	152 174	131,2
Maksutuotot	1 046 085	956 500	0	956 500	949 452	99,3
Tuet ja avustukset	470 363	458 883	0	458 883	620 726	135,3
Muut toimintatuotot	562 711	681 600	0	681 600	786 246	115,4
Toimintatuotot	2 243 025	2 212 983	0	2 212 983	2 508 598	113,4
Henkilöstökulut	-4 545 661	-5 265 845	0	-5 265 845	-5 084 316	96,6
Palvelujen ostot	-2 076 023	-2 788 624	0	-2 788 624	-2 661 054	95,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-246 888	-251 420	0	-251 420	-238 341	94,8
Avustukset	-820 260	-813 275	0	-813 275	-793 022	97,5
Muut toimintakulut	-2 372 373	-2 533 318	0	-2 533 318	-2 700 575	106,6
Toimintakulut	-10 061 204	-11 652 482	0	-11 652 482	-11 477 307	98,5
Toimintakate	-7 818 180	-9 439 499	0	-9 439 499	-8 968 710	95,0
Suunnitelman mukaiset poistot	-346 621	-348 850	0	-348 850	-346 013	99,2
Laskennalliset erät	1 173 118	1 312 912	0	1 312 912	1 312 912	100,0
Netto	-6 991 683	-8 475 437	0	-8 475 437	-8 001 811	94,4

Hyvinvointi

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Toiminta-alue koostuu hyvinvointiasioihin liittyvästä työstä ja sen yhdyspinnasta hyvinvointialueeseen sekä työllistymiseen ja kotoutumiseen liittyvästä toiminnasta.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	492 196	376 500	0	376 500	522 285	138,7
Toimintakulut	-1 279 707	-1 491 514	0	-1 491 514	-1 417 917	95,1
Toimintakate	-787 511	-1 115 014	0	-1 115 014	-895 631	80,3

Toiminta 2023

Hyvinvointityö

Paraisten kaupungin hyvinvointityö järjestettiin uudelleen vuonna 2023, minkä vuoksi vuosien 2022 ja 2023 vertailuluvut poikkeavat toisistaan. Hyvinvointiasioissa toimialarajat ylittävää yhteistyötä on rakennettu työryhmien, verkostotapaamisten ja erilaisten Varhan ja kolmannen sektorin yhdyspintojen kautta. Laaja hyvinvointikertomus, joka ohjaa kaupungin kokonaisvaltaista hyvinvointityötä, hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 24.4.2023. Kaupunginhallitus asetti hyvinvointitoimikunnan tukemaan asukkaiden hyvinvoinnin kehittämistä. Paraisten kaupunki on mukana valtakunnallisissa Rajattomasti liikuntaa -kumppanuusverkostossa ja Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa. Uuteen elinvoimahallintoon otettiin ylimääräinen hallinnollinen resurssi juoksevan työn kehittämiseksi. Hyvinvoinnin vastuualueen kaikki resurssitarpeet eivät olleet tiedossa vuoden 2023 talousarviota suunniteltaessa.

Kotouttaminen

Paraisten kaupunki tekee aktiivista yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ja alueellisesti sekä edistää hyviä väestösuhteita. Pakolaistyön asiakkaita ovat pääasiassa syyrialaiset, irakilaiset, vietnamilaiset, turkkilaiset, kongolaiset ja ukrainalaiset. Sisäministeriö on myöntänyt ajaksi 3.7.2023–30.6.2025 hankevarat ohjaajan palkkaamiseen pakolaisosastolle. Ohjaaja työskentelee 80 % työajastaan Paraisilla ja 20 % Kaarinassa. Kesäkuussa kaupunki sai valtiolta korvauksia 55:stä pakolaisaseman saaneesta henkilöstä, joista 21 oli ukrainalaisia, jotka olivat hakeneet ja saaneet Paraisen kotikunnakseen. Paraisilla asuu tällä hetkellä yhteensä 120 ukrainalaista. Maahanmuuttoviraston kuntamalli, joka on mahdollistanut kaupungille asuntojen vuokraamisen tilapäistä suojelua saaville ukrainalaisille ja korvauksen saamisen kustannuksista, päättyi 31.12.2023. Vuodenvaihteessa runsaat 60 ukrainalaista oli hakenut Paraista kotikunnakseen.

Työllistäminen

Valtakunnallisen TE24-uudistuksen valmistelu aloitettiin. Työ- ja elinkeinopalvelujen viranomaistehtävä siirtyi kunnille 1.1.2025 alkaen. Ns. elinvoimauudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Siihen sisältyy myös kotouttamistyöhön liittyvä KOTO24-uudistus. Paraisten kaupunki rekrytoi kehittämistyöhön projektipäällikön lokakuusta 2023 alkaen. Työtä suunnitellaan alueellisesti yhdessä vastuukuntana toimivan Turun kanssa. Resurssi jaetaan Kemiönsaaren kunnan kanssa. Kustannuksia ei ollut budjetoitu.

Etsivä toiminta ja nuorten työpaja Aktiva

Aktiva on vuoden aikana hakenut ja saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä / aluehallintovirastolta valtionavustusta etsivään nuorisotyöhön (28 800 euroa) ja nuorten työpajatoimintaan (70 000 euroa). Avustus on tarkoitettu palkkakustannuksiin. Olemme tavanneet vuoden aikana yhteensä 110 nuorta, jotka ovat saaneet tukea, neuvontaa ja toimintaa työpajan kautta. Henkilöstömäärä on neljä henkilöä, mutta syksyllä palkattiin vielä yksi ohjaaja tekemään lyhyitä sijaisuuksia sekä toimimaan osittaisella hoitovapaalla olevan starttipajan ohjaajan sijaisena. Olemme tehneet vuoden aikana yhteistyötä muun muassa Varhan (sosiaalityö, perhetyö, työttömien terveydenhuolto, mielenterveystyö ja työllisyystoiminta), TE-palvelujen sekä kaupungin yksiköiden/toimialojen kanssa. Olemme olleet vuoden aikana mukana suunnittelemassa TE-uudistusta, joka toteutetaan 1.1.2025, jolloin valtion toiminta siirtyy kunnille.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	5,0	5,9
Määräaikaiset	0,0	0,0	9,5
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	5,0	15,4

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Asiakaskäyntien määrä (kotikäynnit, toimistokäynnit) / kotouttaminen			750	
Aktivan asiakasmäärä, nuorten työpaja ja etsivä nuorisotyö yhteensä		110	100	104
Kaupungin kesätyöpaikat ja kesätyöseteli		37	45	40
€ / Asukas				59,74

Kulttuuri ja vapaa-aika

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Toiminta-alueeseen kuuluvat seuraavat toiminnot: kulttuuri, museo- ja kotiseututoiminta, liikunta ja nuorisotyö.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	121 447	190 383	0	190 383	223 068	117,2
Toimintakulut	-2 309 245	-2 574 045	0	-2 574 045	-2 565 050	99,7
Toimintakate	-2 187 798	-2 383 662	0	-2 383 662	-2 341 982	98,3

Toiminta 2023

Vuoden 2023 aikana tehdyissä talousennusteissa kulttuurin ja vapaa-ajan vastualueen pelättiin ylittävän talousarvion. Syynä oli yhden Skyttalan museon rakennuksen katon akuutti korjaustarve, jonka osalta Museovirasto ei hyväksynyt alkuperäisiä korjaussuunnitelmia. Lisäksi muun muassa Korpoströmin ja Vesterlidin vuokrat oli budjetoitu liian matalalle tasolle vuonna 2023, ja kaupunginhallitus päätti liittymisestä Rajattomasti liikuntaa -yhteistyöverkoston, mitä ei myöskään ollut budjetoitu. Uudelleenpriorisointien ja varsinkin lisääntyneiden tulojen ansiosta talousarvio saadaan kuitenkin pysymään vuodelle 2023 annetuissa kehyksissä. Tämän ansiosta suunniteltu toiminta on onnistuttu toteuttamaan annettujen talousarvion kehysten puitteissa.

Tärkeää toimintaa vuoden aikana on ollut kulttuuria ikäihmisille -toiminta, jossa kulttuuritoimintaa on viety muun muassa asumisyksiköihin ja kotipalvelun asiakkaille on tarjottu ns. kulttuurikasseja. Tammikuussa 2023 oli kaksikielisen nuorisoshow'n ensi-ilta ja vuoden aikana toteutettiin Skapa-niminen selvityshanke taiteen opetuksen ja taideharrastuksen saavutettavuudesta lapsille ja nuorille. Vuoden aikana kaupungilla on yhteistyössä Turun taideakatemian ja Varsinais-Suomen liiton kanssa ollut mahdollisuus palkata kolme taiteilijaa, jotka ovat työskennelleet Paraisilla, Nauvossa ja ulkosaaristossa. Harrastamisen Suomen mallin mukaisia kerhoja oli vuoden aikana noin 40 kpl ja niitä järjestettiin eri puolilla kuntaa. Nuorisotyössä on työskennelty kansainvälisesti ja kesäkuukausina järjestettiin kiertävää toimintaa matkailuautolla. Liikuntatoiminta on käynnistännyt vuoden aikana Rajattomasti liikuntaa -verkoston ja Voimaa vanhuuteen / Kraft i åren -ohjelmaan liittyvän yhteistyön muiden Varsinais-Suomen kuntien kanssa. Useimmilla suuremmilla hankkeilla on myös ulkopuolista rahoitusta, mutta hankkeille ja toiminnalle tulee olla taloudellinen perusta kaupungin omassa talousarviossa, jotta näitä hankkeita voidaan sekä hakea että toteuttaa.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	9,9	11,0
Määräaikaiset	0,0	4,5	5,2
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	14,5	16,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Nuorisotilojen kävijämäärä	4 580		6 000	8700
Liikuntapaikkojen kävijämäärä	130 000		165 000	163 000
Kulttuuritapahtumien osallistujamäärä	7 100		14 000	13 900
€ / Asukas			158,17	156,21

Kirjasto

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Paraisten kaupungissa on kuusi kirjastoa: Paraisilla, Nauvossa, Korppoossa, Houtskarissa, Iniössä ja Utössä. Nauvon, Korppoon, Houtskarın ja Iniön kirjastot ovat avoinna päivittäin klo 8–21 itsepalveluperiaatteella. Kirjastotoimintaa säätelee kirjastolaki (1492/2016). Yleisten kirjastojen tehtävänä on tarjota pääsy tietoon, ylläpitää monipuolista ja ajantasaista kokoelmaa sekä edistää lukemista, monipuolista lukutaitoa ja yhteiskunnallista vuoropuhelua. Kirjasto edistää yhteisöllisyyttä, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	13 616	12 600	0	12 600	15 548	123,4
Toimintakulut	-1 314 299	-1 415 164	0	-1 415 164	-1 422 353	100,5
Toimintakate	-1 300 683	-1 402 564	0	-1 402 564	-1 406 805	100,3

Toiminta 2023

Kirjasto on työskennellyt paljon osallisuusasioiden parissa ja ollut näin ollen tukena demokraattisten prosessien kehittämisessä. Uusi kirjastopäällikkö on rekrytoitu ja hän aloitti työnsä 1.9.2023.

Henkilöstökustannuksissa on tapahtunut pieniä poikkeamia odottamattoman sijaistarpeen vuoksi.

Henkilöstömenojen kasvua on tasapainotettu rajoittamalla hankintoja vuonna 2023, jotta välttyttäisiin rasittamasta kaupungin talousarviota.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	11,5	8,9
Määräaikaiset	0,0	0,1	3,1
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	11,6	12,0

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Fyysiset käynnit	90 531		95 000	113 934
Fyysiset käynnit / asukas	5,9		6,3	
Lainojen kokonaismäärä	169 229		160 000	180 202
Lainojen kokonaismäärä / asukas	11,2		10,6	
Käynnit blanka.fi-sivustolla	61 260		75 000	70 001
€ / Asukas	77		93	93,83

Kansalaisopisto

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Kansalaisopisto Kombi järjestää kaupungin kaikille asukkaille kursseja ja luentoja kaikilla kunta-alueilla. Toiminta perustuu kansalaisten toiveisiin ja sitä kehitetään jatkuvasti. Opisto järjestää vuosittain 450–550 kurssia ja 9 000 opetustuntia sekä palkkaa 150–200 opettajaa.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	133 157	132 500	0	132 500	144 942	109,4
Toimintakulut	-729 234	-742 023	0	-742 023	-791 274	106,6
Toimintakate	-596 077	-609 523	0	-609 523	-646 332	106,0

Toiminta 2023

Toiminta on toipunut vaikeista pandemiavuosista, jolloin osallistujia oli vähemmän. Toimintavuoden aikana on järjestetty 559 kurssia ja edellisenä vuonna peruuntuneita kursseja on nyt voitu toteuttaa. Tunteja on toimintavuoden aikana pidetty 8 378. Kansalaisopiston asiakasryhmä on löytänyt takaisin, mikä on ilahduttavaa, mutta olisi hyvä, jos kombilaisia saataisiin vielä lisää. Opisto on panostanut markkinointiin sosiaalisen median, paikallisten sanomalehtien ja tiedotuslehtien kautta. Saariston Kombilla on ollut toimintavuoden aikana 5 081 kurssilaista.

Toteuman mukaan kansalaisopisto on ylittänyt talousarvionsa 5,8 %:lla. Tämä johtuu sähkömaksujen kallistumisesta sekä panostuksesta materiaaleihin, joita on tarvittu tiettyjen kurssien toteuttamiseen kansalaisopiston omana toimintana.

Henkilöstössä on tapahtunut toimintavuoden aikana pieni muutos. Kansalaisopistolla on ollut ylimääräinen kurssisuunnittelija auttamassa pidempien sairauslomien aikana.

Myös *Yksinäisyydestä yhteisöllisyyteen* -hanke on päättynyt toimintavuonna 2023.

Saariston kansalaisopisto jatkaa työtään tarjoamalla asukkaille monipuolista opetusta. Opisto haluaa tarjota asukkaille mahdollisuuden kehittää itseään ja hankkia uutta tietoa yksin tai yhdessä toisten kanssa. Kansalaisopiston tehtävänä on edistää opiskelijoiden monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Opisto kuuntelee edelleen tarkasti asukkaiden toiveita ja seuraa, mitä paikallisella tasolla ja maailmanlaajuisesti tapahtuu, voidakseen tarjota ajankohtaisimpia sisältöjä. Kansalaisopisto haluaa tuoda esiin yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	3,4	3,4
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,8
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	3,4	4,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Kansalaisopiston osallistujat (netto)	2 012		2 200	2 263
Kansalaisopiston osallistujat (brutto)	4 500		4 800	5 081
€ / Asukas			29,81	43,11

Elinkeinoelämä ja matkailu

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Elinkeinoelämän ja matkailun vastuualue toimii elinkeinoelämän kehittämiseksi Paraisten kaupungissa. Palvelemme kaupungin yrityksiä tarjoamalla sekä tuleville että olemassa oleville yrityksille maksutonta yritysneuvontaa. Kehitämme matkailuelinkeinon edellytyksiä ja markkinoimme matkailuelinkeinoa yhteistyössä yritysten ja alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Tuemme yhteistyötä ja verkostoitumista sekä paikallisesti että kuntarajojen ylitse. Olemme aktiivisesti mukana yrittäjyyttä ja matkailua tukevissa hankkeissa ja autamme yrityksiä löytämään sopivia toimitiloja. Teemme yrittäjyyskasvatusyhteistyötä koulujen kanssa.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	164 909	167 500	0	167 500	175 691	104,9
Toimintakulut	-1 096 980	-1 185 553	0	-1 185 553	-1 216 595	102,6
Toimintakate	-932 071	-1 018 053	0	-1 018 053	-1 040 904	102,2

Toiminta 2023

Yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa toteutettiin SkäriHub-kokeiluhanke kaupungin strategian ja sen etätöiden edellytysten parantamiseen tähtäävän painopistealueen mukaisesti. Paraisilta, Nauvosta ja Korppoosta tarjottiin ilmaiseksi käyttöön toimistotiloja maaliskuu-ajaksi. Lyhyestä ajanjaksosta huolimatta palaute oli erittäin hyvää. Jatkohanketta suunnitellaan yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa. Ajatuksena on, että hanke on monivuotinen ja toteutetaan yhteistyössä useiden kuntien, muun muassa Kemiönsaaren kunnan, kanssa. Elinkeinopalvelut otti vuoden aikana käyttöön CRM-ohjelman, jonka avulla asiakkuuksia pystytään hoitamaan paremmin ja tehokkaammin. Ohjelma mahdollistaa myös julkisen yritys- ja palvelurekisterin ylläpidon. Rekisteri on nyt ollut yleisesti käytössä kaupungin verkkosivuilla syksystä lähtien. Kaupunki on liittynyt A'Pelago Accelerator -ohjelmaan voidakseen tukea paremmin kasvuhakuisia yrityksiä niiden näkyvyyden ja liikevaihdon lisäämispyrkimyksissä. Kokeneet valmentajat auttavat osallistuvia yrityksiä laatimaan kasvusuunnitelmia. Ohjelmassa keskitytään myös kestävä kehityksen innovaatioihin. Vuoden aikana aloitettiin myös työllisyysuudistuksen valmistelu, TE-toimistojen toiminta lakkaa ja työllisyyspalvelut siirtyvät kunnille 1.1.2025 alkaen.

Yhteistyön systematisointi uuden matkailuyhtiön Visit Turku Archipelagon kanssa on aloitettu vuoden aikana ja saaristokaupungin matkailupäällikkö osallistuu johtoryhmän työhön. Saaristokaupungin matkailutoimi keskittyy työssään kotimaanmarkkinointiin, toimialan kehittämiseen ja kehittämistoimintaan saaristokaupungin matkailun ja yritysten kestävä kasvun tarpeisiin sekä sellaisiin kansainvälisiin panostuksiin, jotka koskevat yksinomaan meidän aluetta. Harvaan asuttujen alueiden matkailupalvelujen tuotteistamiseen, näkyvyyteen ja saavutettavuuteen liittynyt hanke sekä esiselvityshanke koskien pienten risteilyalusten vastaanottamiseen liittyviä mahdollisuuksia ja uhkia päättyivät lokakuussa. Ensin mainittu konkreettinen hanke sai valtakunnallista huomiota hyvistä tuloksistaan ja siitä tehtiin elinkeinoministeriölle malliesimerkki onnistuneesta harvaan asuttujen alueiden hankkeesta. Jakelukanavien digitaalisen kehittämistä ja digitaalisen näkyvyyden edistämistä on jatkettu toiminta-alueella. Matkailutoimi osallistui vuoden aikana kolmelle matkailumessuille ja neljään matkailutuotteiden myyntitilaisuuteen ja koordinoi koko seudun osallistumisen Tukholman Allt för sjön -messuille yhteistyökumppaneinaan 18 vierasvenesatamaa, Visit Åland, Kemiönsaari sekä satamia Kaarinasta ja Hangosta. Vuoden 2023 talousarvio on

ylittynyt, koska sisäiset kustannukset kasvoivat voimakkaasti eikä budjettia korotettu ja koska paperikustannukset alueen matkailulehden ja -kartan painattamisen yhteydessä nousivat odottamatta.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	5,9	5,6
Määräaikaiset	0,0	0,5	1,1
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	6,4	6,7

Tunnusluku	2021	2022	BU2023	2023
Uusien/aloittavien yritysten määrä	95	114	115	101
Saariston Rengastien ja Pienen Rengastien matkailijamäärä	58 752		51 000	
Matkustajia:		46 00		47 000
Polkupyöriä:		7 500		8 900
Ajoneuvoja:		15 100		18 257
Kansallisessa Datahub-jakelutietokannassa olevien matkailutuotteiden määrä	0	68	145	222
€ / Asukas			67,55	69,43

Yhteydet ja joukkoliikenne

Elinvoima
Kaupunginhallitus

Toiminta-alue

Paraisten kaltaisessa saaristokunnassa hyvillä yhteyksillä on erittäin suuri merkitys. Yhteyksien ja joukkoliikenteen vastuualueen tehtävänä on kehittää sekä maaliikenteen yhteyksiä (linja-autot, kutsutaksit) että vesiliikenteen yhteyksiä (maantielautat, yhteysalusliikenne).

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0,0
Toimintakulut	-598 719	-651 552	0	-651 552	-700 782	107,6
Toimintakate	-598 719	-651 552	0	-651 552	-700 782	107,6

Toiminta 2023

Linja-autoliikenteen Seutu+-konseptia on kehitetty vuoden aikana. Käyttöön on otettu uusia lipputuotteita ja sekä mobiilisovellusta että verkkosivuja on parannettu. Kutsutaksiliikenteessä Pärnäisten tilanne on parantunut niin, että kutsutaksi on nyt saatavilla ympäri vuoden.

Parantaakseen Kustavi–Iniö-lauttavälin kapasiteettia ELY-keskus otti lauttavälillä käyttöön Sternan, johon mahtuu suurempi määrä ajoneuvoja kuin Auraan, joka puolestaan siirrettiin Korppoo–Norrskata-välille. Käyttäjien mielestä viihtyisyys oli kuitenkin huomattavasti aikaisempaa huonompi, joten Aura palautettiin reitille muun muassa kaupungin painostuksesta.

Linja-autoliikenne ei ole täysin toipunut pandemia-ajasta, mikä näkyy matkustajaluvuissa. Talouden toteuma on näin ollen budjetoitua huonompi.

Työryhmä on työstänyt vuoden aikana selvitystä kaupungin sisäisestä joukko- ja kutsutaksiliikenteestä. Selvitystyö jatkuu vuonna 2024.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	0,0	0,2
Määräaikaiset	0,0	0,0	0,0
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	0,0	0,2

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Parainen–Turku-linja-autoliikenteen kokonaismatkamäärä vuodessa		251 896	280 000	299 818
€ / Asukas	22	40	43,24	46,74

Lupapalvelut

Elinvoima
Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminta-alue

Lupa- ja valvontayksikössä huolehditaan rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun sekä ympäristöterveydenhuollon viranomaisasioista. Lisäksi huolehditaan muista tarvittavista tehtävistä hallintosäännön ja kaupungin strategian mukaisesti. Toiminnan sähköistämiseen ja digitalisaatioon panostetaan vuonna 2023.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta neuvoo, opastaa ja palvelee kaupunkilaisia ja rakentamisen ammattilaisia rakentamisasioissa. Rakennusvalvonnan viranomaistehtävänä on valvoa kaavojen noudattamista, rakennettua ympäristöä ja vaatimusten täyttymistä rakentamisessa. Tavoitteena on suositella laadukasta, elinkaareltaan pitkäikäistä ja energiatehokasta rakentamista. Rakennusvalvonnassa käsitellään rakennus-, toimenpide-, purkamis- ja maisematyölupahakemukset sekä käsitellään ilmoitukset ja purkamisilmoitukset. Lisäksi käsitellään muut rakennusvalvonnalle määrätyt tehtävät.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojeluviranomainen on kunnan lupa- ja valvontaviranomainen ympäristönsuojeluasioissa. Ympäristönsuojelutoimisto pyrkii tuottamaan tarvetta vastaavaa viranomaistoimintaa. Samanaikaisesti kasvaa kysyntä neuvonnalle ja sille, että yleisölle tarjotaan eri tavoin tietoa ja osallistutaan erilaisten ajankohtaisten teemojen pohjalta tehtävään työhön, kuten energiatehokkuus-, hiilineutraalius- ja ilmastotyöhön.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto toteutetaan sopimuksin ympäristöterveydenhuollon, elintarvikehygienian ja eläinlääkintähuollon alueellisena ostopalveluna Liedon kunnalta. Tavoitteena on hyvän ympäristöterveydenhuollon, toimivan elintarvikehygienian valvonnan ja hyvän eläinlääkintähuollon tarjoaminen kuntalaisille ja yrittäjille heidän palvelutarvettaan vastaavasti.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	610 066	568 000	0	568 000	628 112	110,6
Toimintakulut	-1 405 393	-1 619 089	0	-1 619 089	-1 600 685	98,9
Toimintakate	-795 327	-1 051 089	0	-1 051 089	-972 573	92,5

Toiminta 2023

Lupapalveluiden talousarvion mukainen toiminta jatkui pääosin talousarvion mukaisena koko vuoden. Lupapalveluiden tuotto-odotus ylittyi 12 % kokonaisuudessaan eli 66 000 € ja menot alittuivat esitetystä noin 4 % eli 126 000 €.

Rakennusvalvonta

Henkilökuntaa oli käytössä 4 henkilöä vähemmän vuoden lopussa kuin oli suunniteltu ja tämä näkyi jonkin verran palveluiden saatavuudessa ja töiden aikataulutuksessa. Yleisesti rakentaminen väheni, mutta Paraisilla pientalorakentaminen jatkui koko vuoden. Rakentamisen kerrosneliöt olivat 23 494 m² (2022: 23 611 m², 2021: 28 362 m², 2020: 21 663 m², 2019: 25 532 m²)

Lupia myönnettiin:

- uusia omakotitaloja 24 kpl (2022: 29 kpl, 2021: 40 kpl, 2020: 21 kpl, 2019: 27 kpl)
- uusia vapaa-ajanasuntoja 28 kpl (2022: 50 kpl, 2021: 70 kpl, 2020: 55 kpl, 2019: 36 kpl)
- muita uusia rakennuksia 214 kpl (2022: 227 kpl, 2021: 354 kpl, 2020: 291 kpl, 2019: 259 kpl)

Ulkopuolisille sidosryhmille järjestettiin marraskuussa info-/koulutustilaisuus ajankohtaisista asioista, johon osallistui noin 40 henkilöä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki ei ole vielä muuttunut ja vuosi 2024 mennään vanhojen säännösten mukaan, mutta vuonna 2025 tulee voimaan rakentamislaki, joka tulee muuttamaan toimintaa etukäteisneuvonnasta jälkineuvontaan, ja tätä muutosta valmistellaan vuosi 2024.

Rakennusvalvonnan arkiston sähköistämiprojekti ja uuden sähköisen asiointiohjelman sekä sähköisen arkiston käyttöönotto etenee suunnitellusti. Nauvon arkisto on skannattu ja löytyy sähköisesti, Iniön pääpiirustusten skannaus on valmis, Houtskararin pääpiirustusten skannaus valmistuu 2024 aikana ja Paraisten arkiston skannaus on menossa.

Rakennusten korjattuja ja tietoja on siirretty eteenpäin niin, että

- rekisteriin lisättyjä rakennuksia 2023 oli 520 kpl, 19 788 m², näistä omakotitaloja oli 9 kpl, vapaa-ajanasuntoja 18 kpl ja saunoja 49 kpl
- 584 rakennuksen tietoja korjattiin.

Sähköistäminen ja digitalisointi hoidetaan lisäresurssien, projektityöntekijöiden avulla.

Rakennusvalvonnan palkkoihin varattuja rahoja säästy, koska digitalisaatioprojektityöntekijä sekä lupavalmistelijat siirtyivät toisen työnantajan palvelukseen kesken vuoden.

Lupamaksuja kertyi 68 000 € (12 %) enemmän kuin talousarvioon oli merkitty. Rakennusvalvonnan tulos oli 129 000 € (21 %) parempi kuin talousarviossa oli esitetty.

Ympäristönsuojelu

Paraisten kaupungin ensimmäinen ilmasto- ja ympäristöohjelma hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 27.2.2023. Ympäristönsuojelu on osallistunut aktiivisesti ohjelman täytäntöönpanoon ja seurantaan liittyviin toimiin yhteistyössä teknisten tukipalveluiden ja kaupungin muiden toimijoiden kanssa.

Paraisten kaupunki on osallistunut Turku amk:n Järviruoko hyötykäyttöön, Ruokohelmi II ja Älönlahden pilotti -hankkeisiin, joiden tarkoituksena on sekä tehdä vesiensuojelullisia toimia että osaltaan kehittää järviruokoon liittyvää liiketoimintaa. Pargas Pärlor Paraisten Helmet -KuntaHelmi-hanke päättyi loppuvuodesta 2023. Seudullinen yhteistyö mm. Valonian kanssa jatkui vahvana mm. yhteisen pienvesikartoituksen ja yhteisesti elokuun lopulla järjestetyn Paraisten ympäristö- ja ilmastotyön foorumin muodossa.

Ympäristömessuihin osallistuttiin aktiivisesti ja järjestelyissä hyödynnettiin erityisesti projektityöntekijän työpanosta, mikä mahdollisti monipuolisen tarjonnan. Keväällä Parainen osallistui Ylen Miljoona roskapussia -kampanjaan. Elokuun lopulla Itämeri-päivän yhteydessä järjestettiin Saaristomeri ja kalastus -aiheinen seminaari.

Vuoden 2023 aikana tapahtui useita henkilöstömuutoksia. Ympäristönsuojelutarkastaja oli vuorotteluvapaalla 1.1.–30.6., uusi johtava ympäristönsuojelutarkastaja aloitti virassa huhtikuussa ja pitkään virassa toiminut toinen ympäristönsuojelutarkastaja jäi eläkkeelle vuoden lopussa. Ympäristönsuojelussa työskenteli vs. ympäristönsuojelutarkastaja koko vuoden ajan. Ympäristönsuojelun viranomaistehtäviä hoidettiin ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti sekä tarveperusteisesti.

Ympäristöterveydenhuolto sekä eläinlääkäripalvelut

Ympäristöterveydenhuolto sekä eläinlääkäripalvelut toteutettiin olevan sopimuksen mukaisesti ostopalveluna Liedon kaupungilta. Tammikuun puolivälin tiedon mukaan molempien laskutus ylitti talousarviossa esitetyn yhteensä 15 000 €.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	13,5	12,9
Määräaikaiset	0,0	7,5	6,6
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	21,0	19,5

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Myönnetyt rakennusluvat, ilmoitukset			1 200	1 005
Myönnetyt kerrosneliöt			25 000	23 949
Ympäristölupa- ja maa-ainesten ottamislupahakemuksia koskevien päätösten tai lausuntojen määrä			12	14
€ / Asukas			69,75	64,87

Mittaus

Elinvoima
Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminta-alue

Vastuualueeseen kuuluvat maapolitiikka, kaupungin rakentamattomien maa- ja vesialueiden hallinnointi, mittaustoiminta ja kiinteistönmuodostus sekä rakennus- ja ympäristölautakunnan hallinnolliset asiat ja henkilöstöasiat.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	626 390	698 500	0	698 500	734 324	105,1
Toimintakulut	-823 038	-1 255 862	0	-1 255 862	-1 191 876	94,9
Toimintakate	-196 649	-557 362	0	-557 362	-457 553	82,1

Toiminta 2023

Vuosi 2023 oli uuden organisaation ensimmäinen toimintavuosi, ja kaupunginjohtaja erosi syksyllä. Toiminnan mukauttaminen tähän on vienyt aikaa ja energiaa. Työ jatkuu vuonna 2024. Kaupungintalon remontti on johtanut siihen, että mittauksen ja lupapalvelujen vastuualueet on siirretty osittain muualle ja vastuualueet ovat olleet osittain ilman tiloja kaupungintalolla, minkä seurauksena osa henkilöstöstä on työskennellyt kokonaan etänä. Mittauksen vastuualue muutti takaisin kaupungintalon alimpaan kerrokseen marraskuussa. Lupapalvelujen vastuualue ei vielä ole muuttanut takaisin. Muuttaminen edestakaisin ja siihen liittyvä epävarmuus ja kaikki muu vaikuttavat toimintaan.

Vuoden aikana on luovutettu 5 pientalotonttia. Vuonna 2022 kaupunki luovutti 13 tonttia, joista suurin osa pohjautui vuonna 2021 tehtyihin varauksiin. Asuntomarkkinoilla on ollut vuoden 2022 puolivälistä lähtien ja koko vuoden 2023 ajan erittäin vaikeaa johtuen korkeista koroista, korkeista rakennuskustannuksista ja myöhemmin vuoden aikana pientalovalmistajien tekemistä konkurseista sekä työmarkkinoiden yleisestä epävarmuudesta, mikä heijastuu myös pientalotonttien myyntiin. Vuotta 2024 silmällä pitäen Klockarbergenin tontteja on valmisteltu myytäväksi hinnoitteleamalla ne ja tekemällä kiinteistötoimitukset. Mittauksen vastuualueen tonttimarkkinoinnista osallistuttiin viime vuonna muun muassa seuraaville messuille: Turun Rakenna ja sisusta -messuille, Mökki ja meri -messuille, rekrymessuille ja Paraisten päiville. Kaupungin tontit näkyvät nyt paitsi kaupungin omilla verkkosivuilla myös molemmilla valtakunnallisilla kiinteistönvälityssivustoilla Etuovessa ja Oikotiellä. Muita vuoden aikana myytyjä kiinteistöjä ovat olleet Houtskarın Berghamnissa sijaitsevalta Lukin saarelta valtionperintönä saadut rakennuspaikat, entinen Merituulen päiväkotı ja Iniön terveystalo. Kaikki nämä ovat olleet myynnissä vuonna 2023, mutta kaupat toteutuvat vuonna 2024.

Maastomittauksessa on ylläpidetty pohjakarttaa asemakaavoja varten ja tehty mittauksia erityyppisten rakennuslupien yhteydessä. Myös tilattujen uusien rakennuspaikkojen merkitsemisten määrä laski vuoden aikana; vuonna 2021 rakennuspaikkojen merkitsemisiä tilattiin 136 kpl, vuonna 2022 niitä tilattiin 98 kpl ja vuonna 2023 vain 78 kpl. Karttatilausten määrä laski 3 %, yhteensä 963 kappaleesta 935 kappaleeseen. Näistä tilauksista rakennuslupien karttapakettien määrä on laskenut 349 kappaleeseen eli -15 %, kun taas toimenpidelupien/ilmoitusten/purkulupien karttapakettien määrä on noussut 412 kappaleeseen eli +15 % ja muiden karttapakettien määrä on laskenut 119 kappaleeseen eli -20 %. Toisen ryhmän positiivinen kehitys johtuu suuresta kiinnostuksesta asentaa aurinkopaneeleja taloihin ja mökkeihin. Rakennusvalvonta päätti pari vuotta sitten helpottaa seinille ja katoille asennettävien

aurinkopaneelien lupavaatimuksia vihreän siirtymän edistämiseksi. Aikaisemmin vaadittiin toimenpidelupa, nyt vain ilmoitus. Aurinkopaneelien asentamisesta tuli näin kiinteistönomistajille sekä sujuvampaa että halvempaa.

Kaupunki toimii kiinteistörekisterin pitäjänä asemakaava-alueilla. Vuoden aikana on tehty 8 kpl tonttijakoja ja 20 kpl kiinteistötoimituksia, mikä on hyvä taso. Kaupungin toimituksia on ryhdytty digitalisoimaan omana työnä sellaiseen muotoon, että ne voidaan implementoida sähköiseen arkistoon. Nyt noin 40 % toimituksista on skannattu, ja työn odotetaan valmistuvan vuoden 2025 aikana. Mittauksen vastuualueen paikkatietotiimi on työskennellyt saadakseen lisää materiaalia ulkoiseen karttapalveluun, Paraisten karttapalveluun. Uutta ovat muun muassa Maanmittauslaitoksen taustakartat ja vesihuoltolaitoksen toiminta-alue. Oman osoiterekisterin arviointihanke jatkui vuonna 2023 ja jatkuu myös vuonna 2024.

Metsätulot ovat 60 000 euroa eli kaksinkertaiset budjetoituun verrattuna. Hessundinsalmen sillanrakennushankkeen maamassojen sijoitusalueen metsän korvaussumma oli odotettua suurempi ja vanha hakkuusopimus saatiin päätökseen. Maanvuokratulot olivat noin 30 000 euroa eli 10 %, osittain korkeana jatkuneen inflaation vuoksi, mutta myös uusien sopimusten seurauksena.

Rakennustoiminnan vähentyminen näkyy rakennuslupien yhteydessä karttapaketeista ja maastomittausmaksuista saaduissa tuloissa. Kun tontteja on myyty vähemmän, myös lohkomistulot ovat pienentyneet. Niiden kohdalla oli otettu huomioon ja budjetoitu 6 000 euron vähennys, mutta kysynnän ei ollut ennakoitu jäävän niin pieneksi, että tulot olisivat 40 000 euroa pienemmät kuin edellisvuonna.

Myös menot ovat kokonaisuutena 5 % budjetoitua pienemmät. Tähän ei ole yhtään yksittäistä syytä, vaan henkilöstömenojen, palvelujen ostojen ja muiden toimintamenojen pääryhmät ovat olleet melko tasaisesti 5 % alle budjetoidun tason. Henkilöstökulut ovat olleet pienemmät, koska lomarahaa oli mahdollista vaihtaa vapaaksi.

Investointeja maa-alueisiin tehtiin noin 19 hehtaarin verran eli noin 165 000 euron edestä, mikä on noin 135 000 euroa budjetoitua vähemmän. Iniöstä ostettiin alkuvuodesta kaksi rakennuspaikkaa ja raakamaata yhteensä vajaat 6 hehtaaria. Houtskarlin Kittuisista hankittiin vesijättö- ja lisämaa-alue, jotta leirintäalueen omistaja voisi kehittää toimintaansa vuonna 2024. Leirintäalue on kaupungin vuokramaalla. Nauvosta ostettiin lisämaata kaupungin varikolle ja Paraisilta noin 12 hehtaarin suuruinen metsäalue läheltä Airiston-Sandvikenä. Loppuvuodesta tehtiin myös päätös yleisten alueiden hankkimisesta Nauvosta Paraisten seurakuntayhtymältä, mutta kaupat saatetaan loppuun vuoden 2024 puolella. Kaupunki käy jatkuvasti keskusteluja seurakunnan ja muiden isojen maanomistajien, kuten Nordkalkin kanssa erisuuruisista maakaupoista.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	13,3	13,0
Määräaikaiset	0,0	0,3	0,4
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	13,6	13,4

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Myydyt pientalotontit	14	13	15	5
Rakennuspaikkojen paalutukset ja sijaintikatselmukset	136+211	98+270	125+225	74+288
Tonttijaot	6	9	5	8
€ / Asukas	29	13	36,98	30,52

Kaavoitus

Elinvoima
Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminta-alue

Yksikkö vastaa kaavoitusasioista, alueellisesta edunvalvonnasta maankäyttöön liittyvissä asioissa sekä neuvonnasta, ohjauksesta ja asiakaspalvelusta kaava-, elinympäristö- ja rakennusuojeluasioissa. Yksikkö pyrkii muovaamaan ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurillisesti kestävää ympäristöä tavoitteenaan tehdä kuntalaisten ja yritysten arjesta mahdollisimman hyvää ja joustavaa. Yksikkö tarjoaa informaatiota, dataa, ideoita ja neuvontaa sekä sisäisille että ulkoisille asiakkaille. Toimintaan sisältyy myös edunvalvontatehtäviä liikenteeseen liittyvissä asioissa.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	81 244	67 000	0	67 000	64 627	96,5
Toimintakulut	-504 590	-717 680	0	-717 680	-570 776	79,5
Toimintakate	-423 346	-650 680	0	-650 680	-506 149	77,8

Toiminta 2023

Lupia myönnettiin vuoden 2023 aikana 54, mikä on noin kolmanneksen vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä johtuu osittain syksyn henkilöstöressurssipulasta, mutta ennen kaikkea yleisestä taloudellisesta epävarmuudesta asuntomarkkinoilla ja rakennusalalla. Huomionarvoista on, että käyttötarkoituksen muutoshakemusten määrä vapaa-ajan-asunnoista vakituisiksi asunnoiksi kasvoi aikaisempiin vuosiin verrattuna (vuonna 2023 = 16 kpl, vuonna 2022 = 7 kpl, vuonna 2021 = 7 kpl). Muutoksen syynä on kasvava kiinnostus vakituiseen asumiseen Paraisilla samoin kuin mahdollinen kiinteistöverotuksellinen tai muu verotuksellinen hyöty, jota vakituinen asuminen voi tuoda.

Kaavoitusohjelmaa on noudatettu olennaisilta osin. Henkilöstöressurssipulan vuoksi osa kaavoituksesta ei edennyt suunnitellusti. Sekä Valoniemessä että Lehtiniemessä on lisäksi vielä neuvoteltava maankäyttösopimuksista. Paraisten Isoniitty II -alueen asemakaavoitukseen saatiin keväällä avustusta ympäristöministeriöltä käytettäväksi hulevesiratkaisujen suunnitteluun ja sisäisen yhteistyön tehostamiseen hulevesiasioissa. Hankkeen johtaminen ja koordinointi ovat vaatineet kaavoittajan henkilöresurssia ennakoitua enemmän, mutta odotamme hankkeen johtavan parempaan, tehokkaampaan ja sujuvampaan toimialarajat ylittävään yhteistyöhön.

Kaavoitusarkkitehdin rekrytointi jouduttiin keskeyttämään keväällä, koska sopivia hakijoita ei ollut, mutta rekrytointia voitiin onneksi jatkaa syksyllä. Uusi kaavasunnittelija aloittaa helmikuun 2024 lopussa. Kaavoitus toimi syksyllä muutaman kuukauden ajan myös ilman lupavalmistelijaa (50 %:n työsuhde). Tämä on tuonut säästöä palkkakustannuksiin. Myös mahdollisuudella vaihtaa lomaraha vapaaksi on ollut vähäinen vaikutus.

Norrbyn Pargas Havis -hankkeen suunnittelu eteni vuoden aikana. Selvityksiä tehtiin muutamia ja kaavaluonnos oli nähtävillä syksyllä, jolloin järjestettiin myös infotilaisuus yleisölle. Kaavaluonnos sai paljon palautetta ja medianäkyvyyttä ja sai aikaan epätavallisen paljon vuorovaikutusta. Asiasta jätettiin myös erillinen kuntalaisaloite ja sitä käsiteltiin kaupungin toimielimissä.

Vuoden aikana käynnistettiin kaksi elinkeinoelämän kehittämisen, keskusta-alueiden kehittämisen ja kaupungin elinvoiman kannalta tärkeää hanketta, jotka eivät sisältyneet kaavoitusohjelmaan. Vapparantie 4:n osalta aloitettiin

yhteistyö Kesko Oy:n kanssa ja Nauvon keskusta laaditaan asemakaava Nagu Distilleryn tarpeisiin. Se, että kaupunki pystyy tarjoamaan asiantuntevaa, nopeaa ja joustavaa kaavoitusta, on eduksi tällaisille kehittämishankkeille.

Työskentely ja vuorovaikutus eri viranomaisten ja sidosryhmien kanssa isojen siltatyömaiden osalta (Kirjalansalmen silta, Hessundinsalmen silta ja Papinholman silta Kaarinan Kuusistossa) oli ajankohtaista myös vuoden 2023 aikana. Kirjalansalmen sillan huonoa kuntoa seurattiin erityisen tarkasti, ja kaupunki järjesti syksyllä laajan tiedotustilaisuuden medialle ja logistiikka- ja kuljetusalan yrityksille yhdessä Väyläviraston ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa. Edunvalvonta on ollut aktiivista muiden tärkeiden tieasioiden, kuten Paraistenväylän, Prostvikin ja Nauvon välisen jalankulku- ja pyöräilyväylän sekä Saaristotien purjeliikenneympyrän ja ns. Reimarin risteyksen välisen tieosuuden osalta. Pääministeri Petteri Orpon hallitus päätti syksyllä, että Paraistenväylä on yksi valtakunnallisesti merkittävistä hankkeista, joiden rahoituspäätökset tehdään vuonna 2024.

Turun kaupunkiseudun MAL-sopimuksen päivitys aloitettiin syksyllä hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen ja kuntaedustajille järjestettiin ensimmäinen aloitustilaisuus Qvidjassa. Kaupunki on osallistunut aktiivisesti myös alueelliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun.

Kehittämistyötä yhteistyön muodon ja tehokkuuden löytämiseksi sekä toimialan sisällä että toimialojen välillä jatketaan. Kaupungin johdossa tapahtuneiden muutosten myötä ympäristöön ja maa-alueisiin liittyviä kaupunkisuunnittelu- ja kaavoitusasioita ei enää käsitelty kaupungin supistetussa johtoryhmässä, minkä vuoksi koolle on kaavoituspäällikön aloitteesta kutsuttu erillinen kaupunkikehitysryhmä, joka on kokoontunut suunnilleen kerran viikossa.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	6,5	5,4
Määräaikaiset	0,0	0,5	0,4
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	7,0	5,8

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Asemakaavat	3	2	3	2 (+ 3 ranta- asemakaavat)
Osayleiskaavat, muutokset, täydennykset	1	1	1	0
Luvat, lausunnot ja ratkaisut	89	77	60	54
€ / Asukas	32	28	43,18	33,76

Kasvatus ja koulutus

KASVATUS JA KOULUTUS	Tilinpäätös 2022	Talousarvio 2023	TA muutokset 2023	Muutettu ta 2023	Käyttö 31.12.2023	Käyttöaste %
Myyntituotot	736 755	609 690	0	609 690	667 646	109,5
Maksutuotot	953 999	727 800	0	727 800	716 657	98,5
Tuet ja avustukset	238 168	48 100	0	48 100	86 766	180,4
Muut toimintatuotot	141 996	62 300	0	62 300	108 886	174,8
Toimintatuotot	2 070 918	1 447 890	0	1 447 890	1 579 955	109,1
Henkilöstökulut	-20 065 345	-21 105 772	-548 000	-21 653 772	-21 752 666	100,5
Palvelujen ostot	-7 711 545	-7 521 868	0	-7 521 868	-7 409 142	98,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-749 113	-767 980	0	-767 980	-834 649	108,7
Avustukset	-439 463	-462 300	0	-462 300	-428 897	92,8
Muut toimintakulut	-6 787 847	-7 222 158	0	-7 222 158	-7 253 699	100,4
Toimintakulut	-35 753 312	-37 080 078	-548 000	-37 628 078	-37 679 052	100,1
Toimintakate	-33 682 394	-35 632 188	-548 000	-36 180 188	-36 099 098	99,8
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 072 485	-2 684 407	-983 472	-3 667 879	-3 719 397	101,4
Laskennalliset erät	3 542 882	3 865 841	0	3 865 841	3 865 841	100,0
Netto	-31 211 997	-34 450 754	-1 531 472	-35 982 226	-35 952 654	99,9

Varhaiskasvatus

Kasvatus ja koulutus
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Toiminta-alue

Paraisten kunta-alueella varhaiskasvatustoimintaa järjestetään päiväkodeissa, perhepäiväkodeissa ja perhepäivähoitajien luona, Nauvon, Korppoon, Houtskarlin ja Iniön kunta-alueilla toimintaa järjestetään päiväkodeissa. Utössä toimintaa järjestetään perhepäivähoitajan luona.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	1 076 168	647 000	0	647 000	715 558	110,6
Toimintakulut	-11 432 060	-11 779 099	-213 000	-11 992 099	-12 030 553	100,3
Toimintakate	-10 355 893	-11 132 099	-213 000	-11 345 099	-11 314 995	99,7

Toiminta 2023

Lapsen oikeus kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistävään tukeen määritellään varhaiskasvatuslaissa. Jos päiväkodissa tai perhepäiväkodissa on yksi tai useampi tehostettua tai erityistä tukea tarvitseva lapsi, tämä on huomioitava lapsi- tai henkilöstömäärässä. Tämä tarkoittaa sitä, että useisiin lapsiryhmiin on pitänyt palkata lastenhoitajia laissa asetetun vaatimuksen täyttämiseksi.

Kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön rekrytointi kaikkiin tehtäviin on käynyt vuoden aikana entistä vaikeammaksi. Muodolliset kelpoisuusvaatimukset täyttävän henkilöstön rekrytointi sekä vakinaisiin että määräaikaisiin varhaiskasvatuksen opettajan, varhaiskasvatuksen sosionomin, varhaiskasvatuksen lastenhoitajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on vaikeaa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön poissaolot ovat olleet korkealla tasolla koko vuoden ajan. Vaikka useimpiin päiväkoteihin on palkattuna varahenkilö, henkilöstömäärä ei ole riittänyt. On jouduttu palkkaamaan ulkopuolisia lyhytaikaisia sijaisia. Lyhytaikaisten sijaisten palkkaaminen on kuitenkin ollut haastavaa, koska sellaisia ei ole ollut riittävästi saatavilla. Varhaiskasvatuslain mukaan mitoitukselta ei saa poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia (1503/2016) muutettiin 1.3.2023. Tulorajoja nostettiin, minkä seurauksena yhä useammalla lapsella on ollut maksuton varhaiskasvatus maaliskuusta lähtien. Ennen lakimuutosta maksuton varhaiskasvatus oli 31 %:lla lapsista ja maaliskuusta lähtien maksuton varhaiskasvatus oli 52 %:lla lapsista. Asiakasmaksutulot ovat siten vähentyneet 28 % eli 220 000 euroa.

Kesällä kolme peräkkäistä kalenterikuukautta (kesä-, heinä- ja elokuun) tai kaksi peräkkäistä kalenterikuukautta (kesä- ja heinäkuun tai heinä- ja elokuun) poissa olleiden lasten määrä on vähentynyt 45 % kahdessa vuodessa. Tämä tarkoittaa sitä, että kesäkuukausiksi on pitänyt palkata enemmän sijaisia, jotta henkilöstö on voinut pitää vuosilomansa.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	115,8	82,5
Määräaikaiset	0,0	34,7	63,2
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	150,5	145,7

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
0–6-vuotiaiden lasten määrä	814	805	772	779
Tehostetun ja erityisen tuen piirissä			60	68
Kunnallisessa päivähoitossa, %-osuus 0–6-vuotiaista	77 %	79 %	82 %	80 %
€ / Asukas	564	631	749	754,69

Ruotsinkielinen koulutus

Kasvatus ja koulutus
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Toiminta-alue

Ruotsinkielisen koulutuksen yksikkö tarjoaa laadukasta, ruotsinkielistä perusopetusta ja lukiokoulutusta sekä aamu- ja iltapäivätoimintaa. Perusopetuksessa toimii yhdeksän yksikköä ja toisella asteella Pargas svenska gymnasium.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	436 257	188 400	0	188 400	236 714	125,6
Toimintakulut	-15 235 979	-15 925 076	-190 000	-16 115 076	-16 126 422	100,1
Toimintakate	-14 799 722	-15 736 676	-190 000	-15 926 676	-15 889 708	99,8

Toiminta 2023

Oppimiskeskus Brava ja toiminnan siirtäminen ovat pitkälti leimanneet toimintaa vuoden aikana. Yhteistyö kaikkien neljän koulun välillä on ollut tiivistä. Lukujärjestyksiä on koordinoitu ja yhteistä toimintakulttuuria rakennettu ja henkilökunta on osallistunut Työterveyslaitoksen johdolla toteutettuihin muutostyön työpajoihin.

Kouluissa on panostettu hyvinvointiin ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Opiskeluhoitosuunnitelman päivitys ja toimintamalli koulupoissaolojen ehkäisyyn ovat valmistuneet. Kielipolku on jalkautettu kouluihin. Kasvatus- ja koulutustoimialan kielistrategian päivitys on tullut ajankohtaiseksi. 1.–6. vuosiluokkien kestävyyspolku on valmistunut ja se otettiin käyttöön syksyllä. Opettajille järjestettiin perehdytystilaisuus 30.8. ja kestävyystyöhön liittyvä materiaali toimitettiin syyskuussa.

1.–6. vuosiluokilla on otettu käyttöön uudet arviointikriteerit ja arviointikulttuurista on järjestetty ulkopuolisten asiantuntijoiden toteuttamia täydennyskoulutuksia sekä tapaamisia yli koulurajojen.

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	128,5	130,7
Määräaikaiset	0,0	40,2	54,7
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	168,7	185,5

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Perusopetus:				
Oppilaiden määrä	980	946	942	959
Erityisen tuen piirissä olevat oppilaat	9 %	10 %	9 %	11 %
Vuosiviikkotunnit/oppilas	2,3	2,39	2,4	2,4
Lukiokoulutus:				
Opiskelijoiden määrä	184	169	180	175
Vuosiviikkotunnit/opiskelija	1,8	1,9	1,8	1,9
€ / Asukas	964	1 024	1 052	1 059,81

Suomenkielinen koulutus

Kasvatus ja koulutus
Kasvatus- ja koulutuslautakunta

Toiminta-alue

Suomenkielinen koulutus tarjoaa laadukasta esi- ja perusopetusta sekä lukiokoulutusta paraislaisille lapsille ja nuorille. Toiminta kattaa Paraisten kunta-alueen kolme peruskoulua ja lukion sekä Korppoon kunta-alueella kaksi peruskoulua. Kaikki koulut tekevät yhteistyötä Turun ympäristökuntien kanssa opetuksen ja oppimisen kehittämisessä. Koivuhaan koulussa on vahva osaaminen erityisopetuksessa, Nilsbyn koulu on toimiva lähikoulu Pohjois-Paraisten oppilaille. Paraistenseudun koululla, kaupungin ainoana suomenkielisenä vuosiluokkien 7-9 kouluna, on toimiva yhteistyö Paraisten lukion kanssa, jonka mahdollistavat lukuisat yhteiset opettajat, tulevaisuudessa myös yhteiset oppimistilat. Saariston koulut ovat tärkeä osa alueiden elinvoimaisuutta.

	Tilinpäätös	Talousarvio	TA Muutokset	Muutettu TA	Käyttö	Käyttöaste
	2022	2023	2023	2023	2023	%
Toimintatuotot	503 169	612 490	0	612 490	627 683	102,5
Toimintakulut	-9 028 085	-9 375 903	-145 000	-9 520 902	-9 522 077	100,0
Toimintakate	-8 524 916	-8 763 413	-145 000	-8 908 412	-8 894 394	99,8

Toiminta 2023

Oppilaiden hyvinvointia ja kouluun kiinnittymistä vahvistava kerhotoiminta on painottunut edelleen "Harrastamisen Suomen mallin" kerhoihin. Tulevat vuodet kertovat, jääkö tämä toimintatapa pysyväksi käytännöksi ja entisenlainen kerhotoiminta loppuu kokonaan.

Yrittäjyyskasvatus koulujen yhteisenä painopisteenä on jatkunut, joskin tähän liittyvä demokratiakasvatushanke päättyi keväällä 2023. "Kirittäjät"-hanke yhteistyössä Valonian kanssa oli toimivaa. Kestävään toimintaan sekä demokratiakasvatukseen liittyvä oppimateriaali on kaikkien saatavissa Valonian verkkosivuilla. Kuudennen vuosiluokan ja päättöarvioinnin oppimisen ja osaamisen arviointiin liittyviä osaamisen kuvauksia työstetään kouluissa ja kehitetään koulujen arviointikulttuuria opetussuunnitelman perusteiden ohjaamana.

Henkilökunta on osaavaa ja heitä on riittävästi. Suomenkielinen koulutus on mukana Turun seudun kuntien Konsti-hankeessa, jonka tavoitteena on toteuttaa ja kehittää oppimisen tukeen liittyviä järjestelyjä sekä huolehtia opettajien täydennyskoulutuksesta. Maahanmuuttajataustaisten ja S2-oppilaiden ja -opiskelijoiden määrä kasvaa jatkuvasti. Tämä on vaikuttanut opetusjärjestelyihin ja henkilöstön määrään sekä oppilaiden oppimisen tuen tarpeen lisääntymiseen.

Oppimiskeskus Brava otettiin käyttöön elokuussa 2023. Osa koulupihasta valmistui syksyllä, toinen osa välituntipihasta valmistuu keväällä 2024. Bravan koulujen toimintakulttuurin työstäminen ja yhteistyön rakentaminen jatkuu.

Pienet ulkosaariston koulut ovat säilyneet elinvoimaisina. Paraisten lukio on suoriutunut erittäin hyvin lukiokoulutuksesta ja sijoittunut kaksi kertaa ensimmäiselle sijalle valtakunnallisessa pienten lukioiden oppimistulosten vertailussa.

Oppilasmäärän laskuun on reagoitu henkilöstösuunnittelulla.

Lokakuussa alkoi yhteistyö kymmenen Varsinais-Suomen kunnan kanssa hankkeessa, joka liittyy koulutyöhön sitouttamiseen, kouluun kiinnittymisen vahvistamiseen sekä koulupoissaolojen vähentämiseen (SKY-hanke).

Henkilötyövuodet	2022	TA2023	2023
Vakituiset	0,0	82,1	81,3
Määräaikaiset	0,0	14,4	25,4
Henkilötyövuodet yhteensä	0,0	96,5	106,7

Tunnusluku	2021	2022	TA2023	2023
Perusopetus:				
Oppilaiden määrä	629	605	579	598
Erytyisen tuen piirissä olevat oppilaat	12 %	13 %	12 %	14 %
Vuosiviikkotunnit/oppilas	2,1	2,2	2,3	2,2
Lukiokoulutus:				
Opiskelijoiden määrä	69	67	70	71
Vuosiviikkotunnit/opiskelija	2,8	2,9	2,8	2,7
€ / Asukas	558	592	591	593,24

2.4. Käyttötalouden toteutuminen määrärahojen sitovuustasolla

Sitovuustaso = netto

ulkoiset/sisäiset	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama %
Vaalit					
1000 Vaalit	-9 156	0	-9 156	-14 798	161,6 %
Tilintarkastus					
1200 Tilintarkastus	-67 781	0	-67 781	-57 046	84,2 %
Hallinto ja tukipalvelut					
2010 Hallinto	-1 571 070	0	-1 571 070	-1 483 928	94,5 %
2011 Viestintä ja markkinointi	-576 621	0	-576 621	-605 321	105,0 %
2012 IKT och digitalisointi	-257 771	0	-257 771	-41 620	16,1 %
2013 Henkilöstö	-746 462	0	-746 462	-746 929	100,1 %
2014 Talous	-664 694	-183 580	-848 274	-779 907	91,9 %
2015 Hankkeet	-457 803	0	-457 803	-442 346	96,6 %
2020 Tekniikka ja infra	-3 277 859	-24 000	-3 301 859	-3 307 444	100,2 %
2021 Tilapalvelut	7 599 559	-329 000	7 270 559	7 238 055	99,6 %
2022 Vesihuolto	1 204 933	-270 000	934 933	1 090 543	116,6 %
Hallinto ja tukipalvelut	1 252 212	-806 580	445 632	921 105	206,7 %
Elinvoima					
2050 Hyvinvointi	-1 115 014	0	-1 115 014	-895 631	80,3 %
2052 Elinkeino ja matkailu	-1 018 053	0	-1 018 053	-1 040 904	102,2 %
2053 Yhteydet ja joukkoliikenne	-651 552	0	-651 552	-700 783	107,6 %
2054 Kansalaisopisto	-609 523	0	-609 523	-646 332	106,0 %
2055 Kulttuuri ja vapaa-aika	-2 383 662	0	-2 383 662	-2 341 982	98,3 %
2056 Kirjasto	-1 402 564	0	-1 402 564	-1 406 805	100,3 %
2060 Lupapalvelut	-1 051 089	0	-1 051 089	-972 573	92,5 %
2061 Mittaus	-557 362	0	-557 362	-457 553	82,1 %
2062 Kaavoitus	-650 680	0	-650 680	-506 149	77,8 %
Elinvoima	-9 439 499	0	-9 439 499	-8 968 710	95,0 %
Kasvatus ja koulutus					
5500 Varhaiskasvatus	-11 132 099	-213 000	-11 345 099	-11 314 995	99,7 %
5501 Ruotsinkielinen koulutus	-15 736 676	-190 000	-15 926 676	-15 889 708	99,8 %
5502 Suomenkielinen koulutus	-8 763 413	-145 000	-8 908 413	-8 894 394	99,8 %
Kasvatus ja koulutus	-35 632 188	-548 000	-36 180 188	-36 099 098	99,8 %
Käyttötalous yhteensä	-43 896 412	-1 354 580	-45 250 992	-44 218 547	97,7 %

2.5. Tuloslaskelma

	Talousarvio 2023	Muutettu talousarvio 2023	Toteutuma 2023	Poikkeama 2023
Toimintatuotot				
Myyntituotot	6 442 935	6 311 759	6 586 808	275 049
Maksutuotot	1 684 300	1 684 300	1 668 477	-15 823
Tuet ja avustukset	1 430 830	1 430 830	3 053 184	1 622 355
Muut toimintatuotot	17 784 165	17 479 065	17 658 045	178 980
	27 342 230	26 905 954	28 966 515	2 060 561
Toimintakulut				
Henkilöstömenot				
Palkat ja palkkiot	-26 376 538	-26 826 422	-27 148 557	-322 135
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-5 468 134	-5 546 863	-5 601 187	-54 324
Muut henkilösivukulut	-1 128 023	-1 147 410	-914 515	232 895
Palvelujen ostot	-18 759 978	-18 904 702	-20 121 728	-1 217 026
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 074 857	-6 164 857	-5 681 557	483 300
Avustukset	-1 555 575	-1 615 575	-1 646 661	-31 086
Muut toimintakulut	-11 875 537	-11 951 117	-12 070 857	-119 740
	-71 238 642	-72 156 946	-73 185 061	-1 028 116
Toimintakate	-43 896 412	-45 250 992	-44 218 547	1 032 445
Verotulot	42 437 813	43 395 381	43 479 382	84 001
Valtionosuudet	10 554 458	10 554 458	10 717 475	163 017
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	0	0	2 653	2 653
Muut rahoitustuotot	100 000	1 078 141	1 174 896	96 755
Korkokulut	-940 000	-940 000	-875 154	64 846
Muut rahoituskulut	-10 000	-10 000	-48 188	-38 188
	-850 000	128 141	254 206	126 065
Vuosikate	8 245 859	8 826 988	10 232 516	1 405 528
Poistot ja arvonalentumiset	-6 584 000	-7 567 472	-7 470 452	97 020
Satunaiset erät	0	0	0	0
Tilikauden tulos	1 661 859	1 259 516	2 762 065	1 502 549
Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	41 152	41 152	41 153	1
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	1 703 011	1 300 668	2 803 217	1 502 549

2.6. Investointiosan toteutuminen

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
1403 Saariston kuitulinjat							
Menot	-15 000	100 %	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-15 000	100 %	0	0	-15 000	-15 000	-15 000
Kuitulinjojen osto Etcetera Networks Ab:lta.							
1810 Osakkeiden osto / PUNT & Visit Archipelago Oy							
Menot	-1 200 000	52 %	0	-600 000	-21 709	-621 709	-621 709
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-1 200 000	52 %	0	-600 000	-21 709	-621 709	-621 709
1820 Osakkeiden ja osuuksien myynti							
Menot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Tulot	20 993	100 %	0	0	0	0	20 993
Netto	20 993	100 %	0	0	0	0	20 993
Venepaikkojen myynti Valoniemen laituriosuuskunnan laiturista.							
3327 Solliden							
Menot	-70 000	81 %	-3 462	-70 000	0	-70 000	-53 493
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-70 000	81 %	-3 462	-70 000	0	-70 000	-53 493
WC-tilat, rakennusluvat, rakenteet.							
5493 Iniön monitoimikenttä ja ulkokuntosali							
Menot	0	N.A.	0	0	0	0	-40 308
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	40 308
Netto	0	N.A.	0	0	0	0	0
Rakennettu valtionperintörahoilla.							

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7201 Kiinteistöjen myynti							
Menot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Tulot	60 000	380 %	0	60 000	0	60 000	227 860
Netto	60 000	380 %	0	60 000	0	60 000	227 860
Neljän omakotitontin ja Norrbyssä sijaitsevan teollisuushallin myynti.							
4004 Kaupungintalo							
Menot	-18 000	142 %	0	-18 000	0	-18 000	-25 604
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-18 000	142 %	0	-18 000	0	-18 000	-25 604
Suunnitteluvaihe saatettu valmiiksi.							
4017 Väestönsuoja Luola							
Menot	-200 000	100 %	0	-200 000	0	-200 000	-199 540
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-200 000	100 %	0	-200 000	0	-200 000	-199 540
Turvalaitteet ja hälytysautomaatiikka, rakenteet saatettu valmiiksi.							
4018 Energiasaneeraukset							
Menot	-200 000	95 %	0	-200 000	0	-200 000	-189 239
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-200 000	95 %	0	-200 000	0	-200 000	-189 239
Energiansäästöohjelman mukaiset toimenpiteet.							
4019 Korppoon koulukeskus, maalämpö							
Menot	-320 000	2 %	0	-320 000	0	-320 000	-4 812
Tulot	120 000	0 %	0	120 000	0	120 000	0
Netto	-200 000	2 %	0	-200 000	0	-200 000	-4 812

Siirretään vuodelle 2024.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
4020 Sähkölatausasemat, kiinteistö							
Menot	-50 000	111 %	0	-50 000	0	-50 000	-55 650
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-50 000	111 %	0	-50 000	0	-50 000	-55 650
Valmiit.							
7106 Katujen perussaneeraus							
Menot	-2 150 000	16 %	0	-350 000	0	-350 000	-353 173
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-2 150 000	16 %	0	-350 000	0	-350 000	-353 173
7408 Hulevesi							
Menot	-225 000	72 %	-98 527	-50 000	0	-50 000	-62 932
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-225 000	72 %	-98 527	-50 000	0	-50 000	-62 932
Talousarvio ylittyi noin 18 000 eurolla kasvaneiden materiaali- ja työkustannusten vuoksi.							
7410 Kirkkosalmenranta, muutostyöt							
Menot	-30 000	7 %	-2 129	-30 000	30 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-30 000	7 %	-2 129	-30 000	30 000	0	0
Ei toteutunut vuonna 2023, koska toteutus/laajennus ei ole edennyt.							
7424 Skräbböle, hulevesijärjestelmä							
Menot	-1 100 000	36 %	0	-400 000	0	-400 000	-395 667
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-1 100 000	36 %	0	-400 000	0	-400 000	-395 667

Hyväksytyn talousarvion ja vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
--	----------------	--------------------------------	---------------------------------	---------------------	---------------------------	-------------------------------------	-----------------------

7426 Liikenteen ohjaus ja liikenneturvallisuus

Menot	-60 000	25 %	0	-15 000	0	-15 000	-14 825
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-60 000	25 %	0	-15 000	0	-15 000	-14 825

Hyväksytyn talousarvion ja vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.

7427 Norra Famnen, asuinalue

Menot	-80 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-80 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0

Hanke ei toteutunut vuonna 2023.

7429 Klockarberget II, asuinalue

Menot	-485 000	29 %	-29 049	-300 000	50 000	-250 000	-113 486
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-485 000	29 %	-29 049	-300 000	50 000	-250 000	-113 486

Klockarberget II -asuinalueen toteutushanke aloitettiin suunniteltua myöhemmin vuonna 2023.

Hankkeen kustannukset jäävät tämän vuoksi alle budjetoidun. Hanke valmistuu keväällä 2024. Kokonaisbudjetti säilyy ennallaan.

7430 Norrgårds, Bläsnäs, rivitalotontti

Menot	-60 000	83 %	-10 900	-60 000	0	-60 000	-38 922
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-60 000	83 %	-10 900	-60 000	0	-60 000	-38 922

Vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen kustannukset ovat budjetoitua pienemmät vähäisemmän räjäytystöiden määrän vuoksi.

7431 Isoniitty II, asuinalue

Menot	-1 560 000	2 %	0	-45 000	0	-45 000	-37 195
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-1 560 000	2 %	0	-45 000	0	-45 000	-37 195

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
--	----------------	--------------------------------	---------------------------------	---------------------	---------------------------	-------------------------------------	-----------------------

7433 Koulukatu, hulevesisaneeraus

Menot	-315 000	6 %	0	-15 000	0	-15 000	-19 021
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-315 000	6 %	0	-15 000	0	-15 000	-19 021

Hyväksytyn talousarvion ja vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti. Suunnittelu tehdään vuonna 2023.

7436 Nauvon Eteläsatama, pysäköintialue

Menot	-100 000	115 %	0	-100 000	0	-100 000	-115 180
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	9 209
Netto	-100 000	106 %	0	-100 000	0	-100 000	-105 971

Hyväksytyn talousarvion ja vahvistettujen tavoitteiden mukaisesti.

7437 Lehtiniemi, uusi asuinalue, suunnitelma

Menot	-20 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0

Hanke ei toteutunut vuonna 2023.

7438 Snäckvikenin pienvenesatama, kehittäminen

Menot	-20 000	55 %	0	-20 000	7 502	-12 498	-10 978
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	55 %	0	-20 000	7 502	-12 498	-10 978

7461 Katuvalaistuksen uusiminen

Menot	-90 000	40 %	0	-30 000	0	-30 000	-35 716
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-90 000	40 %	0	-30 000	0	-30 000	-35 716

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7477 Sulku, perussaneeraus							
Menot	-535 000	7 %	0	-35 000	0	-35 000	-35 137
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-535 000	7 %	0	-35 000	0	-35 000	-35 137
7502 Frisbeegolf							
Menot	-15 000	67 %	0	-15 000	0	-15 000	-10 009
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-15 000	67 %	0	-15 000	0	-15 000	-10 009
7519 Torisilta, saneeraus							
Menot	-800 000	5 %	0	-40 000	0	-40 000	-40 000
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-800 000	5 %	0	-40 000	0	-40 000	-40 000
7520 Keskuspuisto, kehittäminen							
Menot	-400 000	18 %	0	-100 000	0	-100 000	-70 468
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-400 000	18 %	0	-100 000	0	-100 000	-70 468
7614 Koivuhaan kastelujärjestelmä							
Menot	-10 000	0 %	0	-10 000	0	-10 000	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-10 000	0 %	0	-10 000	0	-10 000	0

Hanketta ei toteutettu, koska budjetoidut varat eivät riittäneet hankkeen toteuttamiseen päivitettyjen suunnitelmien mukaisesti. Suunnittelua siirretään tarvittaessa eteenpäin .

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7615 Teollisuuskadun jalankulku- ja pyöräilyväylä							
Menot	-344 000	131 %	-229 151	-64 000	-127 502	-191 502	-222 225
Tulot	155 000	100 %	140 000	15 000	0	15 000	15 535
Netto	-499 000	59 %	-89 151	-49 000	-127 502	-176 502	-206 690

Hanke ylittää talousarvion suunnitteluasiakirjoissa olleiden virheiden ja lisätöiden vuoksi. 344 000 euron kokonaisbudjetin arvioidaan ylittyvän noin 75 000 eurolla. Urakoitsijan kustannusvastuu suunnitteluasiakirjoissa olleista virheistä on otettu huomioon (sekä vesihuollon että liikenteen osalta), mutta ei suunnittelukonsultti Sitowisen noin 15 000 euron? hyvitystä, joka kirjataan . Paraisten kaupunki sai Traficomilta avustusta yhteensä 155 000 euroa vesihuoltoon

7618 Riistatie, hulevesijärjestelmä

Menot	-115 000	12 %	0	-15 000	0	-15 000	-13 660
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-115 000	12 %	0	-15 000	0	-15 000	-13 660

7701 VV-johtojen saneeraus ja täydennys

Menot	-100 000	53 %	0	-50 000	0	-50 000	-53 349
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-100 000	53 %	0	-50 000	0	-50 000	-53 349

7720 Korppoon puhdistamon saneeraus

Menot	-750 000	100 %	-77 331	-750 000	0	-750 000	-675 498
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-750 000	100 %	-77 331	-750 000	0	-750 000	-675 498

Korppoon jätevedenpuhdistamon laajennus sekä saneeraus. Ympäristöluvan mukaisten raja-arvojen saavuttamiseksi. Hanke valmistuu 12/2023. Hanke myöhässä. Lisäbudjettia anotaan ja valmistuminen 02/2024

7724 Puhdistamojen uusiminen

Menot	-50 000	214 %	-65 173	-50 000	20 000	-30 000	-41 941
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-50 000	214 %	-65 173	-50 000	20 000	-30 000	-41 941

Norrbyn jätevedenpuhdistamon kehittäminen ja saneeraus. Ympäristöluvan mukaisten raja-arvojen saavuttamiseksi.

Käynnissä. Valmis. Yleinen kustannusnousu sekä korjattavien putkiosuukien määrän kasvu.

7740 Kirkkosalmenranta, suunnitelma + toteutus

Menot	-50 000	0 %	0	-50 000	50 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-50 000	0 %	0	-50 000	50 000	0	0

Kirkkosalmen kunnallistekniikan siirto. Odottaa suunnitelmia.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7742 Ersbyn kiertolinja							
Menot	-160 000	124 %	-12 850	-160 000	0	-160 000	-185 380
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-160 000	124 %	-12 850	-160 000	0	-160 000	-185 380
Skräbbölen asuinalueen veden saannin turvaaminen. Veden laadun parantaminen. Käynnissä. Valmistuu syksyn aikana. Projekti valmis. Yllättävät lisä- ja muutostyöt johtaneet budjettiylitykseen.							
7745 Paraisten viemäriverkosto, saneeraus							
Menot	-450 000	83 %	0	-250 000	-95 000	-345 000	-373 691
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-450 000	83 %	0	-250 000	-95 000	-345 000	-373 691
Vanhojen betoniviemäreiden sukitus. Vanhojen betonikaivojen saneeraus pinnoittamalla. Monivuotinen projekti. Jatkuu vuoden loppuun. Valmis.							
7747 Saariston verkostot, saneeraus							
Menot	-100 000	89 %	0	-50 000	-39 000	-89 000	-88 952
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-100 000	89 %	0	-50 000	-39 000	-89 000	-88 952
Romahtaneen viemärin korjaus, Nauvon palloiluhalli. Lääkäritien saneeraus, jotta uusi rivitalo saadaan kytkettyä kunnallistekniikkaan. Vesijohdon saneeraus sekä siirto, Ernholm.							
7749 Saariston vesimittarit							
Menot	-20 000	232 %	-21 086	-20 000	-5 238	-25 238	-25 238
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	232 %	-21 086	-20 000	-5 238	-25 238	-25 238
Saariston vesimittareiden vaihto etäluettaviin vesimittareihin. Valmis 12/2023.							
7750 Vesitorni							
Menot	-40 000	96 %	0	-40 000	0	-40 000	-38 395
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-40 000	96 %	0	-40 000	0	-40 000	-38 395
7751 Uusi asuinalue							
Menot	-15 000	0 %	0	-15 000	15 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-15 000	0 %	0	-15 000	15 000	0	0

Nimeämättömän asuinalueen suunnittelu. Ei aloitettu.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
--	----------------	--------------------------------------	---------------------------------	---------------------	---------------------------	-------------------------------------	-----------------------

7755 Skräbbölen aluesaneeraus, putket

Menot	-80 000	59 %	-4 520	-50 000	0	-50 000	-42 452
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-80 000	59 %	-4 520	-50 000	0	-50 000	-42 452

Vanhojen viemäreiden ja vesijohtojen uusiminen katujen uusimisen yhteydessä.

Monivuotinen projekti. Käynnissä. Vuoden 2023 osalta päättynyt.

7757 Varosäiliöt, PAX ja metanoli

Menot	-20 000	461 %	-56 602	-20 000	-14 636	-34 636	-35 506
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	461 %	-56 602	-20 000	-14 636	-34 636	-35 506

Tukesin määräämä varosäiliö metanolille. Valmis vuodelta 2023 ja jatkuu vuonna 2024.

7758 Teollisuuskatu, vesilinjat

Menot	-20 000	745 %	-62 482	-20 000	-66 431	-86 431	-86 431
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	745 %	-62 482	-20 000	-66 431	-86 431	-86 431

7759 Suohaka, vesi ja viemäri

Menot	-100 000	64 %	-5 499	-100 000	0	-100 000	-58 896
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-100 000	64 %	-5 499	-100 000	0	-100 000	-58 896

Klockarberget, uusi alue. Toteutus 2023/2024. Urakan myöhäinen aloitusajankohta on siirtänyt urakan painopistettä vuodelle 2024.

7760 Norrgårds, Bläsnäs, vesi ja viemäri

Menot	-20 000	95 %	0	-20 000	0	-20 000	-18 900
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-20 000	95 %	0	-20 000	0	-20 000	-18 900

Uudelle rivitalolle rakennettava kunnallistekniikka. Suunnitelmat puuttuvat. Projekti valmis.

**7763 Pumppaamojen saneeraus, 4
kpl**

Menot	-40 000	58 %	0	-40 000	0	-40 000	-23 353
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-40 000	58 %	0	-40 000	0	-40 000	-23 353

Munkvik 1 sähkökeskuksen vaihto. Valmis.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7764 Pumppaamojen saneeraus, 3 kpl							
Menot	-60 000	89 %	0	-30 000	-21 261	-51 261	-53 381
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-60 000	89 %	0	-30 000	-21 261	-51 261	-53 381
Ernholmin ranta, uusi pumppaamo. Finnby gammelgård, saneeraus. Nauvon pääpumppaamon sähkökeskus. Korppoon pääpumppaamon saneeraus							
7767 Riistatie, VV-verkoston laajennus							
Menot	-90 000	13 %	0	-10 000	0	-10 000	-11 290
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-90 000	13 %	0	-10 000	0	-10 000	-11 290
7768 Koulukatu, VV-saneeraus							
Menot	-315 000	3 %	0	-15 000	0	-15 000	-9 450
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-315 000	3 %	0	-15 000	0	-15 000	-9 450
7903 Puhdistamon automaatio							
Menot	-120 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-120 000	0 %	0	-20 000	20 000	0	0
Norrbyn jätevedenpuhdistamon automaation uusimisen suunnittelu. Ei aloitettu.							
7904 Alavesisäiliö							
Menot	-70 000	84 %	0	-70 000	0	-70 000	-59 009
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-70 000	84 %	0	-70 000	0	-70 000	-59 009
7905 Hessundinsalmen silta							
Menot	-370 000	52 %	0	-185 000	0	-185 000	-193 432
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-370 000	52 %	0	-185 000	0	-185 000	-193 432
Uuden sillan tieltä siirrettävä vesihuolto. 12/2023 käynnissä. Allianssi tekee. Valmis 2024.							
7909 Verkanin siirrettävä osmoosilaitos							
Menot	-115 000	8 %	0	-15 000	0	-15 000	-9 691
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-115 000	8 %	0	-15 000	0	-15 000	-9 691
Korppoon vedenhankintasuunnitelma valmis.							

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
7910 Isoniitty, vesi ja viemäri							
Menot	-610 000	0 %	0	-10 000	10 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-610 000	0 %	0	-10 000	10 000	0	0
Uuden asuinalueen kunnallistekniikan suunnittelu. Ei aloitettu.							
7911							
Jätevedenpuhdistamorakennus							
Menot	-175 000	0 %	0	-50 000	50 000	0	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-175 000	0 %	0	-50 000	50 000	0	0
Norrbyn jätevedenpuhdistamon energiaremontin suunnittelu. Ei aloitettu.							
7200 Maa- ja vesialueiden osto							
Menot	-300 000	55 %	0	-300 000	0	-300 000	-164 033
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-300 000	55 %	0	-300 000	0	-300 000	-164 033
5300 Nilsbyn koulu							
Menot	-70 000	133 %	-26 136	-70 000	0	-70 000	-67 135
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-70 000	133 %	-26 136	-70 000	0	-70 000	-67 135
5317 Paraisten luovuuskeskus							
Menot	-19 740 000	88 %	-10 961 596	-6 500 000	0	-6 500 000	-6 386 439
Tulot	0	N.A.	2 691	0	0	0	10 764
Netto	-19 740 000	88 %	-10 958 905	-6 500 000	0	-6 500 000	-6 375 675
5322 Koulukeskus, aggregaatti							
Menot	-280 000	90 %	0	-280 000	0	-280 000	-250 749
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-280 000	90 %	0	-280 000	0	-280 000	-250 749
5339 Utön koulu, suunnittelu							
Menot	-63 030	106 %	-36 383	-40 000	0	-40 000	-30 273
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-63 030	106 %	-36 383	-40 000	0	-40 000	-30 273

Kahden keittiön korjaus ja ulkoalueen kunnostaminen, suunnittelu sekä toimenpiteet jatkuvat.

INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMINEN 31.12.2023	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
--	----------------	--------------------------------------	---------------------------------	---------------------	---------------------------	-------------------------------------	-----------------------

5348 Satuniitty, suunnittelu

Menot	-15 000	0 %	0	-15 000	0	-15 000	0
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-15 000	0 %	0	-15 000	0	-15 000	0

Suunnittelua siirretään tarvittaessa eteenpäin.

5350 Aktivoiva tapaamispaikka, Korppoo

Menot	-170 000	56 %	0	-100 000	0	-100 000	-95 511
Tulot	0	N.A.	0	0	0	0	0
Netto	-170 000	56 %	0	-100 000	0	-100 000	-95 511

Hanke on myöhässä. Asennus- ja maanrakennustöiden kilpailutus tehtiin keväällä. Pidentetyn kilpailutusajan jälkeen

hankinta keskeytettiin taloudellisista syistä. Tarjouksia saatiin yksi eikä se vastannut taloudellisesti hankkeen laajuutta ja kustannusarviota. Hanke on suunniteltu toteutettavaksi syksyllä 2023

hyväksytyn talousarvion ja tavoitteiden mukaisesti.

KAUPUNKI YHTEENSÄ	Kustannusarvio	Josta 31.12.2023 käytetty %	Edellisten vuosien käyttö	Talousarvio 2023	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 31.12.2023
Menot	-35 165 030	67 %	-11 702 875	-12 587 000	-113 275	-12 700 275	-11 872 321
Tulot	355 993	131 %	142 691	195 000	0	195 000	324 669
Netto	-34 809 037	66 %	-11 560 184	-12 392 000	-113 275	-12 505 275	-11 547 651

2.7. Rahoituslaskelma

	Talousarvio 2023	Muutettu talousarvio 2023	Toteuma 2023	Poikkeama 2023
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	8 245 859	8 826 988	10 232 516	1 405 528
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-250 000	-66 420	43 733	110 153
	7 995 859	8 760 568	10 276 249	1 515 681
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-12 587 000	-12 700 275	-11 856 135	844 140
Rahoitusosuudet investointimenoihin	135 000	135 000	75 817	-59 183
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	310 000	126 420	305 120	178 700
	-12 142 000	-12 438 855	-11 475 198	963 657
Toiminnan ja investointien kassavirta	-4 146 141	-3 678 287	-1 198 949	2 479 338
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen vähennykset	0	0	8 828	8 828
	0	0	8 828	8 828
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6 500 000	6 500 000	5 000 000	-1 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 618 645	-2 618 645	-2 868 646	-250 001
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	0	0	2 360 494	2 360 494
	3 881 355	3 881 355	4 491 848	610 493
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset			-103 804	-103 804
Vaihto-omaisuuden muutos			3 266	3 266
Saamisten muutos			1 338 655	1 338 655
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos			-4 354 619	-4 354 619
	0	0	-3 116 501	-3 116 501
Rahoituksen rahavirta	3 881 355	3 881 355	1 384 175	-2 497 180
Rahavarojen muutos	-264 786	203 068	185 226	
Rahavarat 31.12.			2 565 704	
Rahavarat 01.01.			-2 354 306	
			211 398	

3.1 Tilinpäätöslaskelmat

3.1. Tuloslaskelma

	Kaupunki		Konserni	
	Tilinpäätös 2023	Tilinpäätös 2022	Tilinpäätös 2023	Tilinpäätös 2022
Toimintatuotot				
Myyntituotot	4 355 622,55	4 972 475,18		
Maksutuotot	1 648 521,01	6 100 869,42		
Tuet ja avustukset	3 053 184,12	3 152 855,83		
Muut toimintatuotot	8 056 681,51	4 273 181,58		
	17 114 009,19	18 499 382,01	21 077 399,61	55 743 950,90
Toimintakulut				
Henkilöstömenot				
Palkat ja palkkiot	-27 148 556,55	-44 068 653,82		
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-5 601 186,95	-8 952 022,92		
Muut henkilösivukulut	-914 515,14	-1 658 795,77		
Palvelujen ostot	-17 951 940,02	-56 606 246,68		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 518 178,76	-6 997 413,24		
Avustukset	-1 646 661,19	-3 342 882,60		
Muut toimintakulut	-2 551 517,44	-2 932 880,38		
	-61 332 556,05	-124 558 895,41	-64 426 717,66	-160 005 830,46
Osuus osakkuusyhteisöjen tuloksesta			-3 523,37	-32 460,91
Toimintakate	-44 218 546,86	-106 059 513,40	-43 352 841,42	-104 294 340,47
Verotulot	43 479 382,31	77 254 399,80	43 479 382,31	77 254 399,80
Valtionosuudet	10 717 475,00	35 250 792,00	10 717 475,00	35 250 792,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	2 652,68	275,64	19 986,64	8 588,09
Muut rahoitustuotot	1 174 895,61	340 789,80	1 102 782,19	253 912,82
Korkokulut	-875 154,16	-801 683,16	-913 858,38	-1 018 329,13
Muut rahoituskulut	-48 188,45	-20 617,65	-57 869,27	-48 743,44
	254 205,68	-481 235,37	151 041,18	-804 571,66
Vuosikate	10 232 516,13	5 964 443,03	10 995 057,07	7 406 279,67
Poistot ja arvonalentumiset	-7 470 451,58	-4 823 231,59	-8 059 269,21	-7 141 252,61
Tilikauden tulos	2 762 064,55	1 141 211,44	2 935 787,86	265 027,06
Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	41 152,92	41 679,59		
Tilikauden verot			-80 737,64	-90 156,66
Laskennalliset verot			-180,60	9 539,09
Vähemmistöosuudet			7 867,17	1 681,60
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 803 217,47	1 182 891,03	2 862 736,79	186 091,09

3.2. Tase

VASTAAVA	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	120 177 993,98	122 675 102,86	123 539 905,97	141 753 483,57
Aineettomat hyödykkeet	430 070,90	530 897,92	676 126,29	758 441,59
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	17 969,76	29 404,34
Muut pitkävaikutteiset menot	430 070,90	530 897,92	658 156,53	729 037,25
Aineelliset hyödykkeet	109 516 755,57	105 982 386,06	118 526 913,11	135 977 636,79
Maa- ja vesialueet	16 177 911,68	16 054 492,90	16 325 467,47	16 665 534,28
Rakennukset	60 762 328,47	48 063 606,96	67 929 022,90	72 643 142,65
Kiinteät rakenteet ja laitteet	30 882 963,33	30 142 414,85	30 912 111,47	30 217 430,55
Koneet ja kalusto	764 768,81	215 627,22	1 149 756,62	2 784 110,60
Muut aineelliset hyödykkeet	8 409,40	9 849,40	1 289 504,37	1 345 711,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	920 373,88	11 496 394,73	921 050,28	12 321 707,01
Sijoitukset	10 231 167,51	16 161 818,88	4 336 866,57	5 017 405,19
Osakkuusyhteisöosuudet			29 463,08	449 945,38
Osakeet ja osuudet	10 231 167,51	16 126 818,88	4 237 713,81	4 479 491,28
Lainasaamiset	0,00	35 000,00	0,00	36 415,29
Muut sijoitukset	0,00	0,00	69 689,68	51 553,24
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	106 846,30	107 210,79	786 202,06	747 734,55
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	211 122,94	168 390,62
Muut toimeksiantojen varat	106 846,30	107 210,79	575 079,12	579 343,93
VAIHTUVAT VASTAAVAT	7 318 335,05	8 584 171,82	9 549 411,46	14 848 406,17
Vaihto-omaisuus	5 123,76	143 703,12	77 522,78	676 750,50
Aineet ja tarvikkeet	5 123,76	140 704,61	74 359,76	671 827,97
Valmiit tuotteet	0,00	0,00	3 163,02	1 924,02
Ennakkomaksut	0,00	2 998,51	0,00	2 998,51
Saamiset	4 747 507,49	6 086 162,90	5 524 530,12	8 957 854,98
Lyhytaikaiset saamiset				
Myyntisaamiset	1 816 439,55	2 831 838,25	2 214 096,28	4 566 891,51
Lainasaamiset	16 000,00	16 000,00	16 000,00	16 000,00
Muut saamiset	1 042 043,59	1 810 203,52	1 374 332,24	2 484 704,27
Siirtosaamiset	1 873 024,35	1 428 121,13	1 920 101,60	1 890 259,20
Rahoitusarvopaperit	6 702,73	6 702,73	261 741,67	294 472,71
Osakkeet ja osuudet	6 702,73	6 702,73	6 717,86	6 717,86
Muut arvopaperit	0,00	0,00	255 023,81	287 754,85
Rahat ja pankkisaamiset	2 559 001,07	2 347 603,07	3 685 616,89	4 919 327,98
	127 603 175,33	131 366 485,47	133 875 519,49	157 349 624,29
	Kaupunki		Konserni	

VASTATTAVAA	2023	2022	2023	2022
OMA PÄÄOMA	67 450 035,88	68 233 685,52	70 665 905,79	71 758 967,32
Peruspääoma	53 555 774,72	57 142 641,83	53 555 774,72	57 142 641,83
Peruspääoma säätiöissä	0,00	0,00	0,00	1 518,56
Muut omat rahastot	124 034,45	124 034,45	254 524,21	273 801,75
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 967 009,24	9 784 118,21	13 992 870,07	14 154 914,09
Tilikauden yli-/alijäämä	2 803 217,47	1 182 891,03	2 862 736,79	186 091,09
VÄHEMMISTÖSUUS			388 013,42	420 680,11
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	592 491,46	633 644,38	0,00	0,00
Kertynyt poistoero	592 491,46	633 644,38	0,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET	1 563 347,61	1 463 347,61	1 563 347,61	2 776 524,46
Eläkevaraukset	0,00	0,00	0,00	4 218,31
Pakolliset varaukset	1 563 347,61	1 463 347,61	1 563 347,61	2 772 306,15
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 341 711,92	1 445 880,42	2 021 067,68	2 087 137,95
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00	211 122,94	168 390,62
Muut toimeksiantojen pääomat	1 341 711,92	1 445 880,42	1 809 944,74	1 918 747,33
VIERAS PÄÄOMA	56 655 588,46	59 589 927,54	59 237 184,99	80 306 314,45
Pitkäaikainen	16 847 924,29	15 217 549,05	19 576 598,54	26 758 506,93
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	16 735 000,00	15 102 500,00	19 396 962,93	26 617 176,12
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00	0,00	2 971,13
Saadut ennakot	21 451,71	19 851,47	21 451,71	19 851,47
Ostovelat	0,00	0,00	44 987,60	826,63
Muut pitkäaikaiset velat	91 472,58	95 197,58	91 472,58	95 197,58
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Laskennalliset verovelat			21 723,72	22 484,00
Lyhytaikainen	39 807 664,17	44 372 378,49	39 660 586,45	53 547 807,52
Joukkovelkakirjalainat	25 000 000,00	23 000 000,00	25 000 000,00	23 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 207 673,53	2 617 500,00	3 316 621,06	5 417 101,30
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	1 145,52	0,00	1 145,52
Lainat muilta luotonantajilta	1 056 708,29	786 387,84	0,00	0,00
Saadut ennakot	0,00	0,00	133 324,34	238 161,72
Ostovelat	4 785 954,28	7 557 638,43	5 236 112,45	9 981 585,66
Muut lyhytaikaiset velat	1 038 300,22	1 513 657,76	1 113 735,98	2 102 460,29
Siirtovelat	4 719 027,85	8 896 048,94	4 860 792,62	12 807 353,03
	127 603 175,33	131 366 485,47	133 875 519,49	157 349 624,29

3.3. Rahoituslaskelma

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirta				
Tulorahoitus				
Vuosikate	10 232 516,13	5 964 443,03	10 995 057,07	7 406 279,67
Tilikauden verot			-80 737,64	-90 156,66
Tulorahoituksen korjaukset	43 732,73	-210 787,30	45 766,09	-197 735,42
Investoinnit				
Käyttöomaisuuden investointimenoihin	-11 856 134,55	-11 431 439,85	-13 211 542,06	-20 016 349,81
Rahoitusosuudet investointimenoihin	75 816,58	142 691,00	75 816,58	358 574,78
Käyttöomaisuuden myyntitulot	305 120,00	458 672,00	306 610,01	528 001,29
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta	-1 198 949,11	-5 076 421,12	-1 869 029,95	-12 011 386,15
Rahoitustoiminnan kassavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0,00	0,00	-66 789,88	-2 500,00
Antolainauksen vähennykset	35 000,00	8 828,18	35 000,00	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	5 000 000,00	10 000 000,00	6 065 170,21	17 461 912,97
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 868 645,52	-2 423 721,88	-2 987 549,32	-4 313 521,19
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	2 360 493,98	-6 801 272,20	2 363 058,85	-5 535 631,41
Oman pääoman muutokset	0,00	0,00	0,00	75 161,90
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-103 804,01	-106 027,58	-103 804,01	-105 296,68
Vaihto-omaisuuden muutos	3 266,41	64 273,03	16 505,41	116 331,56
Lyhytaikaisten saamisten muutos	1 338 655,41	677 490,41	777 818,79	1 258 016,16
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-4 354 619,16	313 573,32	-4 079 091,13	75 979,64
Rahoitustoiminnan nettokassavirta	1 410 347,11	1 733 143,28	2 020 318,92	9 030 452,95
Kassavarojen muutos	211 398,00	-3 343 277,84	151 288,97	-2 980 933,20
Kassavarat 31.12.	2 565 703,80	2 354 305,80	3 947 358,56	5 213 800,69
Kassavarat 01.01.	-2 354 305,80	-5 697 583,64	-3 796 069,59	-8 194 733,89
	211 398,00	-3 343 277,84	151 288,97	-2 980 933,20

3.4. Liitetiedot

Yleiset liitetiedot

- 3.4.1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tuloslaskelman liitetiedot

- 3.4.2. Toimintatuotot
 3.4.3. Verotulojen erittely
 3.4.4. Valtionosuuksien erittely
 3.4.5. Palvelujen ostojen erittely
 3.4.6. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet
 3.4.7. Pakollisten varausten erittely
 3.4.8. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot
 3.4.9. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

- 3.4.10. Pysyvien vastaavien hyödykkeet
 3.4.11. Pysyvien vastaavien sijoitukset
 3.4.12. Omistukset muissa yhteisöissä
 3.4.13. Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä
 3.4.14. Lyhytaikaisten siirtosaamisten erittely

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

- 3.4.15. Selvitys oman pääoman muutoksista
 3.4.16. Selvitys poistoeron muutoksista
 3.4.17. Pitkäaikaiset velat
 3.4.18. Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä osakkuus- ja muille omistusyhteisöille
 3.4.19. Sekkilimiitti
 3.4.20. Pitkäaikaisten muiden velkojen erittely
 3.4.21. Lyhytaikaisten siirtovelkojen erittely

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

- 3.4.22. Vakuudet
 3.4.23. Vuokravastuut, työ- ja muut vakuudet sekä muut taloudelliset vastuut
 3.4.24. Takausvastuut
 3.4.25. Korkosuojaukset

Henkilöstöä ja tilintarkastajan palkkiota koskevat liitetiedot

- 3.4.26. Tilikauden henkilöstökulut
 3.4.27. Henkilöstön lukumäärä
 3.4.28. Puolueille tai puolueyhdistyksille tilitetyt luottamushenkilömaksut
 3.4.29. Tilintarkastajan palkkio

3.4.1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu kirjanpitolakia ja Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia ohjeita noudattaen.

Tilinpäätöksen laadinnassa on noudatettu suoriteperiaatetta, verotuotot on kirjattu tilitysten perusteella.

Konsolidointiperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki Paraisten kaupungin tytäryhtiöt, osakkuusyhtiöt ja osuudet kuntayhtymissä. Luettelo kaupungin osuuksista tytäryhtiöissä, osakkuusyhtymissä ja kuntayhtymissä on liitetiedossa 3.4.12.

Tytäryhtiöt on yhdistelty ohjeistuksen mukaista helpotettua hankintamenomenetelmää noudattaen, osakkuusyhtiöosuudet on sisällytetty pääomaosuusmenetelmää käyttäen ja osuudet kuntayhtymissä on sisällytetty konsernitilinpäätökseen omistusosuuksien suhteessa.

Vähemmistöosuudet on eroteltu omaksi eräkseen konsernitaseessa. Vähemmistöosuuksien laskennassa on huomioitu poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset sekä niiden muutos, nämä on jaettu ennen yhdistelyä laskennalliseen verovelkaan ja omaan pääomaan.

Konsernin sisäisten erien vaikutus on eliminoitu, niihin ei ole sisällytetty merkittäviä sisäisiä katteita.

Kertyneet poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen omaan pääomaan ja laskennallisiin verovelkoihin jaettuna. Poistoeron ja vapaaehtoisten varausten muutos on jaettu laskennallisen verovelan tai -saatavan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Pysyvien vastaavien omaisuuserien arvostus

Pitkävaikutteiset omaisuuserät on arvostettu suunnitelman mukaisilla poistoilla vähennettyyn nettohankintamenoon tai sitä pienempään todennäköiseen arvoon. Omaisuuserän arvo perustuu sen käyttöarvoon tai milloin erä ei ole kaupungin omassa käytössä, sen todennäköiseen käypään arvoon.

Nettohankintameno on sisällytetty omaisuuserän suorat hankintakustannukset rahoitusosuuksilla vähennettynä. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kaupunginvaltuuston hyväksymän kulloinkin voimassaolevan poistosuunnitelman mukaan.

Aktivoiduissa omaisuuserissä noudatetaan niitä poistoajkoja jotka olivat voimassa aktivointihetkellä.

Vaihtuvien vastaavien arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen hankintamenoonsa FIFO-periaatteen mukaisesti tai sitä alempaan todennäköiseen arvoonsa. Saamiset ja rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen alkuperäiseen arvoonsa tai sitä pienempään todennäköiseen arvoonsa.

Korkosuojausinstrumentit

Rahoituspolitiikkansa mukaisesti kaupunki käyttää johdannaissopimuksia korkoriskiltä suojautuakseen. Kaupunki on tehnyt rahoituslaitosten kanssa koronvaihtosopimuksia, joiden tarkoitus on suojata kaupunkia koronmuutoksilta. Instrumentit on hankittu tarkoituksena pitää ne eräpäivään asti ja niiden määrä alittaa suojatun lainamäärän. Suojaukset on arvioitu tehokkaiksi ja suojausinstrumenteista aiheutuneet kulut on esitetty ajan kulumiseen perustuen korkokuluihin.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuodet 2022 ja 2023 eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia johtuen sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen vaikutuksista kaupungin ja konsernin toimintaan, sekä kaupungin organisaatiomuutoksesta aiheutuneet muutokset sekä vastuualueisiin että sektoreihin 1.1.2023 alkaen.

Sosiaali- ja terveyshuollon kiinteistöjen vuokratulot ovat vuoden 2022 tilinpäätöksessä sisäisinä vuokratuloina mutta vuoden 2023 tilinpäätöksessä ne ovat ulkoisina vuokratuloina.

Kaupungille on vuden aikana aiheutunut lisäkuluja n. 1 M€ uponneen troolarin aiheuttamasta öljyvuodosta. Tuloslaskelmaan on kirjattu avustustuloiksi vastaava summa koska lähdemme siitä että Öljyntorjunrahasto myöntää avustuksen vuodelle.

Vuoden aikana myytiin korkosuojaus noin 978 000 euroa.

Kahden vanhan koulurakennuksen purku Koulukadulla aiheutti lisäpoiston noin 2,5 M€.

3.4.2. Ulkoiset toimintatuotot

		Kaupunki 2023	Konserni 2023
Vaali	Vaali	28 474	28 474
Hallinto ja tukipalvelut	Hallinto	2 539	168 440
	Viestintä ja markkinointi	13 663	13 663
	Ikt ja digitalisointi	180 885	180 885
	Henkilöstö	72 593	72 593
	Talous	236 240	236 240
	Hnkkeet	1 194 449	1 292 010
	Tekniikka ja infra	1 241 864	1 241 832
	Tilapalvelut	6 218 714	6 999 724
	Vesihuolto	3 869 318	3 763 671
	Energiapalvelut	0	2 375 561
Elinvoima	Hyvinvonti	522 285	522 118
	Elinkeino ja matkailu	175 691	175 691
	Kansalaisopisto	144 942	144 942
	Kulttuuri ja vapaa-aika	210 841	248 401
	Kirjasto	15 548	15 548
	Lupapiste	608 734	607 944
	Mittaus	732 646	711 918
	Kaavoitus	64 627	64 627
Kasvatus ja koulutus	Varhaiskasvatus	715 558	715 558
	Ruotsinkielinenkielinen koulutus	236 714	236 714
	Suomenkielinen koulutus	627 683	1 260 846
	Yhteensä	17 114 009	21 077 400

		Kaupunki 2022	Konserni 2022
Hallintopalvelut	Valtiolliset/Kunnalliset vaalit	37 742	37 742
	Hallinto	7 431	211 981
	Ikt-palvelut	1 250	1 250
Henkilöstöpalvelut	Henkilöstö	79 677	79 677
Talouspalvelut	Talous	619	619
	Omaisuuuden myynti	303 242	303 242
Elinkeinopalvelut	Elinkeinoelämä	164 909	164 909
	Viestintä	13 522	13 522
	Hankkeet	1 020 701	1 106 242
Tekniset tukipalvelut	Tekninen hallinto	1 219	1 219
	Kiinteistöt	1 606 690	2 442 109
	Palvelutoiminnot	45 396	8 123
	Liikenneväylät	268 551	266 945
	Vesipalvelut	3 774 899	3 670 118
	Energiapalvelut	0	2 109 270
Sivistys	Varhaiskasvatus	909 410	909 410
	Ruotsinkielinenkielinen koulutus	377 272	377 272
	Suomenkielinen koulutus	646 034	1 282 306
	Kulttuuri	227 788	258 444
	Kirjasto	13 616	13 616
	Joukkoliikenne	0	0
Sosiaali- ja terveysosasto	Sosiaalipalvelut	884 786	3 759 997
	Perhepalvelut	183 610	183 610
	Vanhustenhuolto	3 595 533	3 595 195
	Terveystenhuolto	2 784 109	2 779 582
	Erikoissairaanhoido	87 100	30 723 442
Ympäristösosasto	Yhdyskuntasuunnittelu	871 805	851 638
	Ympäristönsuojelu	23 927	23 927
	Rakennusluvut	568 544	568 544
	Yhteensä	18 499 382	55 743 951

3.4.3. Verotulojen erittely

	2023	2022
Kunnan tulovero	30 541 318	63 195 660
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 627 622	4 041 575
Kiinteistövero	10 310 442	10 017 165
Yhteensä	43 479 382	77 254 400

3.4.4. Valtionosuuksien erittely

	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	8 710 970	28 377 476
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	871 152	985 428
Siitä: harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-379 920	-292 032
Menetettyjen verotulojen korvaus	2 386 425	7 165 348
Sammanlagt	10 717 475	35 250 792

3.4.5. Palvelujen ostojen erittely

	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	2 016 439	35 787 986
Muiden palvelujen ostot	15 935 501	20 818 261
Yhteensä	17 951 940	56 606 247

3.4.6. Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Käyttöomaisuus, josta tehdään poistoja, on vahvistettu etukäteen laaditulla poistosuunnitelmalla. Suunnitelman mukaiset poistot lasketaan käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen pitoajan mukaan.

Käyttöomaisuudelle joka kuntayhdistymisen kautta siirtyi Paraisten, Nauvon, Korppoon, Houtskarlin ja Iniön kunnista tehdään poistoja aikaisempien kuntien poistosuunnitelmien mukaan. Käyttöomaisuus joka otettiin käyttöön 1.1.2009 poistetaan uuden poistosuunnitelman mukaan, joka vahvistettiin uudelle kaupungille. 1.1.2015 tuli voimaan poistosuunnitelman muutos, joka lyhensi poistoaikoja. Seuraava muutos astui voimaan 1.1.2017 jolloin myös poistoaikoja lyhennettiin ja uusia ryhmittelyjä otettiin käyttöön. 1.1.2017 jälkeen otettu käyttöomaisuus poistetaan seuraavan poistosuunnitelman mukaan.

	suositus	poistoaika/vuosi
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	5-20	oikeuden voimassaoloaika
Liikearvo	2-5	5
Muut pitkävaikutteiset menot		
Lisenssit		lisenssin voimassaoloaika
Atk-ohjelmat	2-5	4
Muut	2-5	5
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		ei poistoaikaa
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	20-50	40
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-30	20
Talousrakennukset	10-20	20
Vapaa-ajan rakennukset	20-30	30
Asuinrakennukset	30-50	40
Kevytrakenteiset rakennukset ja rakenteet		10
Rakennusten peruskorjaukset		20
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	15-20	20
Sillat, laituri ja uimalat	10-30	15
Muut maa- ja vesirakenteet	15-30	20
Vedenjakeluverkosto	30-40	30
Viemäriverkko	30-40	30
Kaukolämpöverkko	20-30	30
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15-20	20
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10-12	10
Maakaasuverkko	20-25	20
Muut putki- ja kaapeliverkot	15-20	15
Sähkö-, vesi- yms.laitosten laitoskoneet ja laitteet	10-20	15
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15-20	15
Liikenteen ohjauslaitteet	10-15	15
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10-15	15
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	15-20	15
Puiset alukset ja muut uivat työkoneet	8-15	15
Muut kuljetusvälineet	4-7	5
Muut liikkuvat työkoneet	5-10	5
Muut raskaat koneet	10-15	10
Muut kevyet koneet	5-10	5
Sairaala-, terveydenhuolto- yms.laitteet	5-15	10
Muut laitteet ja kalusteet	3-5	4
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat		käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet		ei poistoaikaa

3.4.7. Pakollisten varausten erittely

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Kaatopaikan maisemointi 1.1.	1 463 348	1 363 348	1 463 348	1 463 348
Varausten lisäys	100 000	100 000	100 000	100 000
Istandsättande av avstjälpningsplatsen 31.12.	1 563 348	1 463 348	1 563 348	1 563 348
Eläkevastuu 1.1.	0	0	0	4 132
Varausten lisäys/vähennys	0	0	0	87
Eläkevastuu 31.12.	0	0	0	4 218
Potilasvakuutuksen vastuuvaraus 1.1.	0	0	0	1 336 641
Varausten lisäys	0	0	0	-27 682
Potilasvakuutuksen vastuuvaraus 31.12.	0	0	0	1 308 959
Pakolliset varaukset yhteensä	1 563 348	1 463 348	1 563 348	2 876 524

3.4.8. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	96 040	286 440	96 040	110 458
Rakennusten myyntivoitot	0	0	0	0
Muut myyntivoitot	13 807	16 802	15 297	26 776
Myyntivoitot yhteensä	109 848	303 242	111 338	137 234
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	0	-481	0	0
Rakennusten myyntitappiot	-23 580	0	-23 580	0
Muut myyntitappiot	-30 000	0	-30 000	-32 026
Myyntitappiot yhteensä	-53 580	-481	-53 580	-32 026

3.4.9. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteistöistä	148 723	212 993
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0	69 408
Yhteensä	148 723	282 401

3.4.10. Pysyvien vastaavien hyödykkeet										
	Aineettomat hyödykkeet		Aineelliset hyödykkeet							Yhteensä
	Aineettomat oikeudet	Yhteensä	Maa-alueet	Kiinteistöjen liittymismaksut	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hyödykkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	
Kirjanpitoarvo 1.1.	530 898	530 898	15 797 529	256 964	48 063 607	30 142 415	190 312	11 496 395	8 409	105 955 631
Lisäykset tilikauden aikana	0	0	164 033	8 266	6 437 826	3 099 330	651 474	857 310	0	11 218 240
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	-35 508	0	-40 308	0	-75 817
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-48 881	0	-178 979	0	0	0	0	-227 860
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	11 038 565	314 153	56 491	-11 393 023	0	16 186
Tilikauden poisto	-100 827	-100 827	0	0	-4 598 690	-2 637 427	-133 508	0	0	-7 369 625
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	430 071	430 071	15 912 681	265 230	60 762 328	30 882 963	764 769	920 374	8 409	109 516 756

3.4.11. Pysyvien vastaavien sijoitukset

Osakkeet ja osuudet					
	Osakkeet tytäryhtiöt	Osakkeet omistusyhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	5 757 562	165 829	190 387	3 516 674	9 630 451
Lisäykset	600 000	0	0	21 709	621 709
Vähennykset	0	0	0	-20 993	-20 993
Siirrot erien välillä	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 357 562	165 829	190 387	3 517 390	10 231 168

3.4.12. Konsernin tytäryhtiöt, kuntayhtymäosuudet ja osakkuusyhteisöt

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		Tilikauden voitosta/ tappiosta
				oma pääomasta	vierasta pääomasta	
Tytäryhtiöt						
Paraisten Kaukolämpö Oy	Parainen	100,00 %	100,00 %	4 025 522	492 619	274 761
Paraisten Nuoriso- ja Urheilutalo Oy	Parainen	84,70 %	84,70 %	2 245 390	994 512	-13 485
Länsi-Turunmaan Vuokratalot Oy	Parainen	100,00 %	100,00 %	3 506 073	1 236 585	10 240
Fastighet Ab Brinkhaga Kiinteistö Oy	Parainen		100,00 %	656 892	647 938	-7 049
Bostads Ab Nagu Millennium	Parainen		66,60 %	480 849	6 736	468
Bostads Ab Korpo Verknäs	Parainen		100,00 %	9 771	7 195	17
Bostads Ab Houtskärs Strandbrink	Parainen		100,00 %	314 058	1 800	-9 645
			Yhteensä	11 238 554	3 387 384	255 306
Kuntayhtymät						
Varsinais-Suomen liitto	Turku	3,47452 %	3,47452 %	82 122	61 692	213
Peimarin Koulutuskuntayhtymä	Kaarina	4,89435 %	4,89435 %	704 754	131 542	-26 654
			Yhteensä	786 877	193 234	-26 441
Seuraava osakkuusyhteisö on yhdistelty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä						
Ab Paris Oy	Parainen	35,10 %	35,10 %	42 368	34 694	-3 523

3.4.13. Saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	90 499	0	99 613
Lainasaamiset	0	0	0	0
Yhteensä	0	90 499	0	99 613
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0	5 540	0	38 271
Siirtosaamiset	0	0	0	122 003
Yhteensä	0	5 540	0	160 274
Saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0	484	0	562
Yhteensä	0	484	0	562
Saamiset yhteensä	0	96 523	0	260 450

3.4.14. Lyhytaikaisten siirtosaamisten erittely

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Jaksotetut palkat	0	448 769	0	448 769
Liikaa maksetut/jaksotetut vakuutusmaksut	0	5 966	0	5 966
Jaksotetut hankerahoitukset	143 746	342 019	143 746	1 378 038
Jaksotetut korot	463 515	68 496	463 515	0
Jaksotetut eläkemaksut	0	10 642	0	10 810
Kelan korvaus työterveyshuollosta	153 540	167 637	153 540	332 371
Korvaus Öljyntorjuntarahastolta	1 097 705	0	1 097 705	0
Muut saamiset	14 518	384 593	61 596	590 516
Yhteensä	1 873 024	1 428 121	1 920 102	2 766 469

3.4.15. Selvitys oman pääoman muutoksista

	Kaupunki	
	2023	2022
Peruspääoma	53 555 775	57 597 746
Aikaisempiin tilikausiin kohdistuva muutos	0	-455 104
Peruspääoma 31.12.	53 555 775	57 142 642
Vahinkorahasto		
Rahaston pääoma 1.1.	124 034	124 034
Rahaston käyttö tilikaudella	0	0
Rahaston pääoma 31.12	124 034	124 034
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 967 009	9 329 014
Siirto rahastoon tilikaudella	0	0
Edellisten tilikausien korjaukset	0	455 104
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	10 967 009	9 784 118
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 803 217	1 182 891
OMA PÄÄOMA	67 450 036	68 233 686

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto mukaisesti, lausunto 128 on kaupunki siirtänyt omaisuutta kaupungin taseesta hyvinvointialue Varhalle 1.1.2023.

Vuodenvaihteen 2022–2023 omaisuus, joka on siirtynyt, oli kokonaisuudessaan 3 586 867,11. Tämä arvo on lausunnon 128 mukaisesti kirjattu kaupungin kirjanpidossa peruspääoman vähennykseksi alkusaldon muutoksina tilinavauksessa päiväyksellä 1.1.2023.

Peruspääoma 31.12.2022 oli 57 142 641,83 euro ja Varhalle siirtyneen omaisuuden kirjausten jälkeen kaupungin peruspääom on 53 555 774,72 euro.

3.4.15. Selvitys oman pääoman muutoksista

	Konserni	
	2023	2022
Peruspääoma	53 555 775	57 597 746
Edellisten tilikausien korjauserät	0	-455 104
Peruspääoma 31.12.	53 555 775	57 142 642
Peruspääoma säätiöissä	0	1 519
Muut omat rahastot		
Rahaston pääoma 1.1.	254 524	273 802
Rahaston käyttö tilikaudella	0	0
Rahaston pääoma 31.12	254 524	273 802
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	13 992 870	13 583 494
Siirto rahastoon tilikaudella	0	0
Edellisten tilikausien korjauserät	0	571 420
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	13 992 870	14 154 914
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 862 737	186 091
OMA PÄÄOMA	70 665 906	71 758 967

Sosiaali- ja terveyshuollon uudistuksen aiheuttamien konsernirakenteen muutoksien johdosta konsernin oma pääoma vuosien 2022 ja 2023 välillä ei ole vertailukelpoinen.

3.4.16. Selvitys vapaaehtoisten varauksien muutoksista

	2023	2022
Poistoero		
Investointivaruksen perusteella kirjattu poistoero 1.1.	633 644	675 324
Poistoeron muutos	-41 153	-41 680
Poistoero 31.12.	592 491	633 644

3.4.17. Pitkäaikaiset velat

Pitkäaikaiset lainat jotka erääntyvät maksettavaksi myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 000 000	4 750 000
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Yhteensä	6 000 000	4 750 000

3.4.18. Velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille sekä osakkuus- ja muille omistusyhteisöille

	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0	125 642	0	106 897
Yhteensä	0	125 642	0	106 897
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0	1 191	0	318 436
Siirtovelat	0	0	0	190 686
Yhteensä	0	1 191	0	509 122
Velat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille				
Ostovelat	0	0	0	1 600
Yhteensä	0	0	0	1 600
Velat yhteensä	0	126 833	0	617 619

3.4.19. Shekkilimiitti

	2023	2022
Luotollisen shekkitilin limiitti 31.12. - siitä käyttämättä oleva määrä	0	0
	1 409 826	1 500 000

3.4.20. Pitkäaikaisten muiden velkojen erittely

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Liittymismaksut	72 643	72 643	72 643	72 643
Muut velat	18 830	22 555	18 830	18 830
Yhteensä	91 473	95 198	91 473	91 473

3.4.21. Lyhytaikaisten siirtovelkojen erittely

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	3 201 449	6 569 123	3 275 909	9 726 498
Korkojaksotukset	100 097	49 530	106 096	85 090
Hankkeiden siirtovelat	564 067	958 074	581 086	1 361 719
Muut siirtovelat muille	853 415	1 319 322	897 702	1 634 046
Yhteensä	4 719 028	8 896 049	4 860 793	12 807 353

3.4.22. Vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinityksiä kiinteistöihin	Konserni	
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 759 536	1 180 089
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	1 538 673	1 538 673

3.4.23. Vuokravastuut, työ- ja muut vakuudet sekä muut taloudelliset vastuut

	Kaupunki		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	128 805	162 706	142 293	497 335
Myöhemmin maksettavat	331 706	432 390	392 391	4 179 351
Yhteensä	460 511	595 096	534 684	4 676 685
Leasingvastuut yhteensä				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	783 160	591 881	783 943	745 209
Myöhemmin maksettavat	1 188 784	652 420	1 189 456	926 528
Yhteensä	1 971 944	1 244 301	1 973 400	1 671 737
Työ- ja muut sopimusvakuudet				
Ympäristöosasto	114 700	124 700		
Palvelutoiminnot	1 651 555	1 677 506		
Yhteensä	1 766 255	1 802 206		

Muut taloudelliset vastuut

Kaupungilla on vuokralle antamiinsa omakotitontteihin liittyvä lunastusvastuu. Ellei vuokralainen lunasta tonttia ja vuokrasopimus katkeaa tai sitä ei uusita, kaupunki lunastaa rakennusmassan lunastussummalla, joka lasketaan kaupunginvaltuuston hyväksymien sääntöjen mukaisesti. Kaupunki on 31.12.2023 mennessä tehnyt 18 vuokrasopimusta, joista voi seurata tällainen vastuu. Kaupunki on tehnyt myös asuntoyhtiöiden kanssa tonttimaata koskevia vuokrasopimuksia, joihin sisältyy vastaava lunastuslauseke rakennusten osalta.

Kaupunki on vuokrannut elinkeinonharjoittajille kiinteistöjä ja laitoksia vierasvenesatamiksi ja matkailuelinkeinotoiminnassa käytettäviksi rakennuksiksi. Sopimukseen sisältyy tavallisesti osapuolten keskinäinen sopimus siitä, korvataanko elinkeinonharjoittajan vuokra-aikana kiinteisiin rakenteisiin tekemät investoinnit vuokra-ajan päättyessä. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt nämä sopimukset. Kaupungilla on tällaiset vastuut Paraisten, Nauvon, Houtskarın ja Iniön vierasvenesatamien ja Sollidenin leirintäalueen osalta.

Kaupungilla on Turun Seudun Vesi Oy:n kanssa 21.3.2013 ja 25.11.2013 tekemiensä sopimusten nojalla vastuu Kaarinan ja Paraisten välisen syöttövesijohdon nettokustannuksista. Sopimusten mukaan kaupunki maksaa TSV:lle lainanlyhennyksiä vastaavat poistot, rahoituskulut ja syöttövesijohdon kunnossapidosta aiheutuvat kustannukset. Paraisten kaupunki on ottanut korkoturvan suojautuakseen lainan korkotason muutoksilta. Vastuu poistoista (= laina) on 4,3 miljoonaa euroa 31.12.2023.

3.4.24. Takaukset

	Kaupunki	
	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 811 564	2 501 134
Jäljellä oleva pääoma	1 945 688	1 226 180
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	15 692 000	16 203 000
Jäljellä oleva pääoma	7 704 415	7 818 290

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kaupunki	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	124 362 776	114 210 347
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	98 996	66 046

3.4.25. Korkosuojaukset

Voimassa olevat johdannaispöytäkirjat	Juoksuaika	Alku	Loppu	Korko	Pääoma- tyyppi*	31/12/2023		31/12/2022	
						Pääoma	Markkina-arvo	Pääoma	Markkina-arvo
Koronvaihtosopimus - vesilaitos, TSV:n laina 1)	30 v	2015	11/04/2045	-2,659 %	TV	4 300 000	405 777	4 500 000	-583 141
Lainakohtaiset suojaukset						4 300 000	405 777	4 500 000	-583 141
Koronvaihtosopimus, 1254449	30 v	2016	09/04/2046	-1,075 %	B	10 000 000	65 677	10 000 000	65 677
Koronvaihtosopimus	10 v	2013	14/02/2023	1,841 %	B	0	0	8 000 000	-43 690
Koronvaihtosopimus, BFPLX	10 v	02/01/2020	01/01/2030	-2,565 %	B	5 000 000	365 446	5 000 000	530 280
Koronvaihtosopimus, BPSTN	30 v	31/03/2020	31/03/2050	-3,927 %	TV	4 416 667	1 133 886	4 583 333	1 334 963
Koronvaihtosopimus, 3492241	10 v	01/04/2020	01/04/2030	-2,758 %	B	5 000 000	334 482	5 000 000	564 803
Koronvaihtosopimus, BPSTR	30 v	31/03/2021	31/03/2051	-3,862 %	B F	5 000 000	2 141 243	5 000 000	2 220 999
Koronvaihtosopimus, 4249120	10 v	20/04/2022	20/04/2032	1,316 %	TV	4 250 000	223 491	4 750 000	379 120
Koronvaihtosopimus, brxlh	4 v	24/04/2023	25/10/2027	-0,174 %	B F	6 000 000	395 904		
Rahoituslainausta suojaavat sopimukset yhteensä						39 666 667	4 660 129	42 333 333	5 052 152
Koronvaihtosopimus	4 v	24/04/2023	25/10/2027	-0,174 %	B F	0	0	6 750 000	556 674
Koronvaihtosopimus	8 v	15/03/2023	01/04/2030	0,219 %	B F	0	0	5 000 000	1 028 082
Johdannaispöytäkirjat jotka suojaavat kaupungin rahoitusta myöhemmässä ajankohdassa						0	0	11 750 000	1 584 756

*TV = Tasaisesti vähenevä, B = bullet, B F = bullet joka on voimassa vasta myöhemmässä ajankohdassa

Korkosuojaukset yhteensä (kaupunki) per 31.12. 39 666 667
 Kaupungin vaihtuvakorkoinen lainakanta 31.12. 44 852 500
 Suojausaste 31.12. 88,4 %

Kaupungin rahoitusperiaatteiden mukainen tavoite on, että kaupungin suojausaste on vähintään 30 % ja enintään 90%.

1) Vesilaitoksen 4,3 miljoonan euron koronvaihtosopimus suojaaa kaupungin korkositoumasta liittyen vastaavaan lainaan Turun Seudun Vesi Oy:n taseessa.

Periaatteet
 Kaupunki suojaaa olemassa olevan ja odotettavissa olevan lainakantansa. Rahoitusperiaatteiden mukaan kaupunki ei missään olosuhteissa tee spekulatiivisia rahoitusjärjestelyjä. Kaupunki haluaa korkosuojauksensa olevan tehokasta. 4,3 miljoonaa euroa korkosuojauksesta on tehty tiettyjä lainoja vastaan niin, että suojauksen pääoma vastaa lainan pääomaa ja korkosuojauksen vaihtuva korko vastaa lainan vaihtuvaa korkoa. 25 miljoonaa euroa kaupungin rahoituksesta 31.12. muodostuu kuntatodistusten myyntiin perustuvasta lyhytaikaisesta rahoituksesta, jossa korko on aina vaihtuva markkinakorko.

3.4.26. Tilikauden henkilöstökulut

	2023	2022
Rahapalkka	27 397 392	44 698 601
Henkilöstökorvaukset ja muut korjaukset	-248 836	-629 947
Tuloslaskelman palkat	27 148 557	44 068 654
Eläkekulut	5 601 187	8 952 023
Muut henkilösivukulut (Sotu, tapaturma-, työttömyys- ja ryhmähenkivakuutus)	914 515	1 658 796
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	33 664 259	54 679 473
Henkilöstökuluja aktivoitu käyttöomaisuuteen	0	11 039
Yhteensä henkilöstökulut	33 664 259	54 690 512

3.4.27. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

Osasto	2023	2022
Hallinto ja tukipalvelut	90	0
Elinvoima	73	0
Kasvatus ja koulutus	342	374
Konsernipalvelut	0	36
Tekniset tukipalvelut	0	61
Sosiaali- ja terveysosasto	0	403
Ympäristösosasto	0	31
Yhteensä	505	905

3.4.28. Puolueille tai puolueyhdistyksille tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2023	2022
Paraisten keskusta ry	180	240
Paraisten kokoomus ry	3 793	3 554
Pargas svenska Socialdemokraterna	868	678
Suomen sosiaalidemokraatit	479	547
Svenska folkpartiet i Finland	10 208	10 881
Vänsterförbundet i Pargas	815	798
Åbonejdens Gröna rf	2 361	2 334
Perussuomalaiset	1 319	1 139
Yhteensä	20 023	20 170

3.4.29. Tilintarkastajan palkkio

	2023	2022
BDO AUDIATOR OY		
Tilintarkastuspalkkiot	30 315	24 251
Tilintarkastajanlausunnot	1 875	3 400
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	9 371	9 741
Muut palkkiot	27 415	15 904
Yhteensä	68 976	53 296

6. Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista

Luettelo kirjanpitokirjoista ja säilytystavasta

Päiväkirja	Sähköinen arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra	Sähköinen arkisto
Ostoreskontra	Sähköinen arkisto
Käyttöomaisuus	Sähköinen arkisto
Tasekirja	Erikseen sidottu
Tase-erittelyt	Erikseen sidottu

Luettelo käytetyistä tositelajeista

	Tositelaji	Säilytystapa
Alkusaldot	1	Sähköinen arkisto
Talousarvio	2	Sähköinen arkisto
Lisämääräraha	3	Sähköinen arkisto
Muistiotosite/ulkoinen, Raindance	10	Paperitosite
Muistiotosite/ulkoinen, Rondo	15	Sähköinen arkisto
Muistiotosite/sisäinen, Raindance	20	Paperitosite
Muistiotosite/sisäinen, Rondo	25	Sähköinen arkisto
Muistioiden jaksotus/sisäinen, Raindance	30	Paperitosite
Muistiotosite/tilinpäätös	32	Paperitosite
Käyttöomaisuus	34	Sähköinen arkisto
Käyttöomaisuus/muistio	39	Sähköinen arkisto
Sisäiset laskut/Rondo	40	Sähköinen arkisto
Budjetointi	96	Sähköinen arkisto
Ennuste	98	Sähköinen arkisto
Myyntilaskut	100, 110-990	Sähköinen arkisto
Pankkitosite	101	Paperitosite
Palkkatosite	100	Sähköinen arkisto
Palvelusetelit	116	Sähköinen arkisto
Sosiaalityö/ProConsona	120	Paperitosite
Kassatosite	104	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra/manuaaliset kirjaukset	511	Paperitosite
Myyntireskontra/viitesuoritukset	521	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra/hyvityslaskujen kuittaus	531	Sähköinen arkisto
Myyntireskontra/saatavien poistot	541	Sähköinen arkisto
Ostolaskut	800	Sähköinen arkisto
Ostomaksut	899	Paperitosite

4. Eritetyt tilinpäätökset

4.1. Taseyksikkö vesilaitoksen tilinpäätös

Taseyksikkö vesilaitoksen tuloslaskelma	01.01.-31.12.2023	01.01.-31.12.2022
Liikevaihto	3 063 318	3 000 064
Liiketoiminnan muut tuotot	1 191 611	1 155 903
Aineet ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-717 549	-605 653
Palvelujen ostot	-776 353	-741 124
Muut toimintakulut	-708 622	-653 306
Aineet ja palvelut	-2 202 523	-2 000 082
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-797 710	-663 477
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-137 704	-136 334
Muut henkilösivukulut	-26 449	-24 042
Henkilöstökulut	-961 864	-823 853
Poistot		
Suunnitelman mukaiset poistot	-771 585	-832 681
Poistot	-771 585	-832 681
LIIKEVOITTO	318 958	499 352
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muille maksetut korkokulut	-90 104	-64 802
Rahoitustuotot ja -kulut	-90 104	-64 802
Poistoerojen lisäys/vähennys	2 860	2 860
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	231 713	437 410

Taseyksikkö vesilaitoksen Tase

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
AINEELLISET HYÖDYKKEET	12 396 679	11 084 032
Maa- ja vesialueet	165 289	158 473
Rakennukset	2 210 304	1 637 718
Kiinteät rakenteet ja laitteet	9 785 480	8 963 370
Koneet ja kalusto	55 413	40 014
Keskeneräiset hankkeet	180 193	284 457
VAIHTO-OMAISSUUS		
LYHYTAIKAISET SAAMISET	887 341	766 603
Myyntisaamiset	860 980	762 790
Siirtosaamiset	26 361	3 813
VASTAAVAA	13 284 020	11 850 635
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	9 483 782	9 252 068
Jäänöspääoma	11 082 786	11 082 786
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	-1 830 717	-2 268 127
Tilikauden yli- / alijäämä	231 713	437 410
POISTOERO	45 432	48 292
VIERAS PÄÄOMA		
PITKÄAIKAINEN	3 123 694	1 912 427
Pitkäaikainen laina (sisäinen täsmätyserä)	3 051 051	1 839 784
Liittymismaksut	72 643	72 643
LYHYTAIKAINEN	631 112	637 846
Ostovelat	500 581	503 553
Siirtovelat	130 530	134 293
VASTATTAVAA	13 284 020	11 850 635

Taseyksikkö vesilaitoksen rahoituslaskelma

	2023	2022
Tulorahoitus		
Liikelyjäämä (-alijäämä)	318 958	499 352
Poistot ja arvonalentumiset	771 585	832 681
Rahoitustuotot ja -kulut	-90 104	-64 802
	1 000 438	1 267 230
Investoinnit		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-2 084 232	-713 224
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
	-2 084 232	-713 224
Tulorahoitus ja investoinnit, netto	-1 083 794	554 007
Rahoitustoiminta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys/vähennys	1 211 267	-757 519
	1 211 267	-757 519
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-120 738	147 651
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-6 735	55 861
	-127 473	203 512
Rahoitustoiminta netto	1 083 794	-554 007

5. Allekirjoitukset ja merkinnät

5.1. Tilinpäätöksen allekirjoitukset

5.2. Tilinpäätösmerkinnät

6. Luettelot ja selonteot